

ULUSAL BASINDA ÖZÜRLÜLÜK İMAJININ SOSYAL MODEL AÇISINDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ

Nail Anıl CİNİSLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Özel Eğitim Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Sezgin VURAN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Haziran, 2012

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET

Ulusal Basında Özürllük İmajının Sosyal Model Açısından Değerlendirilmesi

Nail Anıl CİNİSLİ

Özel Eğitim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Haziran/2012

Danışman: Sezgin VURAN

Bu araştırmanın amacı, ulusal basında özürllük imajının sosyal model açısından değerlendirilmesidir. Ulusal basında özürllük imajının sosyal model açısından değerlendirilmesini hedefleyen bu araştırma nitel çalışma olarak yürütülmüştür. Çalışmada ülkemizde ulusal ölçekte yayın yapan gazetelerden amaçsal örnekleme yoluyla dördü seçilerek, 2005-2010 yılları aralığında özürllükle ilgili haberler taranmıştır. Doküman incelemesi kapsamında toplanan araştırma verileri içerik analizi ile çözümlenmiştir.

İçeriğin analiz edilmesiyle, 11 ana tema ve 42 alt tema ortaya konulmuştur. Her bir temaya dağılan haberlerin frekans ve yüzde hesaplamalarına da yer verilmiştir. Özürllükle ilgili yayınlanan toplam 1420 haberin gazetelere ve yıllara göre dağılımı incelendiğinde, en yoğun haber akışının Sabah gazetesinde, en düşük ise Cumhuriyet gazetesinde olduğu belirlenmiştir.

İlgili temalara haberlerin dağılımı ve yoğunluğu incelendiğinde ulusal basında özürllük olgusuna yönelik sosyal model anlayışından uzak bir bakış açısının varlığından sözedilebilir. Basın ve toplum arasındaki karşılıklı etkileşim ve basının toplumun aynası olduğu düşünüldüğünde, sosyal model açısından özürllüğün ulusal basında ele alınışının toplumdaki özürllük imajı hakkında ipuçları barındırdığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Özürllük (Yetersizlik), Sosyal Model, Ulusal Basın, İçerik Analizi

ABSTRACT

An Assessment of The Image of Disability on The National Press In Terms of Social Model

Nail Anıl CİNİSLİ

Department of Special Education

Anadolu University Educational Sciences Institute

June/2012

Adviser: Sezgin VURAN

The aim of this study is assessing the image of disability in national press in terms of social model. This study has been implemented in a quantitative method. In the study, four of the newspapers in our country have been selected with exemplification method and scanned for the news about the disabled between the years 2005-2010. The data which were collected in the scope of document examination were resolved with content analysis.

By analyzing the content, 11 main themes and 42 sub-themes were put forward. Accounts of percentage and frequency of the news that were distributed to the themes were studied as well.

When the distribution of the 1420 pieces of news about the disabled to the years is considered, the news flow is the most in Sabah Newspaper, and the least in Cumhuriyet newspaper.

When the distribution and the density of the news to the themes are considered, we can talk about a viewpoint that is far from a model concept to disability. When the interactivity between the society and the press is considered, and the notion that the press is the mirror to the society is considered, we can say that the way the press handles the disability issues bear in itself the clues of the image of this subject within the society.

Key Words: Disability, Social Model, National Press, Content Analysis

ÖNSÖZ

“Kusuruma bakmayın benim canlar bağışlayın beni
ben davullara bayraklara aldırmayan bir padişahın yoluna deli divane olmuşum
çok uzaklardan yürüyen bir adam gibiyim ben, çok uzaklardan geçen bir hayal gibi
hadi ben bensiz geleyim, hadi sen sensiz gel
tenden azade ne varsa şu ırmağın içinde, soyunalım iki can dalalım şu ırmağa haydi
bu kupkuru yerde yakınmadan gayri ne gördük, bu kupkuru yerde zulümden gayri ne
gördük. Bu ırmakta ne ölmek var bize, ne gam var, ne dert ne keder
bu ırmak alabildiğine yaşamaktan, iyilikten, cömertlikten ibaret
durma, çabuk ol gelemem deme, ne evet demek yaraşır sana, ne hayır
senin şânına sade gelmek yaraşır dostum, senin şânına sade gelmek yaraşır”

(Mevlana)

“Bir garip yolcuyuz hayat yolunda, tek yaptığımız başladığımız yere dönmek. Ve tek bir yolu yok hayatın. Herkesin yolu başka. Herkes kendi yolunu çizecek zamanı gelince” (Suskunlar). Evet bu uzun ve zorlu sürecin sonunda başladığım yere geri dönüyorum ve bilimsel hazırlık döneminde aldığım “Uygulamalı Davranış Analizi” dersinde Sezgin VURAN hocamı (Özel Eğitimin Messi’sini) ilk gördüğüm zamanı hatırlıyorum. Tanışma faslı başladığında 50 kişilik sınıfta yaklaşık 45 öğrencinin adının Merve olduğunu öğrendiğimde çok şaşırmıştım (evet biraz abartılı oldu). Tanışma sırası bana geldiğinde hiç tereddüt etmeden “Merhaba ben de İstanbul’dan Merve” dedim ve çok kısa bir süre çatılan kaşların ardından ortaya çıkan o eşsiz gülümseme. İşte o anda kurulan iletişim, bir kartopu misali büyüdü büyüdü ve muhteşem bir kardan adam oldu. 3 sene boyunca küçük kömür parçalarından göz, havuçtan burun, dallardan kol yaptık ve sonunda ulusal basında özürlülük imajının sosyal model açısından değerlendirildiği bu özgün çalışmaya imza attık. Kusursuz danışmanlığının yanı sıra engin bilgi ve tecrübesiyle kritik durumlarda yolumu aydınlatan, kendinden emin, dik omurgalı duruşuyla manevi eli hep sırtımda olan sevgili hocam Sezgin VURAN’a en derin saygı ve şükranlarımı sunarken özel eğitimin özel insanlarına teşekkür etmeyi de bir borç bilirim. İlk olarak beyefendi kişiliğiyle taraflı tarafsız herkeste saygı ve hayranlık uyandıran Yard. Doç. Dr. Oğuz GÜRSEL’e (ne zaman odasına gidip bir şey sorsam kendisi bana 4 saatten az olmamak üzere zaman ayırırdı. Bu da günün 1/6’sı yapardı). Aradan 30 yıl geçse bile notlara hiç göz atmadan Tek Denekli Araştırma Modelleri’ni çizerek anlatabilecek kadar bana iyi öğreten Prof. Dr. Elif Tekin İFTAR’a (ödevleri tek tek değerlendirip dönütler veren, girmedikleri dersin telafisini bir hafta sonu da olsa mutlaka yapan, sorumluluklarını yerine getirmeyen öğrencilere kızıp sınıfı terk ettikten sonra buna ancak 7 dakika dayanabilen merhamet sahibi büyük patrona), tüm insanlara hediye olarak verilen ve çok az insanın kullandığı tebessüm ve güler yüzü öğrencilerinden esirgemeyen ve bende, bu kadının tüm derslerini almalıyım duygusunu uyandıran Doç. Dr. Sema BATU’ya, okulun ilk yılında İstanbul’daki işimi bıraktığımda, tam ihtiyacım olan bir anda bana burs konusunda yardımcı olan TOVAK’tan mesai arkadaşlarım Doç. Dr. Atilla CAVKAYTAR ve Doç. Dr. Oktay ADIGÜZEL’e, farklı bir bölümde hazırladığım ilk ödevde farkını ortaya koyarak bana elindeki tüm kaynakları kullanma fırsatı veren değerli hocam Yard. Doç. Dr. Serhat ODLUYURT’a, iletişim fakültesi basın yayın bölümünde lisans eğitimim boyunca kendisinden aldığım 4 dersi bana ve arkadaşlarıma dört dörtlük öğreten, bazen bir öğretmen bazen bir arkadaş bazen de bir abi gibi bilgisiyle ve güler yüzüyle beni

destekleyen ve son olarak da tez jürimi şereflendiren, değerli hocam Prof. Dr. Halil İbrahim GÜRCAN'a ve Yard. Doç. Dr. Aysun ÇOLAK'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Stephen Hawking'in bile zekasına hayran olduğu, kadim dostum “çılgın dahi” Mustafa İlhan ARICI'yı, kimseye nasip olmayacak ince bir mizah anlayışı olan ve en mutsuz anlarımda bile beni güldürmeyi başaran kardeşim Mehmet YILDIZGÖRÜR'ü, lisansüstü eğitimimin en güzel dönemi olan ve Alice harikalar diyarı tadında yaşadığım bilimsel hazırlık dönemindeki arkadaşlarım Engin YILMAZ'ı, Merve TUNÇEL'i, Gizem ŞENGÜN'ü, Merve GÖKSU'yu ve Özge ÜNLÜ'yü, ilerleyen süreçte yakından tanıma fırsatı bulduğum yüksek lisans ve doktora grubundaki arkadaşlarım Ayşe TUNÇ'u, Hüsnü Erdem KALAYCI'yı, Candan Hasret BERKEBAN'ı, Özgül ALDEMİR'i, Özlem DALGIN'ı, Emrah SAKARYA'yı, Ahmet FİDAN'ı ve Emre ÜNLÜ'yü, tezimin tablo ve şekil düzenlenmesinde yardımını esirgemeyen Ahmet Turan ACUNGİL'i, dünyanın en güzel bitki çaylarını bana eşsiz bir sohbet eşliğinde ikram eden, pırlanta kalbiyle çevresine ışık, huzur ve güven veren aziz dostum ve sırdaşım Sibel KURUGÖL'ü, tezimin veri toplama sürecinde insanüstü performans sergileyerek bana yardım eden öğrencim Sezgin MURATOĞLU ve kız arkadaşı Merve GALİÇ'i, Makale çevirilerinde teknik desteğini esirgemeyen Ömer ÜNER ve müthiş ekibini, Eskişehir'de kalmam gerektiğinde, evlerinin kapısını bana süresiz olarak açan, beni en güzel şekilde ağırlayan Mert ÇEVİK, Refik Can YETİK, Adil YÜCEL, ve efsane şahsiyet değerli abim Emin SAPMAZ ve ailesini (tabi CİKİ'yle beraber), beni cırdığıyla tanıştırap bağımlı hale getiren, ikili konuşmalarımızda “He ya” nidasıyla beni benden alan samimiyet ve temizlik timsali sevgili dostum, Metehan KUTLU ve eşi Derya KUTLU'yu, önce kredi yurtlar kurumundaki mavi ranzamanın alt bölümünü ve daha sonra da gönül dünyamı işgal eden, 9 senelik arkadaşlığımız süresince beraber gülüp beraber ağladığım, varlıkta pirzola yediğim, yoklukta ise kuru ekmeği bölüştüğüm, acıyı tatlıya harmanlayıp zorlukları beraber yendiğim, hangi durum ve şart olursa olsun bir saniye bile tereddüt etmeden arkamı dönebildiğim, LORD OF THE MANGALS Bekir Fatih MERAL'i ve içinde masum bir çocuk barındıran bu dev adamın kıymetli ailesini de burada anmak isterim.

EMERSON'un dediği gibi, “Aile, kralların bile giremediği bir kaledir” Bu görkemli kalenin içinde beni eğiten ve yetiştiren sabır taşı babam Abdürrezzak CİNİSLİ'ye tez sürecinin başından sonuna benimle birlikte emek veren kesintisiz motivasyon kaynağım olan ve “abi beni de önsöze yazacak mısın?” diye sorup duran kız kardeşim Emine Elif CİNİSLİ'ye, “Işık için her zaman bir yol bulunur” diyerek beni sevgi, emek ve gözyaşıyla, büyüten canım annem Hacer Nüket CİNİSLİ'ye ve son olarak hayattayken beynime ve kalbime eliyle dokunup bana özel bir hediye veren, kuru dalları beraber canlandırıp yeşillendirdiğim, sokaklarda kimsenin görmediği meczupları, aç insanları ve yaralı hayvanları beraber arayıp bulduğum, farklı sözleri ve halleriyle başka bir dünyanın kapısını araladığım, bakışlarında kaybolduğum, dokunuşlarında yandığım sesinde bir kum tanesi gibi savrulduğum tek aşkım nenem merhume Emine PEHLİVAN'a bu çalışmayı ithaf ediyorum.

Nail Anıl CİNİSLİ

Haziran/2012

ÖZGEÇMİŞ

Nail Anıl CİNİSLİ
Özel Eğitim Anabilim Dalı
Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans	2005	Anadolu Üniversitesi Basın ve Yayın Bölümü
Önlisans	2001	Niğde Üniversitesi MYO Radyo TV Yayımcılığı
Lise	1999	Tuncay Azaphan Anadolu İletişim Meslek Lisesi

Kişisel Bilgiler

Doğum Yeri ve Yılı: İstanbul -1981 Cinsiyeti: Erkek Yabancı Dili: İngilizce

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZGEÇMİŞ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Özürlülük ve Sık Rastlanan Özur Türleri.....	2
1.1.1. Zihin Yetersizliğı.....	2
1.1.2. Otizm/Otistik Bozukluk	3
1.1.3. İşıtme Yetersizliğı	4
1.1.4. Görme Yetersizliğı	4
1.1.5. Fiziksel/Ortopedik Yetersizlik	5
1.2. Özürlü Hakları Hareketi	5
1.3. Tıbbi Model.....	8
1.4. Sosyal Model.....	9
1.5. Sosyal Modelin Yansımaları	13
1.6. Kitle İletişim Araçlarının Toplumdaki Tutum Değişiklikleri Etkisi	16
1.7. Problem	18
1.8. Amaç	20
1.9. Önem.	20
1.10. Sınırlar	21
1.11. Tanımlar	21
2. YÖNTEM	22
2.1. Araştırma Modeli.....	22
2.2. Araştırma Alanı/Grubu	22
2.3. Verilerin Toplanması ve Kodlama Anahtarı Oluşturma.....	23
2.4. Verilerin Çözümlemesi	24

3. BULGULAR.....	26
3.1. Özürlülükle/Yetersizlikle İlgili Ulusal Basında Çıkan Haberlerin Gazetelere ve Yıllara Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	26
3.2. Özürlülükle/Yetersizlikle İlgili Ulusal Basında Çıkan Haberlerin Örneklem Gazetelerine ve Temalara Göre Dağılımı	26
3.2.1. Yasal Düzenlemeler Temasına Ait Bulgular	29
3.2.2. Hizmetler Temasına Ait Bulgular	29
3.2.3. Yapabilirlikler Temasına Ait Bulgular	30
3.2.4. İstismar Temasına Ait Bulgular	31
3.2.5. Sosyal Sorumluluk Temasına Ait Bulgular	32
3.2.6. Tanı Temasına Ait Bulgular	33
3.2.7. Etkinlikler Temasına Ait Bulgular.....	33
3.2.8. Tanı İfadelerinin Yanlış Kullanımı Temasına Ait Bulgular	34
3.2.9. Terapi Temasına Ait Bulgular	35
3.2.10. Eğitim Temasına Ait Bulgular	36
3.2.11. Diğer Temasına Ait Bulgular	36
3.2.11.1. Yardımcı Araç Gereçler ve Teknoloji Alt Temasına Ait Bulgular	37
3.2.11.2. Erişilebilirlik Alt Temasına Ait Bulgular	37
3.2.11.3. Pozitif Ayrımcılık Alt Temasına Ait Bulgular	38
3.2.11.4. Ötanazi Alt Temasına Ait Bulgular	38
3.2.11.5. Tarama Çalışmaları Alt Temasına Ait Bulgular	39
4. TARTIŞMA	40
5. ÖNERİLER.....	45
EKLER.....	46
KAYNAKÇA.....	84

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa
Tablo 1. <i>Haberlerin Gazetelere ve Yıllara Göre Dağılımı</i>	26
Tablo 2. <i>Özürlülükle ilgili Haberlerin Gazetelere ve Temalara Göre Dağılımı</i>	28
Tablo 3. <i>Yasalar</i>	29
Tablo 4. <i>Hizmetler</i>	30
Tablo 5. <i>Yapabilirlikler</i>	30
Tablo 6. <i>İstismar</i>	31
Tablo 7. <i>Sosyal Sorumluluk Projeleri</i>	32
Tablo 8. <i>Tanı</i>	33
Tablo 9. <i>Etkinlikler</i>	34
Tablo 10. <i>Tanı İfadelerinin Yanlış Kullanımı</i>	34
Tablo 11. <i>Terapi</i>	35
Tablo 12. <i>Eğitim</i>	36
Tablo 13. <i>Yardımcı Araç Gereçler ve Teknoloji</i>	37
Tablo 14. <i>Erişilebilirlik</i>	37
Tablo 15. <i>Pozitif Ayrımcılık</i>	38
Tablo 16. <i>Ötenazi</i>	39
Tablo 17. <i>Tarama Çalışmaları</i>	39

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil

Şekil 1. <i>Tıbbî Model – Sosyal Model Arasındaki Temel Farklılıklar</i>	13
Şekil 2. <i>Ulusal Basında Özürlülük İmajı Diyagramı</i>	27

ULUSAL BASINDA ÖZÜRLÜLÜK İMAJININ SOSYAL MODEL AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. GİRİŞ

Özürlü birey, doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşsal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlükleri olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişidir (Resmi Gazete, 2005). Dünya nüfusunun yaklaşık olarak %10'unu (600 milyon insanı) özürlü bireyler oluşturmaktadır. Ülkemizde ise Türkiye Özürlüler Araştırması'na göre 8 milyon 400 bin özürlü birey bulunmaktadır. Bu oran ülke nüfusunun %12.29'unu oluşturmaktadır (TÜİK, 2003). Özürlü bireyler, özellikle eğitim, istihdam, kamu hizmetleri, ulaşım, iletişim, eğlenme, dinlenme olanakları, örgütlenme ve sağlık hizmetleri gibi alanlarda bir takım ayrımcı/dışlayıcı tutum ve davranışlara maruz kalan önemli bir 'sosyal kategori' olarak nitelendirilmektedir (Özgökçeler ve Alper, 2010). Özürlülük, gelir düzeyi ve statüsü ne olursa olsun toplumun tüm kesimlerini etkileyen toplumsal bir sorun alanıdır (OZİDA, 2008). En temel haklara erişimden mahrum bırakılan özürlüler, tarih sahnesi içinde, önceleri, ikinci sınıf, yardıma-bakıma muhtaç, bağımsız olarak kendi yaşamını sürdüremeyen ve/veya korunmaya gereksinimi olan bireylere yönelik "patolojik" bir vaka olarak ele alınmıştır. Bu duruma atfen, böylesi bir algılama evreni, "tıbbi model" şeklinde bir yaklaşımı ortaya çıkarmıştır. Bu yaklaşımı, özellikle 1950'li ve 1960'lı yıllarda ABD, İngiltere gibi gelişmiş ülkelerden başlayarak, özürlülere dönük "hak-temelli hareketler" olarak adlandırılan "Sosyal Model" yaklaşımı takip etmiştir (Özgökçeler ve Alper, 2010).

Ülkemizde toplam nüfusun %12,29'unu özürlü bireyler oluşturmaya karşın, kitle iletişim araçlarında bu bireylere, belirlenen bu oran ölçüsünde yer verildiğini söylemek zordur. İletişim alanındaki çalışmalar, kitle iletişiminin bilgi aktarılmasının yanı sıra tutumların değiştirilmesinde de etkili olduğunu ortaya çıkarmıştır. Tutumlar, sosyal bir nesneye karşı pozitif ya da negatif değerlendirmeleri, duyguları ve lehte-aleyhte davranma eğilimlerini içerir. Günümüzde insanlar televizyondan gördükleri, radyodan işittikleri ve gazeteden okudukları ile iyi bir yaşam biçimi ve toplumun

politikası hakkında bilgi sahibi olmakta, başkalarına olan tutumlarını buna göre şekillendirmektedirler. Kitle iletişim araçları insanın dünya görüşünü, tutum ve davranışlarını etkilemekte ve geri bildirimler ile insanları belirli bir yolda değiştirmektedir (Aziz, 1982). Bu bağlamda özürlü bireylerin sosyal model ekseninde sosyal kabullerinin artırılması ulusal basındaki özürlülük imajı ile doğrudan ilişkilidir.

1.1. Özürlülük ve Sık Rastlanan Özür Türleri

Özürlülük, bir gecikme sürecini yaşayan ve bir veya birden fazla alanda yaşının gerektirdiği normların önemli ölçüde altına düşen bireylerde görülen standartın altı bir durumdur. Bu gecikme iletişimde, fiziksel gelişimde, uyumsal davranışlarda (beslenme, giyinme, tuvalet alışkanlığı gibi), bilişsel becerilerde veya sosyal/duygusal gelişimde olabilir. Bireyi özürlülük riski altına sokan faktörler ise; zihin yetersizliği, Down sendromu, PKU gibi tanılanmış "sabit risk" faktörü, düşük doğum ağırlığı, beyin kanamaları veya kronik akciğer hastalıkları gibi gebelik sırasında çocuğun zihinsel veya fiziksel gelişimi olumsuz etkileyebilecek "biyolojik/tıbbi risk" faktörleri ve ebeveynlerin alkol ve madde bağımlılığı, düşük sosyo ekonomik göstergeler ve istismar gibi çocuklarda gelişim geriliği görülmesini tetikleyici "çevresel risk" faktörlerdir (Howard, Williams ve Lepper, 2011). En sık görülen özür türleri aşağıda sıralanmaktadır.

1.1.1. Zihin Yetersizliği

Zihin yetersizliği, zihinsel işlevsellik ve birçok günlük sosyal ve pratik becerileri kapsayan uyumsal davranışların her ikisinde anlamlı sınırlıklar şeklinde karakterize edilen bir yetersizliktir. Bu yetersizlik 18 yaşından önce meydana çıkar (AAIDD, 2010). Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından hazırlanan Zeka Bozukluklarının Tanısal ve İstatistiksel Kılavuzu, dördüncü baskısında [Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-IV-TR, 2007)], günümüzde de en sık kullanılan tanımlama yapılmış ve ölçütleri belirlenmiştir. Buna göre:

1. Ortalamanın önemli derecede altında zeka işlevselliği: Bireysel olarak uygulanan Intelligence Quotient (IQ) testinde IQ değerinin yaklaşık 70 ya da altında bir zeka bölümünün olması.
2. İletişim, kendine bakım, ev yaşamı, toplumsal/kişiler arası beceriler, toplumun

sağladığı olanakları kullanma, kendi kendini yönetip yönlendirme, okulla ilgili işlevsel beceriler, iş, boş zamanlar, sağlık ve güvenlik gibi alanlardan en az ikisinde varolan uyum, eşzamanlı yetersizliklerin ya da bozuklukların olması.

3. Başlangıcının 18 yaşından önce olması.

APA (American Psychological Association) sınıflanmasına göre zihin yetersizliği, IQ değerine göre hafif, orta, ağır ve çok ağır olmak üzere 4 dereceye ayrılır. IQ değerinin 50-55 ile 70 arasında olması hafif, 35-40 ile 50-55 arasında olması orta, 20-25 ile 35-40 arasında olması ağır ve 20-25'in altında olması çok ağır zihin yetersizliği olarak adlandırılır. Zihin yetersizliği olan çocuklar, aynı kronolojik yaştaki normal çocuklarla karşılaştırıldıklarında yukarıda tanımlanan temel bilişsel fonksiyonların ve uyumsal becerilerin kazanılması ve öğrenilmesinde geri kalırlar (DSM-IV-TR, 2007).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2006) “özürlülerle ilgili derecelendirmeler, sınıflandırmalar, tanılamalar, uluslararası özürlülük sınıflandırması temel alınarak hazırlanan özürlülük ölçütüne göre yapılır” ifadesi yer almaktadır. Yönetmelikte İşlevsellik, Fonksiyon Kaybı ve Sağlığın Uluslararası Sınıflandırması (ICF) temel alınmıştır. İlgili sınıflamaya göre;

- hafif düzeyde zihin yetersizliği olan bireylerin 50-69,
- orta düzeyde zihin yetersizliği olan bireylerin 35-49,
- ağır düzeyde zihin yetersizliği olan bireylerin 20-34,
- çok ağır düzeyde zihin yetersizliği olan bireylerin 0-19,

zekâ bölümüne sahip olması gerekmektedir.

1.1.2. Otizm/Otistik Bozukluk (Yaygın Gelişimsel Bozukluklar)

Otizm/otistik bozukluk, yaşamın ilk üç yılında görülen karmaşık bir gelişimsel yetersizlik türüdür. Otizmin/otistik bozukluğunda içinde yer aldığı “yaygın gelişimsel bozukluk” farklı bilimsel kaynaklarda çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Ruhsal Bozukluklara İlişkin Tanı ve İstatistik El Kitabı (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders IV-TR– (DSM-IV-TR, 2007) yaygın gelişimsel bozukluğu beş alt gruba ayırmaktadır: (1) otistik bozukluk, (2) rett bozukluğu, (3) çocukluğun dezintegratif bozukluğu, (4) asperger bozukluğu ve (5) başka türlü adlandırılmayan yaygın gelişimsel bozukluk (atipik otizmi de kapsar).

Otistik bozukluk, yaygın gelişimsel bozukluk sınıflandırılmasındaki temel alt gruptur ve (a) toplumsal etkileşimde (b) toplumsal iletişimde kullanılan dil ya da sembolik ve imgesel oyunda gecikmelerin ve/veya olağan dışı bir işlevselliğin olması ile (c) çeşitli takıntılarla kendini göstermektedir. Bu yetersizliklere bağlı olarak otistik özellikler gösteren çocuklarda, çevresindeki diğer kişilerle sosyal etkileşime girmede isteksizlik, göz kontağı kurmada sınırlılık, dil ve iletişim sorunlarının yanı sıra özellikle oyun gibi sembolik ve hayali etkinliklerde belirgin yetersizlikler görülebilmektedir (DSM-IV-TR, 2007). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (MEB, 2006) otistik birey; sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılığı erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve bu özellikleri nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi olarak tanımlanmaktadır.

1.1.3. İşitme Yetersizliği

İşitme yetersizliği, işitme mekanizması zarar görmesi veya sesleri algılama ya da anlama yollarının engellenmesi durumunda ortaya çıkan bir gelişimsel yetersizlik türüdür. İşitme yetersizliği olan birey, işitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybından dolayı konuşmayı edinmede, dili kullanma ve iletişimde yaşadığı güçlükler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireye karşılık gelmektedir (MEB, 2006). İşitme kaybının nedenleri, bir kişinin sahip olduğu işitme kaybının tipleriyle oldukça yakından ilgilidir. İşitme kaybı kulak içersindeki kaybın yerine bağlı olarak dört çeşit olarak sınıflandırılabilir: Seslerin dış kulaktan orta kulağa etkili bir şekilde iletilmediğinde iletimsel işitsel kaybı, iç kulak ya da beyne giden yolun zarar görmesinde, hem iletimsel işitsel kaybı hem de duyuşal-sinirsel işitme kaybı olması durumunda karışık tip işitme kaybı ve beyindeki işitme merkezinin zarar görmesi durumunda merkezi işitsel işlev bozukluğu görülür (Avcıoğlu, 2010).

1.1.4. Görme Yetersizliği

Bütün düzeltmelerden sonra iyi gören gözündeki görme keskinliğinin onda birine yani 20/200 ya da daha azına sahip olan ya da görme alanı 20 dereceden az olan kişilere kör, görme keskinliği 20/70 ile 20/200 arasında olan kişilere az gören denilmektedir. Eğitsel açıdan kör öğrenmesini dokunarak, işiterek ve konuşan kitapları dinleyerek sürdürmeye gereksinimi olan bireylerdir. Az gören ise görme duyusunu öğrenme amacıyla

kullanabilen bireylerdir (Gürsel, 2010). Görme yetersizliği olan birey, görme gücünün kısmen ya da tamamen kaybindan dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi tanımlamaktadır (MEB, 2006).

1.1.5. Fiziksel/Ortopedik Yetersizlik

Ortopedik yetersizlikler; çeşitli hastalıklar, kazalar, travmalar, tümörler veya doğumsal anomaliler nedeniyle kas, kemik ve eklemlerden oluşan iskelet sisteminin işlevlerini yerine getirmemesi sonucunda meydana gelen yetersizliklerdir (Uysal, 2011). Ortopedik yetersizliği olan birey; hastalıklar, kazalar ve genetik problemlere bağlı olarak kas, iskelet ve eklemlerin işlevlerini yerine getirememesi sonucunda meydana gelen hareket ile ilgili yetersizlikler nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi tanımlamaktadır (MEB, 2006).

Sonraki kısımda, araştırma konusu ile ilişkili olarak özürlü hakları hareketi ile tıbbi ve sosyal model anlatılacaktır.

1.2. Özürlü Hakları Hareketi

Özürlülerin çağdaş toplumsal hareketi ya da diğer adıyla “Özürlü Hakları Hareketi (Disability Movement)”, çevresel baskı ve tarihsel olarak özürlü bireyleri toplumsal hayatın dışına iten kişisel tutumlarla mücadele etmektir. Özürlü Hakları Hareketi, özürlü bireylerin toplumdaki özürlü olmayan bireylere sunulan imkanlara sahip olması ve aynı haklarla desteklenerek toplumsal hayattaki yerini alması için yapısal ve kültürel değişiklikleri ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır (Dowse, 2001). İkinci Dünya Savaşı sonrası savaşta özürlü hâle gelen insanlarla, savaş karşıtı hareketlerin ittifakı ile oluşturulan kampanyalar, özürlü hakları sorununu tüm modern toplumların önüne koymakta başarılı olmuştur. Ayrıca savaşın taraflarının çoğunluğunun gelişmiş ülkeler olması da özürlülüğü ‘daha görünür’ bir konuma getirmiş; artan özürlü nüfusun sağlık ve psikolojik yardıma taleplerinin artması, ülkeleri bu konularda belirli düzenlemeler yapmaya yöneltmiştir. Böylece ABD, Fransa, İngiltere gibi gelişmiş ülkeler, özürlülük meselesinin farkına varmaya başlamış ve uluslararası politikalarda ve özellikle Birleşmiş Milletler (BM) aracılığıyla özürlülüğün ekonomik ve sosyal yükümlülüğünü gidermek için birlikte çalışma ve bilinci yükseltmek için güçlerini kullanmışlardır. Özürlülükle ilgili çalışmaların bir bakıma savaş-dönemi şartlarının beslediği zorunluluk

sonucu yürütüldüğü bu dönemde, gelişmiş ülkelerin katkıları ile BM gündemine alınmıştır. BM'nin özürllürlere yönelik çalışmaları ilk dönemde onların yaşam kalitelerini yükseltmeye yönelik olmuş ve bu kesime yönelik rehabilitasyon ve eğitim hizmetleri ağırlık kazanmıştır (Gökmen, 2007).

1960'ların sonunda özürllürlük sorunları etrafında oluşan bilinç özellikle İngiltere'deki örgütlenmelere yol açmıştır. Geleneksel siyasal hareketlerin dışında kalan toplumsal hareketlerdeki artış ve özürllü bireyler için geleneksel örgütlere olan desteğin azalması, yaşam kalitesini artırmak ve toplumsal katılımı sağlamayı amaçlayan özürllü bireylerin kontrol ettiği ve yürüttüğü örgütlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır (Dowse, 2001). Bu yeni anlayışın üç bileşeni öne çıkmıştır: (1) Güçlendirme, bilinçlendirme ve eğitim; (2) evrensellik ve (3) insan haklarının, sivil hakların ve vatandaşlığın korunabilirliği. Sosyal haklar perspektifinde, özürllülerin temel haklarını ise; katılımcı demokrasi politikaları, aile politikaları, sağlık politikaları, ulaşım politikaları, istihdam politikaları ve eğitim politikaları meydana getirmektedir (Gökmen, 2007). Yeni toplumsal hareketler ve "Özürllü Hakları Hareketi" tartışmalarının bir özgürleşme hareketi olarak kavramsallaştırılması, kaynakları dikkate alan eşitlik anlayışı, politika ve ilgileri savunmaktadır (Shakespeare, 1993). Özürllü bireyler, en temel sosyal haklardan mahrum olarak toplumun ezilen üyeleri arasındadır. Özürllüler, kötü muamele, istismar ve birçok alanda dezavantajlı durumla karşılaşmaktadır. Ancak bu durum özürllü hareketinin argümanları olan konut, eğitim, istihdam ve cinsellik ile sınırlı değildir (Oliver, 1995). Özürllü Hakları Hareketi sadece genel anlamda özürllü bireylerin sosyal kabulünü değil toplum tarafından daha da ötekileştirilen grupların seslerini duyurdukları bir oluşum olma yoluna girmiştir. Bu bağlamda özürllü hareketine katılım ve temsil ile ilgili eleştiriler özellikle şu gruplardan gelmiştir; özürllü kadınlar, siyah özürllü insanlar, özürllü etnik azınlıklar, özürllü gay ve lezbiyenler. Bu gruptaki aktivistler biraz daha tartışarak farklılığı tanıma ve çoklu kabul, eşzamanlı baskılar ve kimlik seçimleri ile ilgili olan esnek yaklaşımı benimsemişlerdir (Dowse, 2001).

Özürllü Hakları Hareketi eğitim politikalarında da köklü değişikliklere yol açmıştır. Özürllü öğrencilerin 'Sosyal Model' anlayışına uzak ya da yakın olmaları ölçüsünde kaynaştırma ya da ayırıştırma gibi farklı eğitim uygulamalarına tabi tutulmaları, her ülkenin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı yanında toplumsal hareket ve talepleriyle ilişkili olmuştur. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde kaynaştırma

uygulamalarının yaygınlaştırılmasına yönelik çağrılar 30-40 yıl önce başlaması tesadüf değildir. 1970’li yıllarda dünyadaki işçi sınıfı ve öğrenci hareketleri, kadın hareketleri, ırk ayrımcılığı gibi farklı toplumsal hareketler içerisinde özellikle özürlü çocuğa sahip ailelerin eğitimde fırsat eşitliği çağrıları kaynaştırma uygulamalarının hayat bulmasına aracılık etmiştir (Barut ve Vural, 2011).

Özürlü Hakları Hareketi yansımaları sadece “sosyal model” anlayışının doğması ile sınırlı kalmamış, önemli örgütsel düzenlemelerin yapılmasının önü açılmıştır. 1960’lı yıllarda özürlü bireylerin rehabilitasyonunun temel prensiplerinin oluşturulması ile birlikte toplum içinde özürlü bireylerin durumlarını iyileştirmek, hayat standartlarını yükseltmek Birleşmiş Milletlerin faaliyetlerinin de merkezini oluşturmaya başlamıştır. Burada hâkim olan amaç, salt özürlülüğü engellemek değil; toplumun bir parçası olan özürlü nüfusun desteklenerek toplumla bütünleşmesini sağlamaktır. Bu bütünleşmenin sağlanması için en önemli ve gerekli adımlardan birisi toplumun ‘özürlülük’ konusunda bilinçlendirilmesidir. Bu anlamda, sosyal hayatın hemen her alanında görülen özürlü haklarının ihlali gibi sorunlar, yasaların uygulanmasındaki aksaklıklar, özürlülük mevzuatındaki yetersizlikler yeni -sosyal- bir hareketin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Yetmişli yıllardan itibaren başta ABD ve İngiltere olmak üzere gelişmiş batı ülkelerinde biçimlenen “Özürlü Hakları Hareketi”, esas olarak özürlü bireylerin ortak bir hedef doğrultusunda örgütlenmesiyle gündeme gelmiştir. Ortak hedef, özürlü bireylerin haklarının politik eylem platformunda dile getirilmesi, savunulması ve güçlendirilmesidir. Bu noktadan hareketle, özürlü hakları hareketinin başlıca amaçları aşağıdaki başlıklarda özetlenebilir (Arıkan, 2002):

- Özürlülerin kendi seslerini, dayanışma içinde topluma en etkili şekilde duyurmak.
- Özürlülerin bağımsızlığı ve “kendi geleceğini belirleme” ilkesini hayata geçirmek.
- Özürlü bireylerin toplumla gerçek anlamda bütünleşmelerinin önündeki engelleri yıkmak ve savunuculuk yapmak üzere kendi inisiyatiflerinde olan örgütler oluşturmak.
- Özürlü bireylerin özel ve kamusal yaşamlarını etkileyen/düzenleyen her türlü yasayı özürlülere yönelik ayrımcı hükümlerden tümüyle arındırmak.

1.3. Tıbbi Model

1800’lü yılların ortalarından başlayarak 1970’li yılların başlarına kadar süregelen ve özürllülere ilişkin tutumların gözlenmesi noktasında karşımıza çıkan en önemli model “Tıbbi Model”dir. Bu modelin odak noktasını özürllülük ya da bir başka ifadeyle özürllü insanların fizikî ve biyolojik durumu oluşturmaktadır. Tıbbî model özürllülüğü, daha sonra bireyin normal yaşama dönebileceği ya da mümkün olduğunca yaklaşabileceği, onarılabilir, daha da önemlisi onarılması gereken bir durum olarak görmektedir. Bu bağlamda, tıbbî model özürlü olan bir insanı, örneğin, kızamık gibi bir hastalığa yakalanmış insan olarak ele alır. Bunun sonucunda tıbbî model özürllü bir insanın rahatsız ya da hasta birisi gibi davranmasını ister; yani bir “hasta insan rolü” oynadığını varsayar (Winter, 2004).

Alanyazında eziyet veren bir yaklaşım olarak kabul edilen “Tıbbî Model”in, özürllülük halini “tedavi edilebilir, iyileştirilebilir veya onarılabilir bir hastalık hali” olarak değerlendirmesi bu modelin en önemli eksikliğidir (Özgökçeler ve Alper, 2010). Tıbbi Model doğuştan gelen anormal ve patolojik bedensel özürlü inceleyen bir modeldir. Modele göre yetersizliğin tıbbi anormallik olarak gözükmesi, genetik faktörler, kötü sağlık durumu veya kişinin davranışlarına bağlıdır (Silver, 2010). Bu açıdan bakıldığında tıbbi model, yeni hizmet modelleri geliştirilmesi ve sağlık sisteminin insanileştirilmesi yönünde ciddi adımların atılmasına kaynaklık etmiştir. Tıbbî model özürllülük alanında ve özürllü bireylerin yaşamlarında bir takım kolaylıklar da sağlamıştır. Bununla birlikte “patoloji”ye odaklanması, özürllü bireylerin “aciz” olarak tanımlanmasına da yol açmıştır (Arıkan, 2002). Tıbbî modelle ilgili olarak yöneltilen eleştirilerin fazlalığı, özürllülüğün sadece tıbbî ve rehabilite edilebilirliği açısından ele alınması ve kişisel bir trajedi olarak algılanması, dünya ölçeğinde özürllülere yönelik bakış açısında bir tür paradigma değişiminin ortaya çıkmasına olanak sağlamış ve 1970’li–1980’li yıllardan itibaren “özürllülük kültürü” temasıyla yeni bir modele ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Bu yeni model, toplumsal bir sorun çözümleyici niteliği taşıyan özürllü hakları hareketi temelinde “Sosyal Model” olarak anılmaktadır (Özgökçeler ve Alper, 2010).

1.4. Sosyal Model

Sosyal Model, Özürlü Hakları Hareketi üzerinde temellenen ve Tıbbi Model'e bir tepki olarak doğmuş bir yaklaşımdır. Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Kanada, Avustralya ve Danimarka gibi ülkelerde, Özürlü Hakları Hareketi, utanç duymaya karşı mücadele ve özürlü bireylere yönelik yardım severlik anlayışının gelişmesiyle başlamıştır (Matshedisho, 2007). Ancak, endüstri toplumlarında hayır işleri ve iyileştirme olarak karakterize edilen “*yardım severlik (Benevolence)*” terimi özürlü bireylerin özürlü olmayan bireyler tarafından kontrol edilerek güçsüzleştirilmesini içerdiğinden mesafeli durulması gereken bir kavram olarak ele alınmıştır (Coleridge, 1993). Bu anlamda “yardım severlik” algısı özürlü hakları söylemi ve Sosyal Model ile uzlaştırılabilir bir yapıya sahip değildir. Tüm dünya üzerindeki Özürlü Hakları Hareketi, özürlülere verilen hakları bir lütuf gibi gören anlayışla, ayrımcılıkla ve özürlü bireylere yönelik steryotip algıyla mücadele etmektedir (Thomas, 2004). Sosyal Model'i tamamlayan “özürlü hakları” formal yasal hakların sadece bir artığı değildir. Özürlü hakları, belirli bir mücadelenin sonucu kazanılmış gerçek haklardır (Matshedisho, 2007).

Seksenli yılların erken dönemlerine kadar özürlülük (yetersizlik) ve engellilik araştırmalarının, sonraki dönemlerde “bir insanlık trajedisi teorisi” olarak nitelenen tıbbi model tarafından şekillendirildiği görülmektedir (Barnes, 1992). Ayrımcılığa Karşı Fiziksel Yetersizlik Birliği (UPIAS, 1976) tarafından “yetersizlik” teriminin yeniden tanımlanmasıyla birlikte biyolojik yetersizlik ve toplumdan dışlanma ve izolasyonu içeren sosyal yetersizlik etiketlemesi arasında derin bir ayrım olduğu ortaya konulmuştur. Özürlü bireylerin dayanışma temelinde güçlendirilmesini ve birey olarak öne çıkmalarında bariyerlerin kaldırılması adına aktif cesaretlendirilmelerini içeren araştırmalar ve çalışmalar, açılan bu yoldan devam ede gelmiştir. (Mercieca ve Mercieca, 2010). 1970'lerin sonuna kadar az sayıda uzman, kariyerlerini özürlülerle çalışmaya adanmıştır. Son 30 yıl içinde bu alandaki özel gereksinimli bireylere yönelik çalışan hizmet sağlayanların sayısı katlanarak artmakla kalmamış, bu uzmanlar dünya çapında özürlülerin yaşam kalitesini arttırmayı amaçlayan araştırmalarda ve özürlülerin haklarına sahip çıkılması gibi konularda önemli hizmetler sunmuşlardır (DeWeaver, 1995).

“Sosyal Model (Özürlülüğün Sosyal Modeli)”, özne sosyal bir yapı olarak bakmaktadır. Bu model özürlü bireylerin yaşadıkları çevreyle uyum sorunlarına tıbbi modelden belirgin olarak farklı şekilde yaklaşır. Model toplumun, vatandaşlarının bir parçası olan özürlü bireyleri ihmal ettiği ve onlara bazı sıkıntılar yaşattığı fikrini ön plana çıkarmıştır. Model, özür patolojik olarak değerlendirilmediğinde, topluma katılımı, aidiyet duygusu ve övünç duygusunu destekler. Model egemen düşüncelere karşı çıkar ve gerekli geniş sosyal ve politik değişikliklerle yüzleşmek için güçsüz hissedildiğinde bireyselliğe öncülük edebilir (Silver, 2010).

Sosyal model çerçevesinde özürlülük terimi, özürlü birey (persons with disabilities) ve engelli birey (disabled people) ifadeleri ile bireyin toplum içerisindeki sınırlılıklarına gönderme yapan bir yaklaşımdır (Ballan, 2008). Sosyal Model alanında yapılan araştırmalar son yirmi yıl içerisinde özürlülük araştırmalarında radikal bir değişimin önünü açmıştır. Sosyal model bir bireyi özürlü olarak tanımlayabilmek için salt bireyin özür durumu ve seviyesini değil, bireyi çevreleyen yapıları (sosyal, ekonomik, kültürel), kurumları ve politikaları temel alan bir anlayıştır (Mercieca ve Mercieca, 2010).

Özürlülük sosyal modeli ya da sosyal model, engellilik konumunun bireysel değer düşüklüğünde yatmadığını, toplum tarafından oluşturulan fiziksel, sosyal, ekonomik, politik, tutum ve kültürel engellerle şekillendiğini varsaymaktadır. Özür, bireyin bir öz-nitelik olarak bedensel veya zihinsel bir eksikliğine karşılık gelir (Burchardt, 2004). Sosyal modele göre engellilik sadece bedensel, duyuşsal veya zihinsel bozuklukla ilgili bir kavram olmayıp, toplum içerisinde sosyal bariyerler, ayrımcı düzenlemeler ve olumsuz sosyal etiketlemeyi içeren tutumları kapsayan bir yapıdır (Taylor, 2005). Gelişimsel yetersizlik alanında bu konu özrün engele dönüşmesi tartışması olarak adlandırılmaktadır. Sosyal model, engelliliği çevredeki sosyal ve materyal engellerin sebep olduğu “sosyal bastırma” olarak tanımlamaktadır. Böylece, engelliliğin sosyal olarak inşa edildiğini ve özürlü insanların sosyal, kurumsal ve materyal çevrelerde güç ilişkilerine maruz kaldıklarını varsaymaktadır. Bunun aksine, engelliliğin sosyal ve materyal çevrede engellerin kaldırılması yoluyla çözümlenebileceğini kabul etmektedir. Sosyal model çatısı altında yapılan araştırmalar bu nedenle, öncelikle insanların sosyal ve materyal çevredeki etkenler yoluyla nasıl engellendikleri ve ayrıma uğradıklarıyla ilgilidir, bu çevre özürlü insanları iş dünyasının

dışında tutan kapitalist politik ekonomi yapılarından (Aberley, 2002), özürlü insanların hareketliliğini engelleyen kent çevrelerine (Glesson, 1999) kadar çeşitlenmektedir. Sosyal model özür ve engel terimleri arasında önemli bir ayrıma gitmektedir. Özür (yetersizlik), bir uzvun tamamen ya da kısmen olmaması ya da kusurlu bir uzva, organa ya da vücut mekanizmasına sahip olmak (psikolojik mekanizmalar dahil olmak üzere) olarak tanımlanırken, engellilik fiziksel ya da psikolojik kusurları olan bireyleri göz ardı eden toplum düzeninin sebep olduğu sınırlamalara karşılık gelmektedir (UPIAS, 1976; 2006). Bu ayrım, bu terimlerin, özrün gerçek fiziksel dünyada olduğu ve engelliliğin özel bir zaman ve mekanda çevre tarafından zorlanan paylaşımlı anlamlar, söylemler ve sınırlamaların karmaşık bir düzeni dahilinde dilin ötesinde bir alanda mevcut olan sosyal inşa olduğu yönünden farklılaştıklarını ileri süren sosyal yapılandırmacılık (sosyal modelin felsefi bir temeli) modelinde gizlidir. Sosyal model bazı bireylerin toplumda işleve sahip olma yeterliliklerini etkileyebilecek fiziksel ya da psikolojik farklara sahip olduklarını kabul eden bir yaklaşımdır. Ancak, sosyal model bu fiziksel ya da psikolojik farklılıklara sahip bireylerin engellenmesine neden olanın toplum olduğunu ileri sürer. Diğer deyişle, özürlü bireyler özürleri tarafından engellenmez, onların ihtiyaçlarını göz ardı eden toplumda mevcut engeller tarafından engellenir. Bu engeller çevresel, ekonomik ve kültürel olmak üzere üç kategoriye ayrılabilir (British Council of Disabled People, 1981):

- Çevre özürlü insanlar için, diğerlerine olduğu kadar hareket alanı ve iletişim sağlamayarak ve onların erişimine açık olmayarak onları engelli kılmaktadır. Çevrenin büyük bölümü kusursuz insanlar tarafından kusursuz yaşam için tasarlanmıştır. Örneğin, tekerlekli sandalyedeki bir birey, eğer çevre tekerlekli sandalyedeki insanlar için tasarlanmamışsa “engelli”dir. Tekerlekli sandalyeye uygun bir bina muhtemelen rampalar, asansörler, geniş kapılar ve koridorlar ile erişilebilir ışık düğmeleri ve motorize kapıları içerecektir. Bu düzenlemeler tekerlekli sandalyedeki insanlara fayda sağlarken diğerlerine de fayda sağlayabilir.
- Ekonomik açıdan, toplum özürlü insanlara aynı imkanları sağlamaz. Bu okulda başlar ve kariyer hayatı boyunca devam eder. Özürlü insanlar niteliği olmayan özürlü olmayan insanların iki katından fazladır ve çalışma çağındaki özürlü olmayan insanların yüzde 80’i ile karşılaştırıldığında çalışma çağındakilerin

sadece yarısı çalışmaktadır (Shaw Trust, 2005). Okulda, dersler özürlü olmayan insanlara göre tasarlanmaktadır, bunlar özürlü bireylere uygun olmayan çevreler ve öğretim yöntemleri kullanılan derslerdir. Örneğin okuma güçlüğü çeken bir birey, sadece dislektik olmayan öğrenciler için yapılandırılmış bir derste öğrenme zorluğu çekmektedir. Eğer ders okuma zorluğu olan bireye uygun şekilde öğretilirse bu insanlar zorluk çekmeyecektir. İşyeri ve geleneksel iş rolleri özürlü insanlara uygun değildir. İşyerleri genellikle erişilmezdir ve özürlü insanlara genellikle olmayanlara göre daha az para ödenir.

- Kültürel olarak, özürlü olmayan toplumun fiziksel ve psikolojik yetersizlikler olan insanlara yönelik önyargılı bakışları ve negatif ortak tutumları nedeniyle toplum özürlü insanları hayal kırıklığına uğratmaktadır. Önyargı farkın kabul edilmesiyle bağlantılıdır ve “özürlü” insanlar “özürlü olmayan” insanların gözünden normal olarak görülmezler (Swain, Finkelstein, French & Oliver, 1993). Önyargılar dilde belirgindir ve özürlü insanları tanımlamak için kullanılan terminolojinin büyük kısmı tıbbi etiketlerden ortaya çıkmıştır. İnsanlar olumsuz bir niteliği tanımlayan bir etiketten daha fazlasıdır ve bu etiketlere eklenen izler özürlü insanların başarmak istedikleri şeyi başarmaktan alıkonuldukları anlamına gelmektedir. Kitle iletişim araçları da steryotipleri ve önyargıları yaratan ortak olumsuz anlam ve söylemlerin birçoğundan sorumludur.

1950’li ve 1960’lı yıllardan itibaren özürlü bireylere ilişkin ortaya çıkan sosyal model, özrü büyük ölçüde, toplumun yetersizliğe tepkisinin meydana getirdiği tepkinin bir sonucu olarak ele almaktadır. Bu anlamda, kişiyi engelli konuma getiren, yetersizliğin kendisi değil; toplumun özürlü bireye olan -engelleyici- bakış açısıdır. Bu model, engelin bireye indirgenmesi ile engellilik probleminin, herhangi bir yetersizliğin sonucu oluşan fonksiyon sınırlılığı ya da kaybına bağlı olarak oluştuğu düşüncelerine bir tepki niteliğinde ortaya çıkmıştır. Söz konusu model çerçevesinde, yetersizliğin varlığı reddedilmemekte; ancak bunun bir problem olarak yaşanması bireyde değil; toplumda aranmaktadır (Karçkay, 2002). Kısaca, sosyal model ile engellilik durumunun bireysel sınırlılığa bağlı olarak değil; toplumun gerekli hizmetleri sunmamasından ve özürlü bireylerin temel gereksinimlerini dikkate almamasından kaynaklandığı öne sürülmektedir (Özgökçeler ve Alper, 2010).

Sosyal model, iki ön-kabulden beslenmektedir (Winter, 2004):

- Sosyal şartlar, özürlü insanı değil; yetersizliğin kendisini bir özürlülük durumuna dönüştürür;
- Özürlü bireylerle ilgili çabaların odak noktası, yetersizliğin kendisi değil; bu insanların kişilikleri ya da yetersizlik halleri ile birlikte nasıl yaşayacaklarına dair bağımsız kararlar alma becerisi ve hakkı olmasıdır. Dolayısıyla, burada asıl konu, “özürlü bireyin refahı”ndan öte; “özürlü bir bireyin insan hakları”dır. Sosyal model ile tıbbî model arasındaki temel bakış açısı farklılığı, fiziksel yetersizlik örneğinden hareketle aşağıdaki şekilde şematize (*Şekil 1*) edilebilir:

<i>Farklılıklar</i>	
<i><u>Tıbbî Model Sorun’a Yönelir</u></i>	<i><u>Sosyal Model Çözüm’e Yönelir</u></i>
Kavanoz kapaklarını, kapıları açmakta zorlanan ya da açamayan eller	İyi düşünülerek dizayn edilmiş kavanoz kapakları, otomatik kapılar
Uzun süre ayakta kalmakta zorluk çekme	Kamuya ait yerlerde oturabilecek daha fazla sayıda koltuk
Binalardaki merdivenleri çıkmakta başarısız olma	Tüm binalarda rampa ve asansörler
Yapamayacağını düşündükleri için insanların özürlü bireye iş vermemeleri	İnsanları 'sorun aramak' yerine özürlü bireylerin 'yeteneklerini görebilmek' yönünde eğitmek

Şekil 1. Tıbbî Model – Sosyal Model Arasındaki Temel Farklılıklar

Kaynak: Social Model. (2002). www.southamptoncil.demon.co.uk/membership.html adlı siteden akt. Arıkan (2002) Erisim Tarihi: 15.08.2007.

1.5. Sosyal Modelin Yansımaları

Sosyal model, özürlü bireylere yönelik düzenlemeler bağlamında, çok çeşitli örneklerde kendine yer bulmuştur: Sosyal model kapsamında Özürlülük Ayrımcılık Hareketi’ne (Disability Discrimination Act, 2005) uygun olarak, Asperger Sendromlu bireylerin toplumla kaynaşması için mantıklı düzenlemeler yapılmasının önü açılmıştır. Bu düzenlemeler, duyuşal aşırı yüklemeleri engellemek için çevreye yönelik olabileceği gibi, iletişime yardımcı olabilmek içinse açık görsel iletişim yöntemleri (ör. TEACCH) ya da internet ortamları gibi bilgisayar teknolojileri kullanılabilmesi yönünde olmuştur (Mitchell, Parsons ve Leonard, 2007; Moore, Cheng, McGrath ve Powell, 2005).

Sosyal modelin eşitlikçi biçimde tanıtıldığı takdirde, özürlü olan ve olmayan insanları sosyal dışlanmaya karşı birleştirme potansiyeli bulunmaktadır. Bu model; erişim sorunlarının “benlik algılarını” yok ederek, özürlü olan ve olmayan insanlara engelleri kaldırma konusunda beraber çalışma imkanı sunarak, yapısal engeller yaklaşımının geleneksel suçlama-kültürüne karşı çıkma konusunda özellikle faydalı olacağını göstermiştir. Bu sürecin merkezi; öncelikle özürlü insanların ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanan ancak aynı şekilde diğer kullanıcılar için de erişimi geliştiren ‘Evrensel Tasarım İlkesi’nin kapsayıcılığıdır (Tregaskis, 2004). Sosyal model üzerinde temellenen “evrensel tasarım” ilkesi, özürlü bireylere yönelik düzenlemelerin aynı zamanda normal gelişim gösteren bireyler için de faydalı ve kullanışlı olacağı inancına vurgu yapmaktadır. Şöyle ki, bedensel özürlü bireylere yönelik kaldırım kot farklarının azaltılarak ya da kaldırılarak araç yolu ile kaldırımın eş seviye getirilmesi tekerlekli sandalye kullanımında kolaylıklar sağlamaktadır. Bu düzenleme her ne kadar ortopedik özörlölere yönelik gözükse de, bu düzenleme bebek arabası kullanan bir anne ya da pazar arabası kullanan yaşlı bir teyze için de avantajlar barındırmaktadır. Örneğin sosyal model kapsamında kırsal alanda özörlü bireylerin yaşadığı güçlükleri ortadan kaldırmak için şunlar önerilmektedir (Tregaskis, 2004):

- Kırsal alana en iyi erişim çözümlerinin; özörlü olan ve olmayan insanların, alanın doğal özelliklerinin bütönlüğünü muhafaza ederken, kapsamlı erişim olanakları sağlayan cevaplara ulaşmak için yeteneklerini ve bilgilerini birleştirdiklerinde gelişmektedir. Bu pratik açıdan şu anlama gelmektedir: Öncelikle özörlü insanların erişimini geliştirmek için yapılan yenilikler, aynı zamanda diğer kullanıcıların erişimini de geliştirecektir. Böylece; örneğin kenarları net biçimde belirlenmiş olan, geniş, düzgün döşenmiş bir yol yapılması; özörlü insanları, pusetli aileleri, ve birbirlerinden destek almak için yan yana yürüme gereksinimi duyan yaşlıları da kapsayan tüm ziyaretçiler için yararlı olacaktır.
- Ziyaretçilere, belirlenen yollara bağlı kalmaları konusunda ve büyük ihtimalle yanlışlıkla bitki ve hayvan türlerine zarar vermeleri konusunda yardımcı olunması ile bu tarz gelişimler alana da yarar sağlayabilir. Aynı şekilde, ses bandı uyarıları, konuşmaları ve alan etrafındaki ilgi çekici yerlerin özelliklerini anlatan hikayeler, öncelikle görme özörlü insanlarla tasarlanabilir ancak

görebilen ziyaretçiler tarafından da kullanılabilir. Bu aynı zamanda; özellikle nüfusun %20'sini oluşturan sınırlı okuryazar becerilerine sahip insanlar tarafından takdir edilebilir ve daha iyi anlayabildikleri gerekçesiyle sözlü biçimde bilgi almaktan hoşlanan insanları memnun edebilir.

- Para sıkıntısı çeken kırsal alan yöneticileri için; bu tarz kapsamlı tasarım çözümlerinin, gelecekte bu tür evrensel tasarım ilkelerini benimsemeye devam etme olasılığını artıran, maliyet açısından fayda avantajı (maliyet-fayda) vardır.

Sosyal modelin sağlık uzmanları üzerine etkisi ise tıbbi modelle ilişkilendirilerek kendini göstermiştir. Özürlülüğün sosyal modeli özürlü insanlar tarafından kısmen hayatlarını şekillendiren tıbbi egemenliğe bir yanıt olarak geliştirilmiştir. Özürlülük araştırmaları kapsamında tıbbi model özürlülüğün sosyal modeline zıt olarak görülmektedir ve sağlık hizmeti uzmanlarının özürlü kişilerin yaşadığı zorluklar ve dışlanmada önemli bir rol oynadıkları düşünülmektedir. Sağlık uzmanları araştırma ve uygulamada geleneksel olarak özürlülüğün tıbbi modelini uygulamaktadır. Bunun özürlü insanların yaşadığı güçlüklerle ve dışlanmasına katkıda bulunduğu görülmektedir (Bricher 2000). Davis (1993) tatmin edici bir kariyer elde ettikleri için rollerini zor duruma sokabileceği için özürlü kişilere eşitlik ve sosyal değişim mücadelelerinde yardım etmeye isteksiz olan bazı 'uzman özürlülük parazitleri' olduğunu öne sürmektedir. Onların ya para için ya da her ne kadar fedakarlık olarak görünse de diğer kişiler üzerinde hakimiyet kurmak için bu işin içinde oldukları düşünülmektedir. Ancak Woodill (1994) sağlık uzmanları ve hizmet sağlayıcıları tıbbi modelin insani sebeplerle kullanıldığını iddia ettikçe ve kendilerini güçlendirip özürsüzleştirdiğini kabul etmedikçe, bu çatışmanın devam edeceğini ön görmektedir. Muhtemelen sahip oldukları güç sebebiyle en çok 'kötü baskı'yı alan kişiler doktorlardır ama yalnız da değillerdir. Özürlülük alanyazını, özürlü kişiler üzerindeki tıbbi baskınlık şemsiyesi altındaki bakım ve diğer sağlık uzmanlarını ele almaktadır. Bricher'e (2000) göre eğer sosyal model daha geniş bir yaygınlığa ulaşırsa, özürlü bireyler ve sağlık uzmanları arasında diyalog geliştirmede önemli olacaktır. Ancak negatif algıdan dolayı, sağlık uzmanları için özürlü kişiler, araştırma ve özürlülüğün sosyal modeliyle ilgili olarak uygun bir konum bulması zor olabilir. Geçmişini inkar etmeyerek, özürlü kişilerin ve sağlık uzmanlarının sağlık hizmetlerinin hükmüne bağlı olan zorluklar ve dışlanmayı aşmak için beraber çalışabilecekleri yöntemler aramanın önemli olduğu görülmektedir.

Sosyal model öğrenme güçlüğü olan insanların görüşlerinin dikkate alınmasını da gerektirmiştir. Bu nedenle kendini savunabilme, hizmet sağlama sürecinin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Kendini savunabilme onları ve doğal kısıtlamalarını oluşturan hizmetlerin ve sistemlerin felsefesini sorgulamaktan çok öğrenme güçlüğü olan insanların hizmetler hakkında ne düşündüğünü bulmak için bir araç olmuştur (Aspis, 1997). Öğrenme güçlüğü olan insanlar için eğitim, halk sağlığı ve hizmet ilkeleri oluşumundaki çok önemli, özel bir proje ‘normalleştirme’ ya da bilindiği gibi ‘toplumsal rol kıymetlendirmesi’ olmuştur. Kanadalı toplum bilimci Wolf Wolfensberger 1950’lerin sonlarında İskandinavya’da geliştirilen öğrenme güçlüğü olan insanlar için mümkün olduğunca ‘normal’ yaşam sunacak bir ortam oluşturmak için eşitlikçi girişimleri kapsayan bir modele dayalı toplumsal rol kıymetlendirmesi geliştirmiştir. Ancak bu onların ayrılmış kurumlardan çıkarılması anlamına gelmemiştir (Emerson, 1992). Toplumsal rol kıymetlendirmesi “devalüasyonu (değer düşürme) göze alan insanlar için toplumsal olarak değerli rollerin oluşturulması, desteklenmesi ve savunulması” olarak tanımlanmaktadır (Wolfensberger, 1983). Bu ilke uzmanlara öğrenme güçlüğü olan bireyleri koruma yasallığı ve gücü vererek “özürlü insanların toplumsal olarak değerli rollerinin ve eylemlerinin yorumlanmasında merkezi bir rol” sağlamaktadır (Barnes, Mercer ve Shakespeare, 1999). Goodley (2001), özürlülüğün sosyal modelinden, engelliliği ve özürlülüğü karşılıklı kapsayan ve ‘öğrenme güçlüğü’ etiketine sahip insanlara açık ve onları kapsayıcı sosyal teorilere geçiş yapmak gerektiğine vurgu yapmıştır.

1.6. Kitle İletişim Araçlarının Toplumdaki Tutum Değişikliklerine Etkisi

Özürlülerin karşılaştığı pek çok tepki sosyal tutumlardan kaynaklanmaktadır. Sosyal tutumlar olumlu olduğunda özürlülerin toplumla bütünleşmeleri kolaylaşır, özürlüler aile, arkadaş, işverenler ve diğerleri tarafından daha çok kabul görmeye başlarlar. Tutumlar olumsuz olduğunda ise bütünleştirme ciddi olarak yara alır ve kişisel, ailevi, sosyal ya da mesleki sorunlar ortaya çıkar. Bu engelleri ortadan kaldırmak için özürlülere yönelik tutumların yapısını ve özelliklerini iyi bilmek gerektiği, böyle bir bilginin özürlü ve özürlü olmayanlar arasındaki etkileşimlerin doğasını daha iyi anlamayı sağlayacağı dile getirilmektedir (Antonak ve Livneh, 2000). Özürlülerle nasıl ilişki kurulacağını (onları dışlayan mı yoksa topluma kaynaştıran mı?) belirleyen üç tür

tutum olduğundan söz edilmektedir. (1) Özürlüleri komşu, arkadaş, müşteri gibi görmeye hazır olmamak, (2) özürlülerle ilgili farkındalığın olmaması, (3) özürlülerin toplumla bütünleşmeleri düşüncesine karşı olmak. Bu üçüncü tutum özürlüleri kabul edici olmayan ve toplumda sıklıkla görülen ve olumsuz sonuçlara yol açan tutumdur. Bu tutumun sonucunda, özürlüler eğitim ortamlarında özürlü olmayan çocukların gelişimlerini olumsuz etkileyen, anne-babaları ve toplum için bir yük olan bireyler olarak görülürler ve bunun sonucunda da toplumdan izole edilmelerinden ve hatta yaşamlarının sonlandırılmasından söz edilmeye başlanır (Yazbeck, McVilly ve Parmenter, 2004). Deal (2007) ise günümüzde özürlülere yönelik açıkça olumsuz davranışlar sergilenmemekle birlikte olumsuz tutumların, önyargıların, rahatsız olma, uzak durma, korku ve acıma gibi farklı biçimleriyle varlığını sürdürdüğünü ve özürlülerin toplum içinde değersiz görülmesinin olumsuz sonuçlarının özürlülerden kaçınma (aversive disablism) olarak özürlülerin yaşamını olumsuz etkilemeye devam ettiğini belirtmektedir. Özürlülerin toplumla tam bütünleştirilmesini zorunlu kılan yasaların oluşturulmasına ve topluma katılımlarını engelleyen sınırların yıkılmaya başlamasına rağmen, onlara iş olanaklarının sağlanması, ulaşımının kolaylaştırılması, ekonomik durumlarının iyileştirilmesi ve toplumla bütünleştirilmeleri ile ilgili olumlu gelişmeler çok yavaş olmakta ve daha zor değişen ve yaygın olan tutumsal engeller varlığını sürdürmektedir (McCoughey ve Strohmer, 2005). Yeni yasaların ve hizmetlerin etkili olabilmesi, toplumun, profesyonellerin özürlü bireylere ve onların ailelerine yönelik tutumlarındaki değişimlere bağlıdır. Tutumların değiştirilmesinde en önemli kurumlardan birisi ise “Kitle İletişim Araçları”dır.

Özgürlükçü sistemlerde kitlelerin en önemli yaşamsal araçlarından biri iletişim araçlarıdır. Hemen hemen tüm insanlığın yaşamında oldukça büyük yer kaplayan, birey ve toplumların yaşamlarını düzenleyen ve onları yönlendiren bu araçların önemli işlevleri ve sorumlulukları bulunmaktadır. Kitlelere yönelik mesajlar gönderen, yayım (basılı malzemeler ile) ve yayımcılık (ses ve görüntü dalgaları ile) etkinliği içinde bulunan ve günlük yaşamda haber, bilgi ve kanaat edinmek için her an kullanıma hazır olan kitle iletişim araçlarına (Vural, 1998) ait özellikler altı grupta toplanmıştır:

1. Haberin düşüncenin bilginin, gelişmenin üretilmesi ve dağıtılmasına katkıda bulunurlar,
2. Halkı etkiler ve insanların katılımına açık olurlar,

3. Ücretli çalışma, teknoloji ve kaynağa olan ihtiyaçları yüzünden endüstri ve piyasaya bağlı kalırlar,
4. Kaynaktan hedef kitleye ve oradan da başka bir hedef kitleye, toplum kurumlarına insanlara aktarmak için kanallar oluştururlar.
5. Sosyal bir yükümlülüğü ve zorlaması olmaksızın insanların dinleyici ve izleyici olarak farklı görüş ve organizasyonlara gönüllü katılımlarını sağlarlar ve bu anlamda etkinlikleri eğitim din ve politika gibi bilgi alanlarının dağılımıyla ilgilenen kuruluşlardan çok daha fazladır,
6. Kendiliğinden oluşturduğu bir güce sahip olmadıkları halde kurumun bazı alışılmış kullanımları, yasal mekanizmaları ve yasal olmaları sebebiyle resmi bir güçle değişmeyen bir bağlılığı vardır (Güz, 2005).

Kitle iletişimi, teknolojik araçlarla (radyo, film, basın vb.) çalışan gelişmiş teknik ve kurumlardan oluşur. Bu kurumların amacı farklı yapıdaki heterojen ve geniş bir şekilde dağılmış kitlelere sembolik bir iletiyi aktarmaktır (Janwitz, 2000). Kitle iletişiminde iletiyi, bilgiyi ya da mesajı ileten ekip sürekli olarak örgütlü olup kurumun bir parçasıdır. Kitle iletişim alanında 20. yüzyılda olan gelişmeler toplum üzerinde çok etkileyici olmuştur (Özkalp, 2000). Kitle iletişiminin etkilerinden birisi belirli bazı sorunlara ve olaylara dikkatimizi çekiyor görünmesidir. Bu etki kitle iletişim araçlarının gündem oluşturma işlevi diye adlandırılır. Gündem oluşturma, medyanın haberleri sunuş yoluyla, halkın düşündüğü ve konuştuğu konuları belirlediği düşüncesine dayanmaktadır. Medyanın bir konuya dikkat çekmesi halk tarafından o sorunun önemli olarak değerlendirilmesine neden olur. Gündem oluşturma 1970'lerin başından beri iletişim kuramının ana konularından biri olmuştur. Bu hipotez tutum değişikliğine bir alternatif olarak kitle iletişim araçlarının toplum üzerinde bir etkisinin olduğunu öne sürmesinden ötürü önemlidir (Severin ve Tankard, 1994).

1.7. Problem

Yetersizliğe sahip olan bireylere yönelik yapılan müdahalelerde 1970'li yıllara kadar tıbbi model hakimken, 1970 sonrası kadın, işçi ve öğrenci hareketleri, eğitimde fırsat eşitliği, adalet gibi kavramların etkisi ve müdahale alanının genişletilmesiyle sosyal model öne çıkmıştır. Tıbbi modelle ilişkili bireyci yaklaşım, problemi bireyin yetersizliğine bağlı olarak ortaya çıkan fonksiyon sınırlılığına indirgenmekte ve

özürlülerin toplumsal yaşamda yer alamayırları fonksiyon sınırlılığına dayandırılmaktadır (Barnes, Mercer ve Sheakespeare, 1999; Llewelyn ve Hogan, 2000; Priestley, 1998). Buna karşın, sosyal modelle ilişkili toplumsal yaklaşımda ise özürlölük bireysel değil toplumsal bir olgu olarak ortaya konulmakta, bireyin toplumsal yaşamda yer alamamasının nedeni toplumun örgütlenme biçimi ile ilişkilendirilmektedir. Sosyal model fonksiyon sınırlılığının varlığı reddedilmemekte, ancak problemin kaynağı bireyde değil bireyin ilişki içerisinde bulunduğu sosyal ortamda aranmaktadır. Bir başka deyişle, özürlülerin toplumsal yaşamda yer alamama nedenleri toplumun önyargıları ve çevresel engellerle açıklanmaktadır (Barnes vd., 1999; Oliver, 1996; Priestley, 1998; Karçkay, 2002).

Sosyal model yansımalarını temelde özürlü hakları hareketi, ayrımcılıkla mücadele ve kaynaştırma hareketinde bulmuştur. Müdahalenin etkililiğini artırmak, özürlölere yönelik tutumların olumluya evrilmesiyle doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak bilinen medyanın, toplumu şekillendiren en büyük güçlerden biri olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Verdiği mesajlarla insanların ne giyeceğine, hangi partiye oy vereceğine, hangi filmi izleyeceğine ve bunun gibi daha pek çok konuda toplumu şekillendirerek ona yön veren medya, tutumların oluşması, pekişmesi ve değiştirilmesi konusunda büyük bir öneme sahiptir (Demiray, 2004). Dolayısıyla özürlölere yönelik olumsuz tutumların değiştirilmesi, olumlu tutumların daha da pekiştirilmesi ve nötr durumdaki birey tutumlarının özürlölere yönelik olumlu bakış açısına sahip olmaları kitle iletişim araçlarının kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Kitle iletişim araçlarında özürlölere yönelik haberlerin niceliği, niteliği, sunum şekli, basındaki özürlölük imajından ve özürlölüğü algılama şeklinden bağımsız değildir. Bu bağlamda ulusal basında yetersizlik gruplarıyla ilgili kavramların doğru bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı, bu grupla ilgili haber yoğunluğu, haberlerin sunumu ve basın çalışanlarının tutumları v.s., toplum nezdinde özürlölük imajının şekillendirilmesinde önemli bir etkindir.

Sosyal model çerçevesinde özürlölülüğün basında ele alınışı araştırmaya temel oluşturmaktadır. Ayrıca alanyazın incelendiğinde sosyal modelle ilgili olarak, kendini savunma (Aspis, 1997; Dowse, 2001; Goodley, 2000), siyaset bilim teorisi (Kimberlin, 2009), ayrımcılıkla mücadele (Vanhala, 2006), özürlü örgütleri (Freund, 2001), sosyal hizmet eğitimi (Ballan, 2008), disleksi (Macdonald, 2009), asperger sendromu

(Elliman, 2011), mesleki müdahale (Malec ve Moessner, 2006), özürlü bireylere danışmanlık (Swain, Griffiths ve Heyman, 2003), çocukluk döneminde özürlülük (Connors ve Stalker, 2007), öğrenme güçlüğü (Goodley, 2001), kırsal alanda sosyal model (Tregaskis, 2004), resimli kitaplarda özürlü çocuk sunumu (Matthews, 2009), sosyal rol (Racea, Boxall ve Carson, 2005), yasalar ve sosyal model (Arıkan, 2002) ve toplumsal kimlik olarak özürlülük (Karçkay, 2002) alanlarında çalışmalara rastlanırken, alanyazında ve ülkemizde sosyal model çerçevesinde ulusal basında özürlülük imajını ele alan çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmanın, özürlülük olgusunun ulusal basında ele alınışından hareketle, olgunun sosyal model açısından toplumsal görünümüne ışık tutması hedeflenmektedir. Araştırma bu gereksinimlerden doğmuştur.

1.8. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı, ulusal basında özürlülük imajının sosyal model açısından değerlendirilmesidir. Bu amaca ulaşmak için örneklem olarak belirlenen gazetelerin 2005-2010 yılları arasındaki özürlüğün ele alınışına ilişkin haberleri içerik analizi ile çözümlemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Örneklem gazetelerinin beş yıllık incelemesinde özürlülükle ilgili haberlerin gazetelere ve yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Özürlülükle ilgili ulusal basında çıkan haberlerin örneklem gazetelerine ve temalara göre dağılımı nasıldır?
3. Belirlenen her bir tema ve alt temaları bağlamında ulusal basının sosyal modele göre özürlülüğü ele alış biçimi nasıldır?

1.9. Önem

Ulusal basında özürlülük imajının incelenmesi iki açıdan önemlidir: İlk olarak tutumların, kavramları ele alış şekillerini etkilediği bilinen bir gerçektir. Özürlülük (yetersizlik) kavramının ne olduğu, özür türleri, özürlülerin gereksinimleri ve en önemlisi ulusal basında özürlülere ne şekilde yer verildiği, özürlülük imajı hakkında birer ipucudur. Dolayısıyla bu araştırma ulusal basında özürlülük/engel/yetersizlik kavramının ele alınışı açısından bir öneme sahiptir. İkinci olarak toplum genelinde özürlü bireylere yönelik tutumlarının oluşmasında ve olumsuz tutumların olumluya evrilmesinde ulusal basının etkisi büyüktür. Bu bağlamda ulusal basının özürlülük

kavramına yaklaşımı, toplumun özürlülük olgusuna yaklaşımını açığa kavuşturması açısından bu araştırma ayrı bir önem sahiptir.

1.10. Sınırlar

Araştırma,

1. Ülkemizde ulusal temelde yayın yapan gazeteler ile sınırlıdır.
2. Örneklem grubunda yer alan dört gazetenin 2005-2010 yılları arasındaki özürlülüğü ele alan haberleri ile sınırlıdır.

1.11. Tanımlar

Ulusal Basın: Ulusal Basın, ülke genelinde dağıtımı yapılan ve faaliyet alanları itibariyle, “Dünyanın ve ülkenin her tarafından, her türlü habere sayfalarında yer veren ve çok geniş bir okur kitlesine dağıtım yapılacak şekilde yayın yapan gazete ve dergiler (Bodur 1997)” olarak tanımlanmaktadır.

Tıbbi Model: Tıbbi model, doğuştan gelen anormal ve patolojik bedensel özrü inceleyen bir modeldir. Modele göre yetersizliğin tıbbi anormallik olarak gözükmesi, genetik faktörler, kötü sağlık durumu veya kişinin davranışlarına bağlıdır (Silver, 2010).

Sosyal Model: Sosyal Model, Özürlü Hakları Hareketi üzerinde temellenen ve Tıbbi Model’e bir tepki olarak doğmuş bir yaklaşımdır (Matshedisho, 2007). Sosyal Model, yetersizlik konumunun bireysel değer düşüklüğünde yatmadığını toplum tarafından oluşturulan fiziksel, sosyal, ekonomik, politik, tutum ve kültürel engellerle şekillendiğini varsaymaktadır (Burchardt, 2004).

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Ulusal basında özürlülük imajının sosyal model açısından değerlendirilmesini hedefleyen bu araştırma bir nitel çalışmasıdır. Nitel araştırma yönteminde temel olarak gözlem, görüşme ve doküman incelemesi olmak üzere üç tip veri toplama tekniği vardır (Bloor ve Wood, 2006; Cohen, Manion ve Morrison, 2007; Gay, Mills ve Airasian, 2006; Taşdemir ve Kuş, 2011; Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Literatürde, dokümanlar “fiziksel veri” olarak da adlandırılmakta ve materyal kültürünün önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir. Doküman incelemesinde, arşiv ve tarihsel veri olmak üzere iki tür veri analiz edilmektedir (Baş ve Akturan, 2008). Geçmiş veri kapsamında araştırma problemiyle ilgili olarak tarihsel veri de toplanmaktadır. Tarihsel veri araştırma konusunun altyapısına bir başka deyişle geçmişe ilişkin önemli çıkarımlar elde edilmesine imkan vermektedir. Bu, araştırmacının gazete, dergi, kitap ve benzeri dokümanları taramasını gerektirmektedir. Tarihsel veri toplanmasında kullanılan veri kaynakları şunlardır: (1) Kitap, (2) Raporlar, (3) Resmi dokümanlar, (4) Kitap, dergi, gazete ve benzeri dokümanlar, (5) Otobiyografi ve belgeseller, (6) Anketler, (7) Şarkı, şiir ve benzeri folklorik dokümanlar (Marshall ve Rossman, 2006).

Doküman incelemesi kapsamında toplanan araştırma verileri içerik analizi ile çözümlenmiştir. İçerik analizi bir takım nicel ve nitel göstergelerden hareketle, içerikten elde edilen bilgilerin ötesinde bazı sonuçlara ulaşmayı amaçlamaktadır (Gökçe, 2001). İçerik analizi, iletişimin görünen içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel yollardan betimlenmesidir (Bilgin, 2006). Bu kapsamda, yayınlanan haberlerin niteliğini belirlemeye yönelik olarak temalar oluşturulmakta, daha sonra kodlama formu yardımıyla yayınlanan haberler incelenmektedir. Kodlama formu ile sağlanan betimleyici veriler elde edilerek, bu veriler yorumlanmaktadır (Gökçe, 2001).

2.2. Araştırma Alanı

Araştırma alanının belirlenmesinde amaçsal örnekleme ile belirlenen dört gazetenin özürlülük/engel/yetersizlik ile ilgili haberleri analiz edilmiştir. Ülkemizde yayın yapan ulusal gazeteler aşağıda sıralanmıştır:

1. Akşam Gazetesi	11. Kurultay	22. Takvim Gazetesi
2. Birgün Gazetesi	12. Milli Gazete	23. Taraf Gazetesi
3. Bugün Gazetesi	13. Milliyet Gazetesi	24. Türkiye Gazetesi
4. Cumhuriyet Gazetesi	14. Ortadoğu Gazetesi	25. Vakit Gazetesi
5. Evrensel Gazetesi	15. Posta Gazetesi	26. Vatan Gazetesi
6. Güneş Gazetesi	16. Radikal Gazetesi	27. Yeni Asya Gazetesi
7. Haber Türk	17. Sabah Gazetesi	28. Yeniçağ Gazetesi
8. Halka ve Olaylara Tercüman	18. Son Dakika Haberleri	29. Yeni Mesaj Gazetesi
9. Hürriyet Gazetesi	19. Sözcü Gazetesi	30. Yeni Şafak Gazetesi
10. İnternet Medya	20. Star Gazetesi	31. Zaman Gazetesi
	21. Şok Gazetesi	

Araştırma alanında yer alan gazetelerin seçilme nedeninin başında tarama çalışmalarının yapıldığı kütüphane arşivinde 2005-2010 arasındaki tüm sayılarının tam olması gelmektedir. Diğer bir neden ise, ilgili gazetelerin, YAY-SAT verilerine göre her birinin ayrı yayın grubunda olması ve bulundukları yayın gruplarının en çok satan gazeteleri olmasıdır. Araştırma alanı, amaçsal örnekleme ile belirlenen Hürriyet, Zaman, Cumhuriyet, Sabah olmak üzere 4 gazeteden oluşmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Kodlama Anahtarı Oluşturma

Çalışmada veriler; 2005-2010 yılları arasında ulusal basında gazete haberleri doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Ulusal basında yer alan gazetelerin İstanbul ve Anadolu baskılarında farklılık olabileceğinden tarama çalışmalarında örneklem dahilindeki gazetelerin sadece İstanbul baskıları referans alınmıştır. Veri toplama sürecinde tarama çalışmaları öncesi anahtar sözcükler belirlenmiştir. Veri toplama sürecinde araştırmacı dışında sinema televizyon bölümünde ve Türk dili edebiyatı bölümünde öğrenimini sürdüren iki öğrenci yer almıştır. Tarama çalışmalarında yer alan bu iki öğrenciye taramanın nasıl gerçekleştirileceği konusunda araştırmacı tarafından bir saatlik eğitim verilmiştir. Bu eğitimde öğrencilere önceden belirlenen anahtar sözcükler (özür, engel v.b) ile gazete sayfalarındaki haber ve köşe yazılarını incelemeleri, anahtar sözcüklerin geçtiği bu haber ve köşe yazılarının fotoğraflarının alınması üzerinde çalışılmıştır. Bu işlemler 2 gün boyunca araştırmacı ile birlikte yürütülmüştür. Bu sürede bir aylık gazeteler taranmıştır. Tarama çalışmaları toplam 11 ayda tamamlanmıştır.

Örnekleme içerisindeki gazetelerin ilk bir aylık haberleri araştırmacı tarafından incelenerek yetersizlik/özürlülük/engel ile ilgili öne çıkan üst ifadeler koda dönüştürülmüştür. İkinci aşamada alanyazına dayalı olarak yeni kodlar eklenmiştir. Son

aşamada ise uzman görüşüne başvurularak bu aşamaya kadar ki kodlara ilave edilebilecek yeni kodlar tanımlanmıştır. Böylece bir 42 koddan oluşan kodlama anahtarı oluşturulmuştur. Daha sonra 2005-2010 yılları arasında beş yıllık süreçte araştırma grubunda yer alan gazetelerde yayınlanan haberler taranarak kodlama formu üzerinde frekansa dönüştürülmüştür. Bununla birlikte gazete haberlerinden kodlarla ilgili bölümler (metinler) bilgisayar ortamında Word programına aktarılmıştır. Metinler aktarılırken metnin aslına kolay ulaşmayı sağlamak üzere -gazete kodu-yayınlanan ay-sıra numarası verilmiştir. Örneğin; 2004A1.

2.4. Verilerin Çözümlemesi

Bu araştırmada iki türlü veri çözümlemesi yapılmıştır. İlkinde kodlama anahtarı üzerinde bulunan kodlarla ilgili haberlerin frekansları betimsel olarak belirlenmiştir. İkinci olarak da içerik analizi tekniklerinden olumsuzluk (ilişki) analizi kullanılmıştır (Taşdemir ve Kuş, 2011). Tarama/durum çalışmalarında genellikle bir durumun tanımlanması, temanın araştırılması temalar hakkında verilerin toplanması ve temaların karşılaştırılması araştırmacı tarafından yürütülür (Bloor ve Wood, 2006). Araştırmada veri tabanı oluşturan metinler, Osgood (1959) tarafından geliştirilen bir içerik çözümlemesi tekniği olan ve bir mesajdaki tek tek öğeler yerine öğeler arasındaki ilişkileri inceleyen olumsuzluk veya bağlantı analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Ayrıca tarama/durum çalışmaları, özellikle deneysel ya da tarama çalışmaları için çok karmaşık araştırma içeriğini dikkate alır. Çalışmada özürlülük/yetersizlik/engel ile ilgili 2005-2010 yılları arasında yayınlanan haber ve köşe yazılarının tamamının analiz edilmesinde, yapılan işlemler aşağıda sıralanmıştır (Bilgin, 2006; Yıldırım ve Şimşek, 2005):

- Doküman incelemesi sonucunda bilgisayar ortamına aktarılan veriler diğer deyişle haber metinleri anlamlı parçalara bölünmüştür. Bu durum metinler içerisindeki kavramların daha net ortaya konmasını sağlamıştır.
- Araştırmacı tarafından elde edilen veriler (doküman kayıtları) incelenerek, anlamlı bölümlere ayrılmış ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiği bulunmaya çalışılmıştır. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bölümler daha önceden kodlama anahtarında elde edilen kodlar kullanılarak kodlanmıştır. Bu anlamda daha önceden belirlenmiş kodlara göre yapılan kodlama işlemi,

dokümanlardan çıkarılan kavramlara göre yeniden düzenlenerek ek kodlar oluşturulmuştur.

- Araştırmacı dışında diğer bir çalışmacı (danışman) tarafından birbirinden bağımsız olarak kodlama işlemi yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Araştırmacı ve danışman tarafından ortak kodlamalar çalışma kapsamına doğrudan alınırken, farklı kodlamalar yeniden gözden geçirilerek çalışma kapsamına alınmıştır.
- Ardından kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri bulunmuş, böylece araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturacak temalar (kategoriler) ortaya çıkarılmıştır. Belirlenen temalar altındaki kodlar birbirleriyle ilişkili biçimde açıklanarak yorumlanmış ve araştırmanın amacı doğrultusunda sonuçlar ortaya konulmuştur.
- Toplanan verilerin tanımıyla tutarlı olacak biçimde; toplanan verilere anlam kazandırarak ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklayarak, bulgulardan bir takım sonuçlar çıkararak ve elde edilen sonuçların önemini açıklayarak bulgular yorumlanmıştır.

İnanılrlık. Nitel çalışmalarda inanılrlığı sağlamak ya da iç geçerliği arttırabilmek ve gözlemcilerin ön yargılarının araştırmaya yansımaları engellemek için, gözlemler ve görüşmelerin tek bir kişi tarafından değil birden fazla kişi tarafından yapılmasında fayda vardır. (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel 2009). Bu anlamda bu çalışmada elde edilen verilerin iki farklı araştırmacı tarafından incelenerek karşılaştırılması ile iç geçerlik sağlanmıştır. Bu amaçla araştırmacı ve danışman veri toplama ve analiz sürecinde yer almıştır. Bir aylık haber ve köşe yazıları bir kez de danışman tarafından incelenerek, kodlama anahtarının güvenilirliği sağlanmaya ve iç geçerlik artırılmaya çalışılmıştır. Kodlama anahtarına son şekli bu çalışmadan sonra verilmiştir (bkz. EK 1).

İçerik analizi, sırasında araştırmacı ve danışman tarafından birbirinden bağımsız olarak kodlama işlemi yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından elde edilen veriler karşılaştırılarak inanılrlık (believability) sağlanmaya çalışılmıştır.

3. BULGULAR

Bulgular bölümünde özürlülükle (yetersizlikle) ilgili ulusal basında çıkan haberlerin gazetelere ve yıllara göre dağılımı ile özürlülükle (yetersizlikle) ilgili ulusal basında çıkan haberlerin örneklem gazetelerine ve temalara göre dağılımına ilişkin bulgulara yer verilmektedir.

3.1. Özürlülükle (Yetersizlikle) İlgili Ulusal Basında Çıkan Haberlerin Gazetelere ve Yıllara Göre Dağılımı

Ulusal basında, yetersizlikle ilgili haberlerin yıllara ve gazetelere göre dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1 Haberlerin Gazetelere ve Yıllara Göre Dağılımı (N=1420)

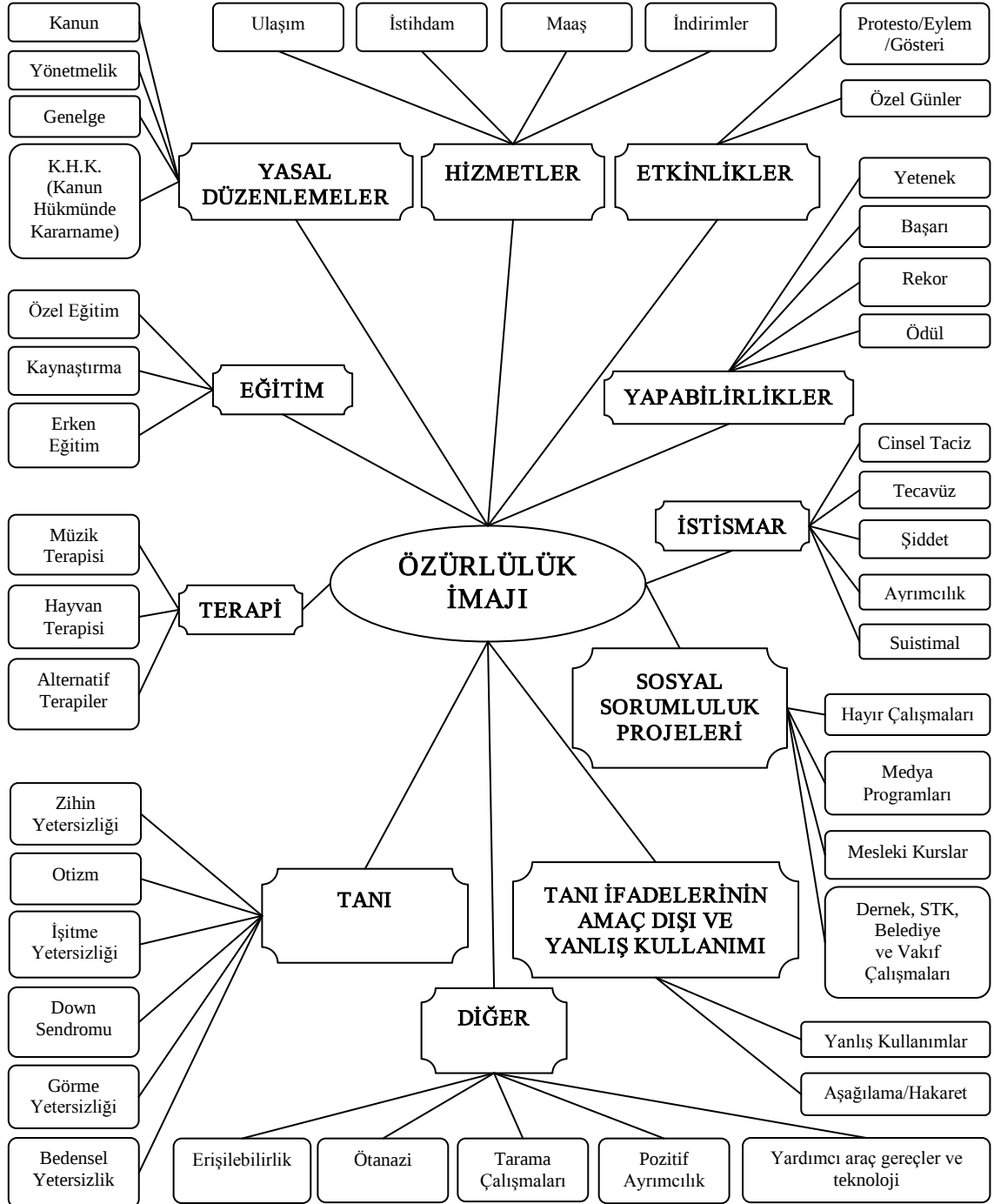
Gazeteler	Hürriyet	Cumhuriyet	Zaman	Sabah	Toplam
2005	30	8	36	26	100
2006	58	22	100	71	251
2007	95	31	67	86	279
2008	103	43	100	77	323
2009	73	45	56	103	277
2010	37	39	43	71	190
Toplam	396	188	402	434	1420

2005-2010 yılları arasında özürlülükle ilgili çıkan toplam 1420 haberin gazetelere ve yıllara göre dağılımını gösteren Tablo 1’e bakıldığında araştırma konusuna ait en fazla haberin 434 haber ile Sabah gazetesinde yayınlandığı görülmektedir. Sabah gazetesini 402 haberle Zaman gazetesi ve 396 haberle Hürriyet gazeteleri takip etmektedir. Cumhuriyet gazetesi ise 188 haberle konuyla ilgili en az haberi yayınlayan gazete olmuştur. Yıllara göre bakıldığında özürlülük konusu ile ilgili haberlerin en yoğun olarak 2008 yılında yayınlandığı, en az sayıda haberin ise 2005 yılında gazete sayfalarında yer aldığı görülmektedir (bkz. Ek 2).

3.2. Özürlülükle (Yetersizlikle) İlgili Ulusal Basında Çıkan Haberlerin Örneklem Gazetelerine ve Temalara Göre Dağılımı

Ulusal basında özürlülük imajının sosyal model açısından değerlendirildiği bu araştırmada, Amaçlı örnekleme yapılarak belirlenen dört gazetede yer alan haberler

özürlülükle ilgili belirlenen temalar ışığında içerik analizi ile çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde kullanılan içerik analizi ile 11 ana tema ve bunların altında 42 alt tema belirlenmiştir. Belirlenen ana ve alt temalar Şekil 2’de gösterilmektedir:

Şekil 2. Ulusal Basında Özürlülük İmajı

Araştırmada, ülkemizde Özürlüler Kanunu olarak bilinen 5378 nolu kanunun 2005 yılından yayımlanmasından sonraki 5 yıllık süreçte taranan dört gazetede 1420 haber, belirlenen temalar içerisinde 2256 frekansa ulaşılmıştır (bkz. Tablo 2).

Tablo 2 Özürllükle İlgili Haberlerin Gazetelere ve Temalara Göre Dağılımı

Temalar	Hürriyet	Cumhuriyet	Zaman	Sabah	Genel Toplam
Yasal Düzenlemeler					62
Yönetmelik	-	1	4	1	6
Kanun	6	11	16	16	49
Genelge	-	1	1	3	5
Kanun Hükmünde Kararname (K.H.K.)	2	-	-	-	2
Hizmetler					183
İstihdam	19	19	38	26	102
Ulaşım	5	10	3	0	18
İndirimler	4	2	13	9	28
Maaş	0	5	13	17	35
Yapabilirlikler					118
Yetenek	3	1	-	-	4
Başarı	28	9	34	24	95
Rekor	2	-	1	2	5
Ödül	6	1	3	4	14
İstismar					97
Cinsel Taciz	2	-	-	-	2
Tecavüz	8	6	-	-	14
Şiddet	6	6	5	-	17
Ayrımcılık	15	7	9	12	43
Suiistimal	4	1	11	5	21
Sosyal Sorumluluk Projeleri					407
Hayır Çalışmaları	28	11	30	46	115
Medya Çalışmaları	4	2	4	1	11
Dernek, STK, Belediye ve Vakıf Çalışmaları	34	50	96	78	258
Mesleki Kurslar	6	3	11	3	23
Tanı					963
Zihin Yetersizliği	38	19	40	35	132
Down Sendromu	15	5	6	11	37
Otizm	20	13	9	28	70
İşitme Yetersizliği	17	8	28	16	69
Görme Yetersizliği	49	15	58	32	154
Bedensel Yetersizlik	164	42	115	180	501
Etkinlikler					82
Özel Günler	14	19	18	12	63
Protesto/Eylem/Gösteri	1	8	5	5	19
Tanı İfadelerinin Yanlış Kullanılması					19
Aşağılama/Hakaret	3	2	4	5	14
Yanlış Kullanımlar	1	1	0	3	5
Terapi					37
Müzik	9	3	7	4	23
Hayvan Terapisi	3	-	-	3	6
Alternatif Terapiler	3	2	2	1	8
Eğitim					105
Özel Eğitim	18	21	19	14	72
Kaynaştırma	12	3	4	11	30
Erken Eğitim	-	3	-	-	3
Diğer					183
Yardımcı Araç Gereçler ve Teknoloji	28	4	42	36	110
Erişebilirlik	18	-	15	22	55
Pozitif Ayrımcılık	1	1	1	3	6
Ötanazi	4	2	-	3	9
Tarama Çalışmaları	-	3	-	-	3
Genel Toplam					2256

3.2.1. Yasal Düzenlemeler Temasına Ait Bulgular

Yasal düzenlemeler teması, özel gereksinimli bireylerle ilgili yasa, yönetmelik, K.H.K. ve genelgelerle ilgili haberlerin, belirlenen örneklem ve yıl aralığında, ulusal basında yer verilme oranlarına karşılık gelmektedir. Yasal düzenlemeler temasında, gazetelere göre haber dağılımları Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3 Yasal Düzenlemeler teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=62)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	8	12.9
Cumhuriyet	13	20.9
Zaman	21	33.8
Sabah	20	32.2

Yasal düzenlemeler teması Tablo 3’e göre incelendiğinde 2005 ve 2010 yılları arasında toplam 62 haber inceleme konusu yapılmıştır. İlgili temada en çok haberin 21 haber ile Zaman Gazetesinde (%33.8), sonrasında ise 20 haber ile Sabah Gazetesinde (%32.2) çıktığı gözlenmektedir. Yer verdiği 13 haber ile Cumhuriyet Gazetesi (20.9) üçüncü sırada yer almıştır. Konuya ilişkin haber yoğunluğunun en az olduğu gazete ise 8 haber ile Hürriyet Gazetesi (%12.9) olmuştur. Buna göre ilgili yıl aralığı kapsamında özürlü bireylere yönelik yasal düzenlemeler temasında en fazla haber yoğunluğunun Zaman gazetesinde, en düşük haber yoğunluğunun ise Hürriyet gazetesinde olduğu söylenebilir. İlgili temada, gazetelerde verilen haber örnekleri incelendiğinde, haberlerin daha çok kanunun yürürlüğe girmesi yönünde olduğu gözlenmektedir. Örneğin; “Özürlüler yasası sakat” (2005-C-9) [bkz. Ek 3]. Yasal Düzenlemeler temasının alt temalarındaki haber örnekleri şu şekilde sıralanabilir: Yönetmelik, “Asıl ‘özür’ yönetmelikte” (2007-C-8); Kanun, “Milyonlarca engelli, yaşlı ve çocuk anayasa değişikliğini bekliyor” (2010-Z-7); Genelge, “Engellilerin ailelerinden genelgeye protesto” (2007-S-12); Kanun Hükmünde Kararname, “Engelliler 2006’da emlak vergisi ödemeyecek” (2006-H-2).

3.2.2. Hizmetler Temasına Ait Bulgular

Hizmetler teması, özürlü bireyleri ilgilendiren istihdam, ulaşım, indirim ve maaş ile ilgili haberlerden oluşmaktadır. Hizmetler temasının, gazetelere göre haber dağılımları

Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4 Hizmetler teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=183)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	28	15.3
Cumhuriyet	36	19.6
Zaman	67	36.6
Sabah	52	28.4

Hizmetler temasına ait toplam 183 haberin yer aldığı Tablo 4’e göre, bu temada en fazla haberin 67 haber ile Zaman Gazetesinde (%36.6), ikinci olarak 52 haber ile Sabah Gazetesinde (%28.4) üçüncü olarak 36 haber ile Cumhuriyet Gazetesinde (19.6) yayınlandığı görülmektedir. Konuya sayfalarında en az yer veren gazete ise 28 haber ile Hürriyet Gazetesi (%15.3) olmuştur. Gazetelerde yer alan haberlere bakıldığında Hizmetler temasına ait haberlerin daha çok istihdam konusu ile ilgili olduğu görülmektedir. Örneğin; “Engelliye vaat var iş yok” (2008-C-12) [bkz. Ek 4]. Hizmetler temasının alt temalarındaki haber örnekleri şu şekilde sıralanabilir: İstihdam, “Bağış değil iş istiyorlar” (2008-H-7); Ulaşım, “Engelliler ulaşım haklarını istedi” (2010-C-5); İndirimler, “Kırklareli’nde engelliye su yüzde 50 indirimli” (2006-Z-7); Maaş, “Evde bakım ücreti 600 liraya çıkıyor” (2009-S-12),

3.2.3. Yapabilirlikler Temasına Ait Bulgular

Yapabilirlikler teması, özürlü bireylerin sahip olduğu yetenekler ve çeşitli alanlarda elde ettikleri, başarı, rekor ve ödül ile ilgili yayınlanan haberleri kapsamaktadır.

Yapabilirlikler temasında, gazetelere göre haber dağılımları Tablo 5’teki gibidir.

Tablo 5 Yapabilirlikler teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=118)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	39	33.05
Cumhuriyet	11	9.3
Zaman	38	32.2
Sabah	30	25.4

Tablo 5’e göre Yapabilirlikler temasına ait toplam 118 haber bulunmaktadır. Temada yer alan konularla ilgili olarak Hürriyet Gazetesi 39 haber (%33.05), ile ilk sırada yer alırken bu gazeteyi sırasıyla 38 haberle Zaman (%32.2), 30 haberle Sabah (%25.4), ve 11 haberle Cumhuriyet (%9.3) Gazeteleri takip etmiştir. Örneklem grubunda yer alan gazeteler, yapabilirlikler temasının alt alanlarından en çok “Başarı” konusu ile ilgili haberleri yayınlamışlardır. Örneğin; “Doğuştan görme engelli Nefise’nin ÖSS başarısı” (2008-H-8) [bkz. Ek 5]. Yapabilirlikler temasının alt temalarındaki haber örnekleri şu şekilde sıralanabilir: Yetenek, “26 Doğadaki sesleri notalara döküyor” (2005-H-11); Başarı, “Görme engelli Yusuf’un başarısı” (2009-C-7); Rekor, “Görmeden 269 km hız” (2005-H-9); Ödül, “Yarışmayı bitiren her engelli çocuğa madalya” (2007-S-11)

3.2.4. İstismar Temasına Ait Bulgular

İstismar teması, özel gereksinimli bireylere yönelik olarak gerçekleşen Cinsel Taciz, Tecavüz, Şiddet, Ayrımcılık, Suiistimal gibi alt alanlardan oluşmaktadır. İstismar temasının gazetelere göre dağılımını Tablo 6’ya bakarak incelemek mümkündür.

Tablo 6 İstismar teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=97)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	35	36.8
Cumhuriyet	20	20.6
Zaman	25	25.7
Sabah	17	17.5

Araştırmaya konu olan yıllar arasında İstismar temasına ait yayınlanan toplam 97 haber bulunmaktadır. Tablo 6’ya göre Sabah gazetesi 17 haber (%17.5) ile istismar temasıyla ilgili en az sayıda haberin yer aldığı gazete olurken, Hürriyet Gazetesi 35 haber (%36.8) ile bu temada en fazla yayın yapan gazete olmuştur. Örneklem grubunda yer alan tüm gazeteler bu temaya ait alanlardan en fazla “Ayrımcılık” konusu ile ilgili haberlere yer vermektedir. Örneğin; “Özürlü kardeşlere baskı” (2008-C-5) [bkz. Ek 6]. İstismar temasının alt temalarındaki haber örnekleri şu şekilde sıralanabilir: Cinsel Taciz, “Engelli kıza komşu tacizi” (2010-H-5); Tecavüz, “Yurtta kalan zihinsel engelli kıza tecavüz” (2006-C-12); Şiddet, “Engelli gence yurtta işkence iddiası” (2005-H-12);

Ayrımcılık, “Engelli basketçi refakatçi yok diye uçaktan indirildi” (2006-H-4); Suistimal, “Naklen Vurgun” (2009-S-8). (Özel bir televizyon kanalında engelliler için merkez kuracağını söyleyerek, kısa mesaj (sms) yoluyla para toplayan ve daha sonra toplanan paralara rağmen engelli merkezi kurmayan Cemal Tanık hakkında yapılan suç duyurusu ile ilgili haber.)

3.2.5. Sosyal Sorumluluk Projeleri Temasına Ait Bulgular

Sosyal sorumluluk projeleri teması, özürlü bireylerin yararına gerçekleştirilen hayır çalışmaları, medya çalışmaları, dernek, STK, belediye ve vakıf çalışmaları ve mesleki kurslar gibi alt alanlardan oluşmaktadır. Sosyal sorumluluk projeleri temasında, gazetelere göre haber dağılımları Tablo 7’de gösterilmektedir;

Tablo 7 Sosyal Sorumluluk Projeleri teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=407)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	72	17.6
Cumhuriyet	66	16.2
Zaman	141	34.6
Sabah	128	31.4

Tablo 7’ye göre Dernek, STK, Belediye ve Vakıf Çalışmaları ile ilgili haber yoğunluğunun fazla olduğu sosyal sorumluluk projeleri temasında Zaman Gazetesi 141 haber (%34.6) ile konu hakkında okuyucularını en fazla haberdar eden gazetedir. 128 haber (%31.4) ile ikinci sırada yer alan Sabah Gazetesi’ni ise 72 haber (%17.6) ile Hürriyet ve 66 haber (%16.2) ile Cumhuriyet gazeteleri takip etmektedir. Örneğin; “Alkışlar hepinize. Geliri engelli çocuklar yararına kullanılacak ESİRGEMEden adlı albümün lansmanı önceki gece yapıldı” (2010-H-3) [bkz. Ek 7]. Sosyal Sorumluluk Projeleri temasının alt temalarındaki haber örnekleri şu şekilde sıralanabilir: Hayır çalışmaları, “Reinada Hayırlı Gece” (2005-H-8); Medya Çalışmaları, “8.5 milyon engelliye tek bir TV programı” (2007-H-8-); Dernek, STK, Belediye ve Vakıf çalışmaları, “Engeller bir bir aşıyor” (2009-C-7); Mesleki Kurslar, “İsmek engellilere özel kurs düzenledi” (2006-Z-12).

3.2.6. Tanı Temasına Ait Bulgular

Özel gereksinimli bireylerle ilgili Zihin Yetersizliği, Down Sendromu, Otizm, İşitme Yetersizliği, Görme Yetersizliği ve Bedensel Yetersizlik gibi alt alanlardan oluşan Tanı temasında gazetelere göre haber dağılımları Tablo 8’de gösterilmektedir.

Tablo 8 Tanı teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=963)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	303	31.4
Cumhuriyet	102	10.5
Zaman	256	26.5
Sabah	302	31.3

Araştırmada yer alan 11 tema içinde en fazla haberin yer aldığı Tanı temasında toplam 963 haber bulunmaktadır. Tablo 8’e bakıldığında temaya ait en fazla sayıda yayının 303 haber (%31.4) ile Hürriyet gazetesinde yer aldığı görülmektedir. Çeşitli özür gruplarının yer aldığı bu temaya ait haberler incelendiğinde “bedensel yetersizlikle” ilgili haberlerin diğer haberlerden belirgin bir şekilde fazla olduğu görülmektedir. Örneğin; “Aileler, çocuklarının zihinsel engelli olduğunu geç fark ediyor.” (2006-Z-8). [bkz. Ek 8]. Tanı temasının alt temalarındaki haber örnekleri şu şekilde sıralanabilir: Zihin Yetersizliği, “5 Milyon zihinsel engelli var” (2009-C-8); Down Sendromu, “Bir çay lütfen” (2006-C-6); Otizm, “Her 110 çocuktan biri otizmlidir” (2010-H-5); İşitme Yetersizliği, “İşitmeyen çocuk kalmasın” (2007-H-10); Görme Yetersizliği, “Attan çiftiyi yedi görmeye başladı” (2006-S-12); Bedensel Yetersizlik, “Bir akülü engelli aracı, üç kişinin hayatını değiştirdi” (2006-Z-10).

3.2.7. Etkinlikler Temasına Ait Bulgular

Etkinlikler teması, özürlü bireylere ait önemli günleri ve bu kişilerin çeşitli konularla ilgili olarak gerçekleştirdikleri protestolarını içermektedir. Tablo 9’de temayla ilgili haberlerin gazetelere göre dağılımı sunulmaktadır.

Tablo 9 Etkinlikler teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=82)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	15	18.2
Cumhuriyet	27	32.9
Zaman	23	28.04
Sabah	17	34.1

Beş yıllık bir dönemi kapsayan araştırma sürecinde, Etkinlikler teması ile ilgili yayınlanan 82 haber Tablo 9'a göre incelendiğinde Cumhuriyet Gazetesi'nin 27 haber (%32.9) ile konu hakkında en çok yayın yapan gazete olduğu görülmektedir. Zaman gazetesi bu temaya ait 23 habere (%28.04) sayfalarında yer verirken Sabah Gazetesi 17 haber (%34.1) ve son olarak da Hürriyet Gazetesi 15 haberle (%18.2) yer vermektedir. Yayınlanan haberler incelendiğinde ise ilgili iki alt temadan özel günlere ait haberlerin, protesto/eylem/gösteri haberlerine oranla daha fazla sayıda olduğu görülmektedir. Örneğin; “İşsiz engelliye tazminat ödensin. Dünya Engelliler Günü dolayısıyla yurdun dört bir yanında çeşitli etkinlikler düzenlendi” (2008-H-12) [bkz. Ek 9]. Etkinlikler temasının alt temalarındaki haber örnekleri şu şekilde sıralanabilir: Özel Günler, “Engelliler alanlarda” (2007-C-12); Protesto/Eylem/Gösteri, “Görme engellilerden İsrail'in katliamını görmeyen dünyaya ve İsrail'e protesto” (2006-Z-8).

3.2.8. Tanı İfadelerinin Yanlış Kullanımı Temasına Ait Bulgular

Tanı ifadelerinin yanlış kullanımı, iki alt teması olan bir diğer temadır. Özürlü bireylere yönelik aşağılama/hakaret içeren sözcük ve ifadelerin yer aldığı haber ve özürlülükle ilgili kavramların yanlış kullanımlarını içeren haberler bu temanın konusunu oluşturmaktadır. Tablo 10'da tanı ifadelerinin yanlış kullanımı ilgili olarak örneklem grubunda yer alan gazetelerde çıkan haber sayılarını göstermektedir.

Tablo 10 Tanı İfadelerinin Yanlış Kullanımı teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=19)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	4	21.05
Cumhuriyet	3	15.7
Zaman	4	21.05
Sabah	8	42.1

Tanı ifadelerinin yanlış kullanımı teması ile ilgili olarak Tablo 10’da toplam 19 haberin incelendiği görülmektedir. Konuyla ilgili olarak Hürriyet ve Zaman gazeteleri 4’er haberi (%21.05) okuyucularına sunarken Cumhuriyet gazetesi 3 (%15.7) Sabah gazetesi 8 habere (%42.1) sayfalarında yer vermiştir. Temaya ait çıkan 19 haberin 14’ü aşağılama ve hakaret alt temasına ait haberlerden oluşmaktadır. Örneğin; “Geri Zekalı Galatasaray” (2008-S-6) [bkz. Ek 10]. Tanı ifadelerinin yanlış kullanımı temasının alt temalarındaki haber örnekleri şu şekilde sıralanabilir: Aşağılama/Hakaret, “Demet hapse mi girecek?” (2008-H-12). (Bodrumda verdiği konserde izleyicilere Diyarbakır’dan mı geldiniz? Moron musunuz? Diyen şarkıcı Demet Akalın hakkında “Halkın bir kesimini alenen aşağılama” suçundan açılan kamu davasının ilk duruşması ile ilgili haber); Yanlış Kullanımlar, “Müdür odaları özel sınıf oluyor” (2009-S-8).

3.2.9. Terapi Temasına Ait Bulgular

Terapi teması, özürlü bireylere yönelik olarak uygulanan Müzik, Hayvan Terapisi, Alternatif Terapiler alt alanlarından oluşmaktadır. Bu temada yer alan haberlerin gazetelere göre dağılımları Tablo 11’deki gibidir.

Tablo 11 Terapi teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=37)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	15	40.5
Cumhuriyet	5	13.5
Zaman	9	24.3
Sabah	8	21.6

Tablo 11’e göre Terapi temasına ait toplam 37 haber bulunmaktadır. İlgili temada en fazla sayıda haberi yayınlayan gazete 15 haber ile Hürriyet Gazetesi (%40.5) olmuştur. Bu gazeteyi sırasıyla 9 haber ile Zaman Gazetesi (%24.3), 8 haber ile Sabah Gazetesi (%21.6) takip etmektedir. Cumhuriyet Gazetesi ise 5 haber (%13.5) ile konuyla ilgili en az sayıda haberi okurlarına aktaran gazetedir. Örneğin; “Yağmur çocuklara müzikle terapi” (2006-S-6) [bkz. Ek 11]. Terapi temasının alt temalarındaki haber örnekleri şu şekilde sıralanabilir: Müzik Terapi, “Yaşamın Gerçek Ritmi” (2007-C-12); Hayvan Terapi, “Hayvanla Otizm Terapisi” (2008-S-11); Alternatif Terapi, “Gen terapisiyle görme duyusunu yeniden kazandı” (2008-H-4).

3.2.10. Eğitim Temasına Ait Bulgular

Özel Eğitim, Kaynaştırma ve Erken Eğitim alt temalarından oluşan Eğitim temasında, gazetelere göre haber dağılımları Tablo 12’de gösterilmektedir.

Tablo 12 Eğitim teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=105)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	30	28.5
Cumhuriyet	27	25.7
Zaman	23	21.9
Sabah	25	23.8

Eğitim teması Tablo 12’ye göre incelendiğinde 2005 ve 2010 yılları arasında toplam 105 haber inceleme konusu yapılmıştır. İlgili temada en çok haberin 30 haber ile Hürriyet Gazetesinde (%28.5), sonrasında ise 27 haber ile Cumhuriyet Gazetesinde (%25.7) çıktığı gözlenmektedir. Yer verdiği 25 haber ile Sabah Gazetesi (23.8) üçüncü sırada yer almıştır. Konuya ilişkin haber yoğunluğunun en az olduğu gazete ise 23 haber ile Zaman Gazetesi (%21.9) olmuştur. Buna göre ilgili yıl aralığı kapsamında özürlü bireylerin eğitimi temasında en fazla haber yoğunluğunun Hürriyet gazetesinde, en düşük haber yoğunluğunun ise Zaman gazetesinde olduğu söylenebilir. İlgili temada, gazetelerde verilen haber örnekleri incelendiğinde, haberlerin daha çok ‘Özel Eğitim’ ile ilgili olduğu bunu sırasıyla Kaynaştırma ve Erken Eğitimin takip ettiği gözlenmektedir. Örneğin; “Engelli Mert’in evine öğretmen” (2007-S-3) [bkz. Ek 12]. Eğitim temasının alt temalarındaki haber örnekleri şu şekilde sıralanabilir: Özel Eğitim, “Engelli öğrenciye evde eğitim imkanı” (2006-Z-6); Kaynaştırma, “Kaynaştırma programı engelli öğrencileri toplumla bütünleştiriyor” (2005-Z-10); Erken Eğitim, “Otizmin ilacı erken eğitim” (2006-C-7).

3.2.11. Diğer Temasına Ait Bulgular

Diğer temasının alt temaları olan yardımcı araç gereçler ve teknoloji, erişebilirlik, pozitif ayrımcılık, ötanazi ve tarama başlıklarında yer alan haberlerin dağılımlarına yer verilmiştir.

3.2.11.1. Yardımcı Araç Gereçler ve Teknoloji Alt Temasına Ait Bulgular

Yardımcı Araç Gereçler ve Teknoloji alt teması, özel gereksinimli bireylerin bağımsız yaşamına katkı sağlayacak yardımcı araçların ve bu araçların geliştirilmesiyle ilgili olan teknolojik gelişmelerle ilgili haberleri içermektedir. İlgili alt temaya ait haberlerin gazetelere göre dağılımları Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 13 Yardımcı Araç Gereçler ve Teknoloji teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=110)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	28	25.4
Cumhuriyet	4	3.6
Zaman	42	38.1
Sabah	36	32.7

Tablo 13’e göre Yardımcı Araç Gereçler ve Teknoloji alt temasına ait toplam 110 haber bulunmaktadır. Temada yer alan konularla ilgili olarak Zaman Gazetesi 42 haber (%38.1), ile ilk sırada yer alırken bu gazeteyi sırasıyla 36 haberle Sabah (%32.7), 28 haberle Hürriyet (%25.4), ve 4 haberle Cumhuriyet (%3.6) Gazeteleri takip etmiştir. Örneğin; “İDO’da âmâlara özel kabartmalı tarife” (2005-Z-12) [bkz. Ek 13].

3.2.11.2. Erişilebilirlik Alt Temasına Ait Bulgular

Erişilebilirlik alt temasında yer alan haberler, özürlü bireylerin, özürlü olmayan bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dâhil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına, hem kırsal ve hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere, evrensel tasarım ilkesiyle erişiminin sağlanması ile ilgili haberlerden oluşmaktadır. Bu alt temaya ait haberlerin gazetelere göre dağılımı Tablo 13’te gösterilmektedir.

Tablo 14 Erişilebilirlik alt teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=55)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	18	32.7
Cumhuriyet	0	0
Zaman	15	27.2
Sabah	22	40.0

Araştırmaya konu olan yıllar arasında Erişilebilirlik alt temasına ait yayınlanan toplam 55 haber bulunmaktadır. Tablo 14’e göre yapılan tarama çalışmalarında Cumhuriyet Gazetesi’nde konuyla ilgili herhangi bir habere rastlanmamıştır. Sabah Gazetesi 22 haber (%40.0) ile konuya sayfalarında en çok yer ayıran gazetedir. Hürriyet Gazetesi 18 Haber (%32.7) ile ikinci sırada, Zaman Gazetesi 15 haber (%27.2) ile üçüncü sırada yer almaktadır. Örneğin; “Anıtkabir özürülere uygun hale getirilsin” (2005-H-12) [bkz. Ek 14].

3.2.11.3. Pozitif Ayrımcılık Alt Temasına Ait Bulgular

Özürü bireylere normal bireylerden farklı olarak çeşitli avantajların sağlanmasını içeren pozitif ayrımcılık alt temasında konuyla ilgili haberlerin dağılımına yer verilmiştir. Tablo 15’te özürü bireylere yönelik olarak gerçekleştirilen pozitif ayrımcılıkla ilgili haberlerin gazetelere göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 15 Pozitif Ayrımcılık alt teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=6)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	1	16.6
Cumhuriyet	1	16.6
Zaman	1	16.6
Sabah	3	50.0

Tablo 15’e göre toplam 6 haberin bulunduğu pozitif ayrımcılık alt temasıyla ilgili Hürriyet, Cumhuriyet ve Zaman Gazetelerinde 1’er haber (%16.6), Sabah Gazetesi’nde 3 haberin (%50) yayınlandığı görülmektedir. Örneğin; “Özürü sahabelerin kitabı yazıldı” (2007-Z-9) [bkz. Ek 15].

3.2.11.4. Ötanazi Alt Temasına Ait Bulgular

Özürü bireyin yaşadığı çeşitli acılar ve zorluklar nedeniyle yaşamını kendi isteğiyle sonlandırması anlamına gelen ötanazi ile ilgili haberlerin gazetelere göre dağılımı Tablo 16’daki gibidir.

Tablo 16 Ötanazi alt teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=9)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	4	44.4
Cumhuriyet	2	22.2
Zaman	0	0
Sabah	3	33.3

Tablo 16’ya göre Zaman gazetesinde tema ile ilgili herhangi bir haber bulunamamıştır. Hürriyet Gazetesi 4 habere (%44.4), Sabah Gazetesi 3 habere (%33.3) ve Cumhuriyet Gazetesi 2 habere (%22.2) sayfalarında yer ayırmaktadır. Örneğin; “Tuğrul Hoca ötanazi için sırasını bekliyor” (2009-S-11) [bkz. Ek 16].

3.2.11.5. Tarama Çalışmaları Alt Temasına Ait Bulgular

Özürlü ya da risk altındaki bireyleri belirlemeye yönelik çalışmalar tarama çalışmaları olarak adlandırılabilir. Tarama Çalışmaları alt temasına ait haberlerin, gazetelere göre haber dağılımları Tablo 17’de sunulmaktadır.

Tablo 17 Tarama Çalışmaları alt teması ile ilgili haber yoğunluğu ve yüzdesi (N=3)

Gazeteler	<i>f</i>	%
Hürriyet	0	0
Cumhuriyet	3	100
Zaman	0	0
Sabah	0	0

Tablo 17’ye göre ilgili temaya ait örneklem grubunda yer alan gazetelerden sadece Cumhuriyet Gazetesi’nde 3 habere rastlanmaktadır. Örneğin; “Sevgi için yola çıktık, En kapsamlı tarama projesi” (2006-C-7) [bkz. Ek 17].

4. TARTIŞMA

Ulusal basında özürlülük imajının sosyal model açısından değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırmada, örneklem grubunda yer alan gazetelerin (Hürriyet, Cumhuriyet, Zaman, Sabah) 2005 ve 2010 yılları arasındaki özürlülükle ilgili haberler inceleme konusu olmuştur.

Basının toplum üzerindeki etkisi bağlamında, ister toplumu edilgen gören ve basının dominant etkisinden söz eden “etki kuramı” temel alınsın, isterse basın ve toplum arasında karşılıklı etkileşimi referans alan “etkileşim kuramı” temel alınsın, basının toplumun bir aynası, bir yansıtıcısı olduğu söylenebilir (Özkalp, 2000; Severin ve Tankard, 1994). Dolayısıyla ulusal basında yetersizlikle ilgili haberlerin yoğunluğu ve sunum şekli, toplumun yetersizlik olgusunu nasıl ele aldığı konusunda ipuçlarını barındırır. Araştırmanın tarama çalışmaları sonucuna göre 2005-2010 yılları arasında kapsayan beş yıllık süreçte yetersizlikle (özürlülükle) ilgili çıkan toplam haber sayısı sadece 1420’dir. Ülkemizde toplam nüfusun %12,29’unu özürlü bireyler oluşturmalarına karşın (TÜİK, 2002), ulusal basında özürlü bireylere, belirlenen bu oran ölçüsünde yer verildiğini söylemek ise oldukça zordur. Özürlü bireylerin sosyal kabullerini artırmak için önkoşul olan farkındalık oluşturmada temel misyona sahip kurumlardan biri de ulusal basındır. Sosyal model farkındalık oluşturma ise yetersizliğin toplumsal bağlamda düşünülmesiyle mümkün olacağını savunur (Ballan, 2008; Mercieca ve Mercieca, 2010). Tarama sonuçlarına göre yetersizlikle ilgili tüm haberlerin, normal gelişim gösteren bireylerle ilgili diğer tüm haberlerle kıyaslandığında, sayısal açıdan oldukça sınırlı olması ulusal basının farkındalık oluşturmaktan ve sosyal modelden uzak bir bakış açısına sahip olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir.

Tarama çalışmalarında Özürlüler Kanunu olarak bilinen 5378 nolu kanunun milat alındığı bu araştırmada yasal düzenlemeler temasında toplam 62 haberle karşılaşılrken, özürlü bireylerin yararına gerçekleştirilen hayır, dernek, vakıf v.s. çalışmalarını içeren sosyal sorumluluk projeleri temasında toplam 407 haber belirlenmiştir. Sosyal model açısından yasalar, özürlü bireylerin haklarının anayasal olarak güvenceye alınması anlamına gelmektedir. Sosyal model özürlü bireylere yönelik hayır çalışmalarına karşılık gelen “*yardım severlik (Benevolence)*” kavramına ise ölçülü yaklaşmaktadır. Endüstri toplumlarında hayır işleri ve iyileştirme olarak karakterize edilen “yardım severlik terimi, özürlü bireylerin özürlü olmayan bireyler tarafından

kontrol edilerek güçsüzleştirilmesini içerdiğinden sosyal model tarafından mesafeli durulması gereken bir kavram olarak ele alınmıştır (Coleridge, 1993). Bu anlamda “yardım severlik” algısı özürlü hakları söylemi ve sosyal model ile uzlaştırılabilir bir yapıya sahip değildir. Tüm dünya üzerindeki Özürlü Hakları Hareketi, özörlölere verilen hakları bir lütuf gibi gören bu anlayışla, ayrımcılıkla ve özörlü bireylere yönelik steryotip algıyla mücadele etmektedir (Thomas, 2004). Sosyal Modeli tamamlayan “özörlü hakları” ise formal yasal hakların sadece bir artığı olarak kabul edilmemektedir. Aksine “özörlü hakları”, belirli bir mücadelenin sonucu kazanılmış gerçek haklar olarak görölmektedir (Matshedisho, 2007). İlgili tartışmaya ve tarama sonuçlarına göre yasal düzenlemeler ve yardım severlik (sosyal sorumluluk projeleri) temalarının haber yoğunlukları açısından değeriendirildiğinde, ulusal basının yasalar ve yardım severlik kavramı bağlamında, sosyal modelden uzak bir özörlölük (yetersizlik) imajına sahip olduğu söylenebilir.

Özel eğitim alanında, zihin yetersizliği terminoloji konusunda prestiji en yüksek ve etkileri en yaygın olan mesleki örgütlerden biri olarak kabul edilen Amerikan Zihinsel ve Gelişimsel Yetersizlik Birliği’nin adı (AAIDD) [American Association on Intellectual and Developmental Disabilities] özel eğitim alanındaki gelişmelere ve terimlerin toplum tarafında algılanış şekillerine göre 1878 yılından günümüze değin değışmiştir (AAIDD, 2010). Birlik tarafından kullanılan, “idiotic (idiot)”, “imbecility (embesil)” ve “mental deficiency (geri zekalılık)” terimleri zamanında birer tanı ifadesi olmalarına karşın, zamanla ilgili terimlerin toplum tarafından içleri boşaltılmış ve zaman zaman yanlış amaçlı ya da hakaret amaçlı kullanılan ifadelere dönüşmüştür. Sosyal model ise tanı ifadelerinin farklı amaçlarla kullanımını ayrımcılık ve toplumun özörlü bireylere verdiği değerin bir ölçütü olarak kabul etmektedir (Disability Discrimination Act, 2005). Yapılan tarama çalışması sonucunda ilgili temaya ait haberlerin neredeyse tamamına yakınının aşağılama ve hakaret alt temasına ait haberlerden oluştuğu gözlenmiştir. Dolayısıyla, tanı ifadelerinin yanlış ya da hakaret amaçlı kullanılması bağlamında, ölkemiz ulusal basınında yetersizlik olgusuna sosyal model anlayışına uygun olarak yer verildiği söylenemez.

Araştırmada bedensel, görme, işitme ve zihin yetersizliği tanı ifadelerinin tarandığı Tanı temasında toplam 963 habere ulaşılmıştır. İlgili haberlerin neredeyse %60’ı bedensel yetersizlikle ilgili haberlerden oluşurken, zihin yetersizliği ile ilgili

haber yoğunluğunun oldukça sınırlı olduğu belirlenmiştir. Bedensel, görme, işitme ve zihin yetersizliği gruplarının görülme sıklığı birlerine yakın olmasına karşın yetersizlik denince özür grubu olarak akla ilk bedensel yetersizliğin gelmesi gibi bir steryotip algıdan söz edilebilir (Thomas, 2004). Oysa sosyal model tüm yetersizlik gruplarına eşit ölçüde yer verilmesi gerektiğine özellikle çıkış dönemi olan özürlü hakları hareketinde yer vermiştir (Shakespeare, 1993). Sosyal modelin sonraki dönem tartışmalarında ise konunun bununla sınırlı kalmadığı, yetersizliği yanında cinsel tercih ya da ırktan dolayı toplumda iki kere ötekileştirilen (minority) bireylerinde (özürlü kadın, gay, lezbiyen, siyah ve etnik azınlıktaki bireyler, yaşlılar ve çocuklar) eşit temsiline savunulduğu gözlenmiştir (Dowse, 2001). Tarama çalışmalarına göre ulusal basın incelendiğinde, haber akışlarının ağırlıklı olarak bedensel yetersizlikle sınırlı kaldığı, ayrıca özürlü azınlık grupları ile ilgili hiç habere yer verilmediği gözlenmektedir. Buna göre, ülkemizdeki ulusal basında yetersizlik gruplarına ve özürlü azınlık gruplara yer verme bağlamında sosyal modelden uzak bir bakış açısına sahip olduğu söylenebilir.

Sosyal model yetersizlik ve engellilik terimleri arasında önemli bir ayrıma gitmektedir. Yetersizlik, bir uzvun tamamen veya bir kısmının olmaması veya kusurlu bir uzva, organa ya da vücut mekanizmasına sahip olmak (psikolojik mekanizmalar dahil olmak üzere) olarak tanımlanırken, engellilik fiziksel ya da psikolojik kusurları olan bireyleri göz ardı eden toplum düzeninin sebep olduğu sınırlamalara karşılık gelmektedir (UPIAS, 1976; 2006). Özürlü bireyler için arzu edilen çevrenin ise (1) bireyin gereksinimlerinin karşılanmasına olanak vermek, (2) bireyin bedensel, sosyal, maddi ve bilişsel yaşam alanlarında iyi durumda olmasını desteklemek ve (3) bireyin denge, tutarlık ve kontrol duygularını geliştirmek olmak üzere toplam üç temel özelliği vardır (Schalock ve Kieran, 1990). Özürlü bireylerin dönüşmesi olarak bilinen bu tartışma sosyal modelin temel argümanlarından biridir. Sosyal modelin konuyu, özürlü insanların ihtiyaçlarını karşılamak için tasarlanan ancak aynı şekilde diğer kullanıcılar için de erişimi geliştiren “Evrensel Tasarım İlkesi (universal design)” bağlamında ele almaktadır (Tregaskis, 2004). Tıbbi modele bir karşı duruş olarak sosyal model anlayışının bir ürünü olan “evrensel tasarım ilkesi”, özürlü bireylere yönelik düzenlemelerin aynı zamanda normal gelişim gösteren bireyler için de faydalı ve kullanışlı olacağı inancına vurgu yapmaktadır. Şöyle ki, bedensel özürlü bireylere yönelik kaldırım kot farklarının azaltılarak ya da kaldırılarak araç yolu ile kaldırımın

eş seviye getirilmesi tekerlekli sandalye kullanımında kolaylıklar sağlamaktadır. Bu düzenleme her ne kadar ortopedik özürllülere yönelik gözükse de, bu imar düzenlemesi bebek arabası kullanan bir anne ya da pazar arabası kullanan yaşlı bir teyze için de avantajlar barındırmaktadır (Amundson, 1992). Konu “erişilebilirlik” teması ile ilişkilendirilerek tartışılmalıdır. Erişilebilirlik özürllü bireylerin, özürllü olmayan bireylerle eşit koşullarda fiziki çevreye, ulaşma, bilgi ve iletişim teknolojileri ve sistemleri dâhil olacak şekilde bilgi ve iletişim olanaklarına, hem kırsal ve hem de kentsel alanlarda halka açık diğer tesislere ve hizmetlere, evrensel tasarım ilkesiyle erişiminin sağlanması ile ilgili haberleri içermektedir. İlgili temada beş yıllık tarama sonuçlarına göre toplamda sadece 55 haberle karşılaşılrken, bir gazetenin konuya ilişkin hiçbir habere yer vermediği belirlenmiştir. Dolayısıyla, erişilebilirlik teması bağlamında, yetersizliğin engele dönüşmesi ve evrensel tasarım ilkesi açısından ülkemiz ulusal basınında yetersizliğin ele alınışında sosyal model anlayışının hakim olduğu söylenemez.

Özürllü öğrencileri normal akranlarından ayırmadan eğitilmelerini öngören ve sosyal izolasyona bir karşı duruş olan kaynaştırma kavramı, sosyal modelin yansımalarından biridir (McOuat, 2011). Yapılan tarama çalışmalarında eğitim temasının alt teması olarak belirlenen kaynaştırmayla ilgili sınırlı sayıda haberle (N=30) karşılaşılmıştır. Özürllü bireylerin eğitim süreçlerine katkı sağlanmasını, sosyal yaşamlarına destek olunmasını amaçlayan ve 3 alt temadan oluşan terapi temasında ise haberlerin daha çok müzik terapisi (N=23) yönünde olduğu belirlenmiştir. Kaynaştırma ve müzik terapisi alt temalarına ait haber yoğunluklarının birbirlerine oldukça yakın olduğu gözlenmektedir. Özel eğitimde bilimsel dayanaklı uygulamalar içinde olan kaynaştırma uygulamalarına karşılık, müzik terapisi özel eğitimde bilimsel dayanağı olmayan umut vaat eden uygulamalar arasında yer almaktadır (NAC, 2009). Tarama sonuçlarına göre kaynaştırma kavramına neredeyse terapi çalışmalarıyla aynı düzeyde yer verilmesi, ulusal basının sosyal model ve Özürllü Hakları Hareketinin temel kazanımlarından olan kaynaştırma uygulamalarına verdiği önemin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Buna göre eğitim ve özelde kaynaştırma bağlamında ulusal basının sosyal modelden uzak bir bakış açısına sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmaya konu olan beş yıllık tarama sürecinde örneklem grubunda yer alan gazetelerde cinsel taciz, tecavüz, şiddet, ayrımcılık ve suiistimal alt temalarından oluşan istismar temasına ait toplam 97 haber bulunmaktadır. İlgili temada yayınlanan

haberlerin yaklaşık yarısının (N=43) Ayrımcılık alt teması ile ilişkili olduğu görülmektedir. Sosyal model kapsamında Özürlülük Ayrımcılık Hareketi'ne (Disability Discrimination Act, 2005) göre tüm dünya üzerindeki Özürlü Hakları Hareketi, ayrımcılıkla ve özürlü bireylere yönelik steryotip algıyla mücadele etmektedir (Thomas, 2004). Ayrımcılık konusuna ait haberlere diğer alt temalardan daha fazla yer vermesi bağlamında ulusal basınının sosyal modelle paralel bir bakış açısına sahip olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, ulusal basında özürlülük olgusuna yönelik sosyal model anlayışından uzak bir bakış açısının varlığından söz edilebilir. Basın ve toplum arasındaki karşılıklı etkileşim ve basının toplumun aynası olduğu düşünüldüğünde, sosyal model açısından özürlülüğün ulusal basında ele alınışının toplumdaki özürlülük imajı hakkında ipuçları barındırdığı söylenebilir.

5. ÖNERİLER

Araştırma bulguları ve sınırlıkları çerçevesinde, ileri araştırmalara yönelik olarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Ulusal basının özürlülük olgusunu sosyal model açısından nasıl ele aldığı içerik analizinden farklı olarak söylem analizine başvurularak ele alınabilir.
- Sosyal model açısından özürlülük olgusunun ele alınışını belirlemek için nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşmelerle basın çalışanlarının görüşlerine başvurulabilir.
- Araştırmanın örneklemini dışında kalan diğer gazetelerin özürlülük olgusunu el alışığı içerik analizi ile inceleyebilir.

Gelecekte yapılacak uygulamalara yönelik öneriler ise şöyle sıralanabilir:

- Araştırmanın ulusal basında özürlülüğün sosyal model açısından ele alınışına ilişkin bulgular, toplumda özürlülük olgusunun görülebilmesinde bir gözlük ya da bir yansıtıcı görevi görmektedir. Basının toplum üzerindeki etkisinden hareketle, özürlü bireylere yönelik haberlerin sunumunda sosyal modelin bakış açısı hakim kılınabilir. Bu amaçla basın çalışanlarını bilgilendirmeye ve farkındalık oluşturmaya dair çalışmalara yer verilebilir.
- Eğitimde yeni bir başlık olan medya okuryazarlığı derslerinde özürlülük ve sosyal modelle ilgili konulara yer verilebilir.
- Toplumsal farkındalık oluşturmak adına “kamu spotu” olarak sunulan reklamlara ulusal basında yer verilebilir.

EKLER

EK 1. Kodlama Anahtarı

Temalar	Hürriyet	Cumhuriyet	Zaman	Sabah	Genel Toplam
Yasal düzenlemeler					62
Yönetmelik	-	√	√√√√	√	6
Kanun	√√√√√ √	√√√√√√√√√√√√	√√√√√√√√√√√√ √√√√√√	√√√√√√√ √√√√√√√ √√	49
Genelge	-	√	√	√√√	5
Kanun Hükmünde Kararname (K.H.K.)	√√	-	-	-	2
Hizmetler					183
İstihdam	√√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√	√√√√√√√√√√√√ √√√√√√√√	√√√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√√	√√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√	102
Ulaşım	√√√√√	√√√√√√√√√√√√	√√√	-	18
İndirimler	√√√√	√√	√√√√√√√√√√√√ √√√	√√√√√√√ √√	28
Maaş	-	√√√√√	√√√√√√√√√√√√ √√√	√√√√√√√ √√√√√√√	35

				√√√	
Yapabilirlikler					118
Yetenek	√√√	√	-	-	4
Başarı	√√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√	√√√√√√√√√	√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√ √√√√	√√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√	95
Rekor	√√	-	√	√√	5
Ödül	√√√√√ √	√	√√√	√√√√	14
İstismar					97
Cinsel Taciz	√√	-	-	-	2
Tecavüz	√√√√√ √√√	√√√√√√	-	-	14
Şiddet	√√√√√ √	√√√√√√	√√√√√	-	17
Ayrımcılık	√√√√√ √√√√√ √√√√√	√√√√√√√	√√√√√√√√√	√√√√√√√ √√√√√	43
Suiistimal	√√√√	√	√√√√√√√√√√ √	√√√√√	21
Sosyal Sorumluluk Projeleri					407
Hayır Çalışmaları	√√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√	√√√√√√√√√√√	√√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√	√√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√	115
Medya Çalışmaları	√√√√	√√	√√√√	√	11
Dernek, STK, Belediye ve Vakıf Çalışmaları	√√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√√	√√√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√√ √√√√√√	√√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√√ √√√√√√√	√√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √√√√√√√ √	258
Mesleki Kurslar	√√√√√	√√√	√√√√√√√√√√√	√√√	23

Yardımcı Araç Gereçler ve Teknoloji	√√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√√√ √√	√√√√	√√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√ √√√√√√√√√√ √√	√√√√√√√√ √√√√√√√√ √√√√√√√√ √√√√√√√√ √√√√√√√√ √√√√√√√√ √	110
Erişebilirlik	√√√√√ √√√√√ √√√√√ √√√	-	√√√√√√√√√√ √√√√√	√√√√√√√√ √√√√√√√√ √√√√√√√√ √	55
Pozitif Ayrımcılık	√	√	√	√√√	6
Ötenazi	√√√√	√√	-	√√√	9
Tarama Çalışmaları	-	√√√	-	-	3
Genel Toplam					2256

**EK 2. ÖZÜRLÜLÜKLE (YETERSİZLİKLE) İLGİLİ ULUSAL BASINDA ÇIKAN
HABERLERİN GAZETELERE VE YILLARA GÖRE DAĞILIMI**

HÜRRİYET GAZETESİ

2005

- 1- 2 Temmuz 2005 – Özürlü kardeşlere Darwin incelemesi – Syf:6
- 2- 3 Temmuz 2005 – İşaret diliyle anlaştılar – Syf:28
- 3- 3 Temmuz 2005 – Kelimeleri kaybeden çocuk – Pazar Eki – Ayşe Arman Yazısı – İlk Sayfa Devamı:10-11
- 4- 6 Temmuz 2005 – SSK’lıya biyonomik kulak müjdesi – Syf:5
- 5- 31 Temmuz 2005 – Acılar onu yıldırmadı – Syf:3
- 6- 1 Ağustos 2005 – Reina’da hayırlı gece – Syf:2
- 7- 16 Ağustos 2005 – Haczi duydu kalbi durdu – Syf:25
- 8- 25 Ağustos 2005 – Magandanın vurduğu hamile kadın felç oldu – Syf:3
- 9- 9 Eylül 2005 – Görme engelliler de Başbakan’ı görecek – Syf:14
- 10- 9 Eylül 2005 – Maganda kurşunu Nuray’ı felç etti
- 11- 10 Eylül 2005 – Görmeden 269km hız – Son Sayfa
- 12- 11 Eylül 2005 – Felçli Martin’i kök hücreyle yürüttüm – Syf:26-27
- 13- 11 Eylül 2005 – Altan Erkekli de SP’li çocuklar için çabalıyor – Pazar Eki – Syf:20
- 14- 12 Eylül 2005 – Türkiye’de insan muamelesi vardı – Syf:1 ve 22

2006

- 31- 6 Ocak 2006 – Kazayla omurilik felçlisi olunacağını hiç bilemezdim – Kelebek Eki – Syf:3
- 32- 8 Ocak 2006 – Her şey kızım için – Syf:3
- 33- 22 Ocak 2006 – MS hastası olan kadın kordon kanı tedavisiyle yürümeye başladı – Syf:7
- 34- 25 Ocak 2006 – Hilmi Özkök Paşa, felçli Berna’nın umudu oldu – Syf:5
- 35- 27 Ocak 2006 – Benim de zihinsel engelli oğlum var – Syf:6
- 36- 28 Ocak 2006 – Yıldız felç oldu, maganda kayıp – Syf:1 ve 5
- 37- 31 Ocak 2006 – Bizim assolistlerin hepsi dans özürsüz – Kelebek Eki Syf:3
- 38- 2 Şubat 2006 – Engelliler 2006’da emlak vergisi ödemeyecek – Hürriyet Emlak Eki – Şükri Kızılot – Son Sayfa
- 39- 10 Şubat 2006 – Aşvar özürsüzlerle chat yapacak – Kelebek Eki Syf:4
- 40- 17 Şubat 2006 – Engelli sporcuya Migros – P&G desteği – Syf:12
- 41- 22 Şubat 2006 – Görme engelli yarışmacı 32binTL ödül kazandı – Syf:5
- 42- 24 Şubat 2006 – Spastik çocuğun mucize kurtuluşu – Syf:6
- 43- 27 Şubat 2006 – Hayalim gerçekleşti – Syf:1 ve 2
- 44- 4 Mart 2006 – Kör olmam müziğime zenginlik kattı – Cumartesi eki – Syf:10
- 45- 24 Mart 2006 – Engelli kadına inanılmaz vahşet – Syf:4
- 46- 3 Nisan 2006 – Kaçmak için kafasını duvara vurdu, felç oldu – Syf:4
- 47- 5 Nisan 2006 – NBA yıldızımızdan otistiklere destek – Syf:6
- 48- 29 Nisan 2006 – Engelli basketçi refakatçi yol diye uçaktan indirildi – Syf:6
- 49- 20 Mayıs 2006 – Gaziler kupayı istiyor – Syf:48
- 50- 25 Mayıs 2006 – Projelerde yok yok ama engellilere de yer yok – Emlak Eki Syf:2
- 51- 27 Mayıs 2006 – Engelli işçinin sevinç gözyaşı – Syf:7
- 52- 28 Mayıs 2006 – Ona yaşama gücü veren oğlunun sonsuz sessizliği – Yalçın Doğan Yazısı – Pazar Eki – Syf:5
- 53- 3 Haziran 2006 – Zihinsel özürsüz tiner dökülüp yakılmak istendi – Syf:23
- 54- 6 Haziran 2006 – Hastalığı öğrenince sarılıp ağladılar Kelebek Eki Syf:10
- 55- 7 Haziran 2006 – Engeller Mehmet Okur’la aşıyor – Syf:40
- 56- 18 Haziran 2006 – Kıran kırana maç İzmir’in – Syf:41
- 57- 22 Haziran 2006 – Projeler engel tanımıyor – Emlak Eki – İlk Sayfa, Devamı:10-11
- 58- 5 Temmuz 2006 – Genç baletin dramı – Syf:3
- 59- 9 Temmuz 2006 – Efe’den kazandığın 10 bin TL’yi zihinsel engellilere bağışladım – Syf:7

2007

- 89- 4 Ocak 2007 – Hayata kaynak – Syf:1 ve 4
- 90- 6 Ocak 2007 – Jordan’ın özürsüz oğlu haşlandı – Syf:6

- 15- 17 Eylül 2005 – Engelliler için okul, liseye konferans salonu Syf:27
- 16- 19 Eylül 2005 – Engelli çocukları midilliler iyileştiriyor – Kelebek Eki Syf:3
- 17- 17 Ekim 2005 – Sessizliği sesi oldu – İlk Sayfa Devamı:9’da
- 18- 6 Kasım 2005 – Spastik çocuğu sevgi yürüttü – Syf:1 ve 20
- 19- 7 Kasım 2005 – Biyonomik kulak takılan Ayşe konuşuyor – syf:7
- 20- 26 Kasım 2005 – Doğadaki sesleri notalara döküyor – Syf:6
- 21- 28 Kasım 2005 – Ayşegül’ün dramı – Syf:6
- 22- 2 Aralık 2005 – Kalp ameliyatı Hamza’yı felç etti – Syf:7
- 23- 3 Aralık 2005 – Engelli gence yurtta işkence iddiası – Syf:6
- 24- 4 Aralık 2005 – Anıtkabir özürsüzlere uygun hale getirilsin – Syf:31
- 25- 5 Aralık 2005 – Özürsüzler insan olduklarını hissedecek – Syf:7
- 26- 9 Aralık 2005 – Anıtlı buluşma – Syf:22
- 27- 15 Aralık 2005 – Karavan kampı özürsüz kampı oluyor – Syf:20
- 28- 23 Aralık 2005 – 12 yaşındaki M’nin dramı – Syf:3
- 29- 29 Aralık 2005 – Elif’e en güzel yeni yıl hediyesi – Syf:26
- 30- 30 Aralık 2005 – Suyla tedavi çabuk iyileştiriyor – Kelebek Eki Syf:9
- 60- 14 Temmuz 2006 – İlk biyonomik adam – Son Sayfa
- 61- 15 Temmuz 2006 – Özel Otistik Çocuk Eğitim Okulu eylül ayında eğitime başlıyor – Cumartesi Eki – Sayfa:13
- 62- 22 Temmuz 2006 – Engelliler için engelsiz mobilyalar tasarlandı – Cumartesi Eki – Syf:18
- 63- 3 Ağustos 2006 – Eski manken Nuray’ın azmi engel tanımadı – Syf:4
- 64- 6 Ağustos 2006 – İşte azim – Syf:1 ve 7
- 65- 13 Ağustos 2006 – Kadriye’nin savaşı – Syf:3
- 66- 28 Ağustos 2006 – Engelli kız boynu çekyata sıkışıp öldü – Syf:3
- 67- 3 Eylül 2006 – Felçli ve evde tek başına – Syf:3
- 68- 3 Eylül 2006 – Dört çocuğunu bıraktı dönmedi – Syf:3
- 69- 6 Eylül 2006 – Görme ve işitme engelli şoför – Son Sayfa
- 70- 11 Eylül 2006 – Hürriyet şenliği sona erdi – Syf:37
- 71- 1 Ekim 2006 – Down sendromluya SSK’dan çalış mektubu – Syf:14
- 72- 8 Ekim 2006 – Engin hiç acı duymuyor – Syf:7
- 73- 8 Ekim 2006 – Özürsüzlerle alay mı ediliyor? Şükri Kızılot Yazısı – Syf:16
- 74- 9 Ekim 2006 – Engelliler için 3’lük – Syf:22
- 75- 15 Ekim 2006 – Fiziksel engelliler için eğitim programı: Kendini engelleme – İK Eki Syf:27
- 76- 31 Ekim 2006 – Popstarla herkes bize antipati duydu – Kelebek Eki Syf:4
- 77- 3 Kasım 2006 – Engelliler de düşünüldü – Cumartesi Eki Syf:4
- 78- 12 Kasım 2006 – Felç geçiren ilk üç saatte ulaşacağı adres İnme Merkezi – Pazar Eki – Syf:21
- 79- 16 Kasım 2006 – Kendi de güzel sesi de – Syf:1 ve 7
- 80- 2 Aralık 2006 – MS’li genç kadının insaniyet dersleri – Syf:1 ve 4
- 81- 3 Aralık 2006 – Sevgi mucizesi – Syf:3
- 82- 3 Aralık 2006 – Özürsüzler için bütçe ek 1 Milyar TL koyduk – Syf:13
- 83- 3 Aralık 2006 – Otopark alanlarının yüzde 3’ü engellilere – Syf:20
- 84- 4 Aralık 2006 – Engelli dostları gecesinde sağlık ayıbı – Syf:5
- 85- 6 Aralık 2006 – Down sendromlu 3 garsonun mutlu yılı – Syf:4
- 86- 6 Aralık 2006 – 8milyon engelliye cinsellik öğretilcek – Syf:4
- 87- 7 Aralık 2006 – Engellerin kaldırılmasına iktidar kavgası engel olmasın – Mehmet Yılmaz Yazısı Syf:23
- 88- 24 Aralık 2006 – Hız kazası Sela’nın hayatını altüst etti – Syf:3

- 91- 6 Ocak 2007 – Ashley’in rahatı için büyümemesi gerekli – Syf:7

- 92- 9 Ocak 2007 – Ashley’in tedavisi için dört aile daha başvurdu – Syf:4
- 93- 11 Ocak 2007 – Gürkan’ın en mutlu günü – Syf:37
- 94- 12 Ocak 2007 – Spastik senaristin eseri birinci oldu – Syf:6
- 95- 15 Ocak 2007 – Felçli Koray için İTÜ seferber – Syf:1 ve 20
- 96- 18 Ocak 2007 – Müzeyyen Senar ikinci baharında – Syf:2
- 97- 18 Ocak 2007 – Hepimizden daha mutlular – Syf:2
- 98- 24 Ocak 2007 – Engellilerin ayağa kalma savaşı – Syf:6
- 99- 27 Ocak 2007 – İstanbul’un göbeğinde yaşanan insanlık ayıbı – Syf:6
- 100- 28 Ocak 2007 – Son arzusu seks oldu – Son Sayfa
- 101- 29 Ocak 2007 – İkizlerin hayatında ikiz umut – Syf:1 ve 5
- 102- 15 Şubat 2007 – İsmail tek parmakla hayata tutunuyor – Syf:7
- 103- 18 Şubat 2007 – 16 pixel biyonic göz – Syf:7
- 104- 24 Şubat 2007 – Hastaneden alındı cinci hocada öldü – Syf:1 ve 24
- 105- 25 Şubat 2007 – Opera, rüyasında dans eden balete sahip çıktı – Syf:3
- 106- 1 Mart 2007 – 5 aylık mucize – Kelebek – Syf:1 ve 3
- 107- 3 Mart 2007 – İştme engelli Meryem ‘Baha’ ile Alo diyor – Syf:4
- 108- 6 Mart 2007 – Ampute futbol şampiyonası başladı – Syf:30
- 109- 8 Mart 2007 – OKS’de hiperaktiflerle engellilere ek süre – Syf:20
- 110- 12 Mart 2007 – Sitede engelliye işkence – Syf:5
- 111- 22 Mart 2007 – Özürlü çocuklara da eğitim
- 112- 24 Mart 2007 – Umut’un annesine engelli desteği
- 113- 30 Mart 2007 – Ashley tedavisi için başvurdular – Syf:6
- 114- 6 Nisan 2007 – Çelik’in engelli telefon arkadaşı – Syf:7
- 115- 21 Nisan 2007 – Papağan sayesinde konuşmayı öğrendi – Son Sayfa
- 116- 28 Nisan 2007 – Dahi fizikçinin 25 saniyelik özgürlüğü – Syf:5
- 117- 13 Mayıs 2007 – Kör atlet – Pazar eki – Syf:2
- 118- 20 Mayıs 2007 – Sahada bayrak nöbeti – Syf:44
- 119- 20 Mayıs 2007 – Umut’la umutsuz hayat – Pazar Eki – Syf:1 ve 18
- 120- 22 Mayıs 2007 – Bedensel engelliler için özel olarak tasarlanıyor – Syf:9
- 121- 23 Mayıs 2007 – Mayıs afişleri bizim de göreceğimiz hale gelsin- Syf:4
- 122- 27 Mayıs 2007 – Yine uçacağım – Syf:3
- 123- 27 Mayıs 2007 – Dünyanın en hızlı bacaksız’ı – Pazar Eki – Syf:2
- 124- 7 Haziran 2007 – Sanem’li hayata bir triko makinesi bağladı – Syf:4
- 125- 9 Haziran 2007 – Protez bacaklarıyla Çırağan’da podyumda – Syf:2
- 126- 12 Haziran 2007 – Kaza geçiren balete TSK’dan büyük destek – Syf:4
- 127- 12 Haziran 2007 – Otistik kızını azmiyle hayata kazandırdı
- 128- 14 Haziran 2007 – Avrupa’nın en büyük engelli oteli Marmaris’te – Syf:6
- 129- 17 Haziran 2007 – Otistik çocuklara ‘bilimsel anket’ – Emin Çölaşan Yazısı – Syf:7
- 130- 26 Haziran 2007 – Hasta, hamile ve engelli için bugün tatil – Syf:6
- 131- 28 Haziran 2007 – Engellilere 24 saat destek – Syf:6
- 132- 28 Haziran 2007 – Otistik çocukların aileleri siyasi partileri ziyaret etti
- 133- 12 Temmuz 2007 – Özürlülere özel asansörlü araç – Syf:5
- 134- 16 Temmuz 2007 – Pistorius’a yağmur engeli – Syf:27
- 135- 17 Temmuz 2007 – gözleri görmeyen kızın hikayesi herkesi ağlattı – Syf:2
- 136- 17 Temmuz 2007 – Jane Seymour engelliler için geliyor – Syf:2
- 137- 26 Temmuz 2007 – Hamza Yerlikaya’dan engellilere destek – Syf:35
- 138- 1 Ağustos 2007 – Engeliyle büyüttü kazada kaybetti – Syf:1 ve 5
- 139- 9 Ağustos 2007 – Başına fön çektiirdiği için mi felç oldu? Syf:6
- 140- 9 Ağustos 2007 – Annenin ağıtı
- 141- 9 Ağustos 2007 – Zihinsel engelli genci çöle sınır dışı ettiler – Syf:7
- 142- 17 Ağustos 2007 – Enkaz altında sakat kaldı ama yılmadı – Syf:18
- 143- 18 Ağustos 2007 – 8.5 milyon engelliye tek bir TV programı – Kelebek eki – Syf:4
- 144- 18 Ağustos 2007 – Bu kıyafetler için doktora danışıldı – Cumartesi Eki – Syf:9
- 145- 20 Ağustos 2007 – Okul yönetimi, özürlü gencin tuvalet talebini bile reddetti – Syf:4
- 146- 21 Ağustos 2007 – Zihinsel engelli Gülsen’in azmi
- 147- 22 Ağustos 2007 – Okuma azmi engel tanımadı
- 148- 23 Ağustos 2007 – Rektör, özürlü profesörü kucaklayıp dışarı attı – Syf:6
- 149- 27 Ağustos 2007 – Engelli bakımı artık sertifikalı – Syf:6
- 150- 1 Eylül 2007 – NBA yıldızlarından çocuklara tam destek – Syf:2
- 151- 1 Eylül 2007 – Fotoğraf – Kelebek Eki – İlk Sayfa
- 152- 2 Eylül 2007 – Teşekkürler Türkiye – Syf:3
- 153- 2 Eylül 2007 – Beyin pili ile aşırı titremeleri son buldu – Syf:5
- 154- 7 Eylül 2007 – Bomba yüzünden anne olamayınca dava açtı – Syf:6
- 155- 12 Eylül 2007 – Grassroots Festivali başladı – Syf:33
- 156- 16 Eylül 2007 – Yürüyemiyorlar ama golf oynuyorlar – Pazar Eki Syf:10/11
- 157- 26 Eylül 2007 – Down sendromlu maestro Koray – Syf:7
- 158- 1 Ekim 2007 – Nev’in şarkısı Bilgili’nin sergisinde – Syf:2
- 159- 7 Ekim 2007 – İştmeyen çocuk kalmasın – Syf:2
- 160- 9 Ekim 2007 – Engelli kızın rahmi alınsın mı tartışması – Syf:4
- 161- 9 Ekim 2007 – Özürlüler kullanabilmeli – Asansör Eki – Syf:3
- 162- 13 Ekim 2007 – Sessiz, sakın ve yavaş ama havuzda dev oluyor – Cumartesi Ekim – Syf:15
- 163- 14 Ekim 2007 – Artık özel müşterileri bile var – Syf:3
- 164- 14 Ekim 2007 – Ama, Belçikalı dilsiz yardım için yarış arabası kullandı – Syf:4
- 165- 16 Ekim 2007 – On beş dakikada tecavüz olur mu? – Syf:1 ve 5
- 166- 16 Ekim 2007 – Engelli avukata adliyede eziyet – Syf:4
- 167- 19 Ekim 2007 – Engelli liseliye tecavüz etti banka hesabı yakalattı – Syf:3
- 168- 26 Ekim 2007 – New York’un ama Nihal’i – Syf:1 ve 6
- 169- 27 Ekim 2007 – Protez bacaklarla mayına karşı pedal – Syf:27
- 170- 29 Ekim 2007 – Eğitim engelsizler kadar engellilerin de hakkıdır
- 171- 29 Ekim 2007 – Öğrenmeye engel tanımıyorlar
- 172- 4 Kasım 2007 – Bir kazada kolunu ve bacağı kullanamaz hale geldi yaşama geri döndü ve yaşam koçu oldu – İK eki – Syf:23
- 173- 18 Kasım 2007 – Böyle azim görülmedi – Pazar Eki – Syf:1 ve 14
- 174- 19 Kasım 2007 – Sakat olacaksa oğlum yaşamasın sözü tartışılıyor – Syf:2
- 175- 2 Aralık 2007 – Neden söylemediniz doktor bey – Syf:3
- 176- 3 Aralık 2007 – Engelli öğretmen için örnek eğitim zaferi – Syf:5
- 177- 5 Aralık 2007 – Engelliden organ bağıışı – Syf:26
- 178- 5 Aralık 2007 – Engelliye uymayan binaya ruhsat yok – Syf:26
- 179- 10 Aralık 2007 – Ama olmak tangoya engel değil – Syf:6
- 180- 10 Aralık 2007 – Çocukların yüzünde gülümseme olacağız – Kelebek Eki – Syf:4
- 181- 16 Aralık 2007 – Dünyada 4. vaka – Syf:3
- 182- 27 Aralık 2007 –Devlette bilime alkış – Syf:20
- 183- 29 Aralık 2007 – Engelliler hala engelli – Syf:6

2008

- 184- 3 Ocak 2008 – Engelli aracına KDV artışı yok – Şükrü Kızılot yazı – Syf:11
- 185- 6 Ocak 2008 – Bir kaza bir anne kızı nasıl etkiledi – Pazar Eki Ayşe Arman yazısı – İlk Sayfa, Devamı:8/9

- 186- 11 Ocak 2008 – Felç olan genç uzay terapisiyle yürüyor – Syf:5
- 187- 16 Ocak 2008 – Bir omurilik felçlisinin hayata tutunma çabası – Syf:4
- 188- 20 Ocak 2008 – Felç olan baletin çılgılığı – Pazar eki – Syf:1 ve 10
- 189- 21 Ocak 2008 – Boncuk satarak aldığı sandalyeyi hediye etti – Syf:6
- 190- 1 Şubat 2008 – Sessiz cinayet – Syf:2
- 191- 6 Şubat 2008 – Felçli kocasını kurtardı, oğluyla can verdi – Syf:1 ve 16
- 192- 10 Şubat 2008 – Sanal evlilik – Syf:4
- 193- 11 Şubat 2008 – Ama çocuklara yarasa tekniği – Syf:7
- 194- 12 Şubat 2008 – Özürlü bombası – Syf:18
- 195- 19 Şubat 2008 – Engelli Berna engel tanımadı – Syf:1 ve 4
- 196- 23 Şubat 2008 – Özürlüler üzerinden yolsuzluk – Syf:3 Devamı:20
- 197- 23 Şubat 2008 – Zihinsel engelli çocuklara yardım edelim – Nora Rami yazısı – Cumartesi Eki Syf:13
- 198- 27 Şubat 2008 – 300 Okulda engelsiz eğitim projesi – Yıldı 200 bin felç vakası – Felçli Cem yılmadı yüksek lisans yapıyor – Syf:7
- 199- 3 Mart 2008 – Yürüyemez denilen Evrim sakat olup sahneye çıktı – Syf:6
- 200- 6 Mart 2008 – Zafere yalnız uçtular – Syf:21
- 201- 13 Mart 2008 – Rekor bağış 4 milyon YTL – Syf:2
- 202- 15 Mart 2008 – Engelli Türk yüzücü İngiltere’nin gururu – Syf:7
- 203- 16 Mart 2008 – Görme merkezi çalışıyor ama görmüyor – Yalçın Doğan – Pazar Eki Syf:5
- 204- 18 Nisan 2008 – Engellilere robot giysi – Son Sayfa
- 205- 19 Nisan 2008 – Yürümemi hep birlikte kutlayacağız – Kelebek Eki – Syf:11
- 206- 29 Nisan 2008 –Gen terapisiyle görme duyusunu yeniden kazandı – Syf:5
- 207- 9 Mayıs 2008 – Görme engelli çocuklar için masal okuyor – Kelebek – Syf:3
- 208- 11 Mayıs 2008 – Doktor annenin sevgi masalı – Syf:1 ve 3
- 209- 11 Mayıs 2008 – Beş vokalist birbirini hiç görmedi vokalistlerden Poppy doğuştan sağdı – Pazar Eki Syf:3
- 210- 12 Mayıs 2008 – Özürlü kıza tecavüz davası – Syf:3
- 211- 18 Mayıs 2008 – Engellilerin sex yaşamı – Pazar eki – İlk Sayfa Devamı: 12/13/14/15
- 212- 21 Mayıs 2008 – Engelli birine aşık olurum ama evlenmem – Syf:5
- 213- 23 Mayıs 2008 – 15 milyon görme engelli ‘gören göz’ ile iletişim kuracak – Syf:18
- 214- 23 Mayıs 2008 – Galatasaray, BJK’yi zorlanmadan geçti – Syf:41
- 215- 24 Mayıs 2008 – Özürlüler üzerinden MEB’i dolandırdılar – Syf:6
- 216- 25 Mayıs 2008 – Sadece gözleriyle konuşabiliyorlar – Pazar Eki – Syf:20
- 217- 28 Mayıs 2008 – Murat can’ın azmi – Syf:29
- 218- 30 Mayıs 2008 – Maymun, felçli için umut oldu – Son Sayfa
- 219- 31 Mayıs 2008 – Engel tanımazlar gururumuz oldu – Kelebek Eki – Syf:11
- 220- 1 Haziran 2008 – Görme engelliler yendiniz, tebrikler – Syf:25
- 221- 3 Haziran 2008 – Ötenazi için iltica istedi – Syf:1 ve 5
- 222- 10 Haziran 2008 – İtalya’da piskopos felç olan genci sen iktidarsızsın deyip evlendirdi – Syf:5
- 223- 15 Haziran 2008 Hürriyet’teki haberle mutluluğu yakaladı – Syf:3
- 224- 16 Haziran 2008 – Sabancı Vakfı, bina bağışı yerine sonucu ölçülebilir projelere odaklanacak – Syf:15
- 225- 17 Haziran 2008 – Özürlü eğitimi üzerinden bile vurgun düzeni kurdular – Syf:14
- 226- 21 Haziran 2008 – G.Saray potada şampiyonluğa ulaştı – Syf:41
- 227- 24 Haziran 2008 – Ümidimi yitirmedim – Syf:2
- 228- 17 Temmuz 2008 – Seviyle düşündü gözleriyle yazdırdı – Syf:4
- 229- 20 Temmuz 2008 – Çözüm aramaya engel mi var? İK Eki – Syf:1 ve 21
- 230- 25 Temmuz 2008 – İki seans sonra tekrara ayakta – Kelebek – Syf:5
- 231- 29 Temmuz 2008 – Hamileliği bile kurtaramadı – Syf:3
- 232- 2 Ağustos 2008 – Umut çocukları da geldi – Syf:4
- 233- 8 Ağustos 2008 – Özürlü çalıştırmayana 68 milyon TL ceza yedi Syf:12
- 234- 20 Ağustos 2008 – Doğuştan görme engelli Nefise’nin Öss başarısı – Syf:6
- 235- 21 Ağustos 2008 – Haydi engelliler evlerinize – Mehmet Yılmaz yazısı – Syf:23
- 236- 26 Ağustos 2008 – Görme engelli şampiyon Boğaziçi’nde yurt istiyor – Syf:5
- 237- 27 Ağustos 2008 – Engelli çocuklar için açıklama – Mehmet Yılmaz yazısı – Syf:21
- 238- 30 Ağustos 2008 – Nihat’ın forması engelli Furkan’a – Syf:5
- 239- 2 Eylül 2008 – Daha karar vermedik Fotoğraf – Syf:21
- 240- 5 Eylül 2008 – Rujlu pitbull Palin – İlk Sayfa
- 241- 6 Eylül 2008 – Pekin’e gitme sırası onlarda – Cumartesi Eki – Syf:1 ve 3
- 242- 7 Eylül 2008 – Hayallerin için savaşıcağım – Syf:3
- 243- 8 Eylül 2008 – Engelleri aşılıyorlar – Syf:27
- 244- 10 Eylül 2008 – Azmin zaferi – İlk Sayfa
- 245- 10 Eylül 2008 – Annesi özürlü diye öldürdü – Son Sayfa
- 246- 14 Eylül 2008 – Altın madalyalı Gizem’in azmi – İlk Sayfa Devamı:5’te
- 247- 19 Eylül 2008 – Engelliye okumasın mı? Syf:7
- 248- 24 Eylül 2008 – İşitme engelliler İzmir’de ter dökcek – Syf:31
- 249- 26 Eylül 2008 – Köpek caminin avlusuna girebilir – Syf:1 ve 18
- 250- 29 Eylül 2008 – Görme engelliler okullarını istiyor
- 251- 2 Ekim 2008 – Tek hayali kızı için güneş gören bir ev – Syf:7
- 252- 4 Ekim 2008 – Engelli çocukları yalnız bıraktılar – Syf:2
- 253- 8 Ekim 2008 – Beton mantarlara tekmelikli çözüm – Syf:7
- 254- 12 Ekim 2008 – Özürlülük yanlış tanıtılıyor – Syf:4
- 255- 13 Ekim 2008 – Yunusun yaşam öpücüğü – Syf:5
- 256- 17 Ekim 2008 – Görme engelliler okulunda çalışan bekçilerde göremiyor – Syf:6
- 257- 22 Ekim 2008 – Down sendromlu öğrenciyi arkadaşısı hastanelik etti – Syf:5
- 258- 26 Ekim 2008 – Down sendromlu kızı için dibe vurdu – Syf:3
- 259- 27 Ekim 2008 – Baktım teyzesiymiş elini öpüp çıktım – Syf:1 ve 3
- 260- 4 Kasım 2008 – Çekilen o görüntüleri yayınlamayın – Syf:1 ve 18
- 261- 5 Kasım 2008 – Bana İngiltere’de çocuk yuvası göstermediler – Syf:6
- 262- 6 Kasım 2008 – Amacım incitmek değildi Türkiye’den özür dilerim – Syf:6
- 263- 9 Kasım 2008 – Bakan devreye girdi felçli Şirvan Ankara’da – Syf:7
- 264- 16 Kasım 2008 – Mucize adımlara ayak uyduracak kavalie aranıyor – Pazar Eki – Syf:5
- 265- 18 Kasım 2008 – Leman öğretmen yeniden doğdu – Syf:7
- 266- 18 Kasım 2008 – Görmeyen göze kamera – Son Sayfa
- 267- 30 Kasım 2008 – Eğitimin kanayan yarasına pansuman
- 268- 1 Aralık 2008 – Kıtaları aşılar – Syf:33
- 269- 4 Aralık 2008 – Mahkeme Adalet Bakanlığı’nı mahkum etti – Syf:1 ve 38
- 270- 4 Aralık 2008 – Anıtkabirden köşke
- 271- 4 Aralık 2008 –İşsiz engelliye tazminat ödensin
- 272- 4 Aralık 2008 – Tekerlekli koltukta ilk sema
- 273- 5 Aralık 2008 – Hem polis kurşunu felç etti, hem gözaltında – Syf:5
- 274- 5 Aralık 2008 – Yüz felçli hastayı gülümsettiler – Syf:6
- 275- 7 Aralık 2008 – Engelsiz aslanlar – Pazar Eki – Syf:1 ve 10
- 276- 11 Aralık 2008 – Devlet ile vatandaşın beş kilo mücadelesi – Syf:4
- 277- 12 Aralık 2008 – 6 noktalı azmin zaferi – Syf:1 ve 4
- 278- 15 Aralık 2008 – Anne olduğu gün kabus başladı – Syf:21
- 279- 24 Aralık 2008 – Demet hapse mi girecek
- 280- 28 Aralık 2008 – Hülya engel tanımadı – Syf:3
- 281- 30 Aralık 2008 – Bir özürlü koca, üç özürlü çocuk – Syf:1 ve 5
- 282- 31 Aralık 2008 – Down sendromlu Olcayto artık üniversiteli – Syf:4
- 283- 31 Aralık 2008 – Aslında bizler özürlüyüz – Syf: 37
- 284- 31 Aralık 2008 – Bu gazeteyi engelliler hazırladı – Syf:36

285- 31 Aralık 2008 – El işaretleriyle konser veriyor

2009

- 287- 11 Ocak 2009 – Belediye otobüsünden düştü hayatı karardı – Syf:5
 288- 12 Ocak 2009 – Arkadaşının özürü kızına tecavüz etti – Syf:3
 289- 30 Ocak 2009 – Özel çocukların mutlu günü – Syf:38
 290- 8 Şubat 2009 – Engeller beyinde biter – Syf:3
 291- 1 Mart 2009 – Engelliler için ücretsiz diş tedavisi – Syf:4
 292- 5 Mart 2009 – 30 yıl sonra ışığı gördü – Son Sayfa
 293- 22 Mart 2009 – Zihinsel özürüler öğretmen bekliyor
 294- 23 Mart 2009 – Yabancı okullar engelliye kapalı – Syf:1 ve 6
 295- 1 Nisan 2009 – MS hastalığı için antikor üretildi – Syf:5
 296- 3 Nisan 2009 – Tarkan bize umut getirdi – Syf:2
 297- 3 Nisan 2009 – Engelleri dans kaldırdı – Kelebek Eki Syf:9
 298- 3 Nisan 2009 – İlk engeli aştık
 299- 3 Nisan 2009 – SBS'deki sınıf puanları açıklandı
 300- 4 Nisan 2009 – Koşabilmesi için kök hücre nakli gerekli – Syf:5
 301- 11 Nisan 2009 – Yeşil pasaportunu ilk kez ötenazi için kullanacak – Syf:4
 302- 15 Nisan 2009 – Engelliler için 7 kısa film – Syf:2
 303- 22 Nisan 2009 – Eğitim her engeli aşmış – Mehmet Yılmaz yazısı – Syf:25
 304- 26 Nisan 2009 – Tam kusurlu bulunan doktora 417 TL ceza – Syf:5
 305- 28 Nisan 2009 – Milli Eğitim Bakanı'nın açıklaması – Mehmet Yılmaz – Syf:27
 306- 30 Nisan 2009 – Görme engelli doğdu, İngiltere'de bankası, futbolda 3 kupası var – Syf:9
 307- 4 Mayıs 2009 – Cimbom şampiyon – Syf:35
 308- 5 Mayıs 2009 – Sırada kıtalararası var – Syf:40
 309- 6 Mayıs 2009 – Beyaz'dan yardım gecesi – Syf:2
 310- 6 Mayıs 2009 – Engelleri birlikte aşıyoruz, 3 bin çocuğumuza ulaşıyoruz – Syf:9
 311- 8 Mayıs 2009 – Engellemeye 6 ay hapis – Syf:1 ve 5
 312- 10 Mayıs 2009 – Beyaz Show'da çocuklar için 3 milyon toplandı – Syf:5
 313- 15 Mayıs 2009 – Engelliler çakı gibi asker oldu – Syf:7
 314- 16 Mayıs 2009 – Engelli hakları artıyor ötenaziden vazgeçin – Syf:7
 315- 20 Mayıs 2009 – İş dünyası, 'görme engelli deneyi' ile krizden çıkış arıyor – Syf:12
 316- 27 Mayıs 2009 – GS'li futbolcular engelliler için oynayacak – Syf:49
 317- 29 Mayıs 2009 – Engelli çocuklar duyulandırdı – Syf:29
 318- 2 Haziran 2009 – Felçlileri ayağa kaldırma umudu – Syf:1 ve 5
 319- 7 Haziran 2009 – Engelli öğrenciye sınav eziyeti – Syf:4
 320- 11 Haziran 2009 – Engelli de normal okula devrimi – Şükrü Küçükşahin Syf:28
 321- 12 Haziran 2009 – Engelliler için yatılı kurslar – Syf:7
 322- 18 Haziran 2009 – İki bin lira olmadığı için el arabasında – Syf:5
 323- 19 Haziran 2009 – Gamze okula el arabasıyla değil, akülü arabayla gidecek – Syf:6

2010

- 360- 1 Ocak 2010 – Bakandan cam kemik hastası çocuğa yardım – Syf:8
 361- 7 Ocak 2010 – Umut'u annesi derse çıkarıyor – Syf:4
 362- 9 Ocak 2010 – Yeni hayat projesi – Syf:1 ve 7
 363- 24 Ocak 2010 – Omurilik felçlilerini rahatlatan ameliyat – Syf:6
 364- 3 Şubat 2010 – Aşı otizm yapar araştırması hatalı – Syf:5
 365- 20 Şubat 2010 – "Ben de varım" projesiyle engellilere iş yaratmaya var mısınız? – Cumartesi Eki Syf:12
 366- 21 Şubat 2010 – Kalp engel tanımayınca sanal aşkı şair yaptı – Pazar Eki Syf:12
 367- 3 Mart 2010 – su faturası yüzünden beş gün koğuştaki hapis yattı – Syf:5
 368- 6 Mart 2010 – Demete istiklal Marşı Cezası
 369- 7 Mart 2010 – İstiklal Marşı cezası şaşırttı
 370- 14 Mart 2010 – Hepsine kurşun değdi – Pazar Eki – Syf:1 ve 10
 371- 17 Mart 2010 – Diliyle gören ilk insan – Syf:6

286- 31 Aralık 2008 – Onlar Başardılar – Syf:39

- 324- 25 Haziran 2009 – Bakan işaret dili öğreniyor – Syf:5
 325- 25 Haziran 2009 – Engelliler için 14bin kula. – Syf:4
 326- 25 Haziran 2009 – Asla potada engel tanımadı – Syf:41
 327- 2 Temmuz 2009 – Özürüler için alışveriş yaptı – Syf:28
 328- 3 Temmuz 2009 – İlk adım sevinci – Syf:1 ve 6
 329- 10 Temmuz 2009 – Görme engelliler kütüphanesi – Syf:4
 330- 25 Temmuz 2009 – Engelliler kolejlili oluyor – Syf:19
 331- 31 Temmuz 2009 – Engelli kıza tecavüzün cezası 8 yıl 9 ay hapis – Syf:3
 332- 3 Ağustos 2009 – Görme engelli için çok özel otomobil – Son Sayfa
 333- 4 Ağustos 2009 – Engelli gencin hedefi uluslar arası yarışma – Syf:5
 334- 14 Ağustos 2009 – Çocukları için o hala yaşıyor – Syf:1 ve 4
 335- 15 Ağustos 2009 – Felçli hastaya ölüm izni çıktı – Son Sayfa
 336- 20 Ağustos 2009 – Engelli çocuklara okul öncesi eğitim müjdesi
 337- 29 Ağustos 2009 – Kemik nakliyle yürüyebilecek – Syf:4
 338- 1 Eylül 2009 – Sercan hayaline kavuştu, Mehmet Ali ise bekliyor – Syf:5
 339- 3 Eylül 2009 – Görmeyenler dilleriyle görececek – Syf:7
 340- 6 Eylül 2009 – Milli kütüphanede engelliler için konuşan kitaplık – Syf:7
 341- 6 Eylül 2009 – Zihinsel engelli gençler de meslek sahibi oluyor – IK eki Syf:14
 342- 23 Eylül 2009 – Engelsizler engeli kaldırsa – Syf:7
 343- 26 Eylül 2009 – Mahsun okusun diye okuldaki engel kalktı – Syf:4
 344- 27 Eylül 2009 – Down sendromluya en iyi aktör ödülü – Syf:4
 345- 6 Ekim 2009 – Kulağıyla görüyor – Son Sayfa
 346- 14 Ekim 2009 – Felçli hastalara kök hücreyle umut – Syf:4
 347- 25 Ekim 2009 – Kardelen daha 4 yaşında ve 39 ameliyat geçirdi – Syf:5
 348- 27 Ekim 2009 – Yeni Volvo S60'ı görme engelli Armağan çizecek – Syf:17
 349- 8 Kasım 2009 – Süreyya'nın ailesi doktorundan davacı – Syf:8
 350- 12 Kasım 2009 – Fantom uzuv sendromu için aynalı çözüm – Syf:6
 351- 21 Kasım 2009 – 110 çocuk biyotik kulakla duymaya başladı – Cumartesi Eki Syf:10
 352- 29 Kasım 2009 – Gökçen öğretmen hep yaşayacak – Syf:5
 353- 3 Aralık 2009 – Dünya engelliler Günü'nde engeller ortadan kalkmalı – Syf:6
 354- 5 Aralık 2009 – Bana göre sadece zihinsel özürü var – Syf:6
 355- 20 Aralık 2009 – Kas hastaları nerede kalacak – Syf:5
 356- 22 Aralık 2009 – Okullarda engelliler için yeni düzenleme – Syf:4
 357- 27 Aralık 2009 – İzmir'in yağmur çocuğu – Pazar Eki Syf:6
 358- 27 Aralık 2009 – Göz sinirleri yırtıldı üniversiteyi bırakmadı – Pazar Eki Syf:6
 359- 27 Aralık 2009 – Güneşli'de oturuyor, Beyazıt'ta okuyor, Maltepe'de çalışıyor – Pazar Eki Syf:6

- 372- 17 Mart 2010 – Alkışlar hepinize – Kelebek eki – Syf:1 ve 6
 373- 23 Mart 2010 – Kapanış dansı – İlk Sayfa
 374- 27 Mart 2010 – Dinleyen gözler ve sihirli parmaklar – Tufan Türeç Yazısı Syf:29
 375- 27 Mart 2010 – Bir zilin peşinde zirveye – Cumartesi Eki Ayşe Arman yazısı – Syf:1 ve 6
 376- 5 Nisan 2010 Ogün Şanlısoy, otizmle tanıştı hayatı değişti
 377- 11 Nisan 2010 – Askerliğe elverişlidir ama memur olamaz – Pazar eki Syf:13
 378- 24 Nisan 2010 – Farklı bir otizm hikayesi
 379- 24 Nisan 2010 – Fazıl Say'ı gönül gözüyle gördü – Syf:7
 380- 1 Mayıs 2010 – Yunus çocuk Samie – Syf:8
 381- 8 Mayıs 2010 – Burhan Doğançay'ın otizimli çocuklara sürprizi – Cumartesi Eki – Syf:13
 382- 9 Mayıs 2010 Doğançay otizimli çocuklara sürprizi
 383- 9 Mayıs 2010 – Her 110 çocuktan biri otizimli – IK Eki – Syf:1 ve 17

- 384- 10 Mayıs 2010 – Engelli kıza komşu tacizi – Syf:3
 385- 15 Mayıs 2010 – Şiir gibi vücudum var – Cumartesi Eki – Syf:10
 386- 24 Mayıs 2010 – Engelli çocukların örgün eğitim savaşında son günleri – Syf:4
 387- 13 Haziran 2010 – Rain Man’ın büyük savaşı
 388- 23 Haziran 2010 – Amy engel dinlemedi
 389- 28 Haziran 2010 – Meslek aşkıyla hayata tutundu – Syf:6
 390- 15 Temmuz 2010 – Hayata göz kırptı – Syf:7

- 391- 18 Temmuz 2010 – Kent, engelliler için sahaya indi – Syf:13
 392- 19 Temmuz 2010 – 5 engelli ilk kez yüzdü – Syf:34
 393- 19 Temmuz 2010 – Ve kupa Poljac'a gitti
 394- 23 Temmuz 2010 – Berrak ile Belgin’in müthiş hikayesi – Ayşe Arman Yazısı – Syf:5
 395- 24 Temmuz 2010 – Özürlülere özürsüz yanlışlar – Şükrü Kızılot yazısı – Syf:10
 396- 31 Temmuz 2010 – Engelli aşk şantajla bitti – Syf:1 ve 7

CUMHURİYET GAZETESİ

2005

- 1- 24 Ağustos 2005 – Otistikler Derneği Kampı – Syf:7
 2- 25 Ağustos 2005 – Engelliler için tasarlanmış ev – Syf:8
 3- 16 Eylül 2005 – “Özürlüler yasası sakat” – Syf:6
 4- 29 Eylül 2005 – İşkenceden farksız tedavi – Syf:3
 5- 2 Aralık 2005 – Erdoğan’la yemek ‘büyük ödül’ – Syf:3

- 4 Aralık 2005 – Özgürlük istiyoruz – Cumhuriyet Pazar Eki – Syf:10
 6- 11 Aralık 2005 – Eğitim sistemi değişmeli – Syf:9
 7- 27 Aralık 2005 – “Dünyada 45 Milyon görme engelli yaşıyor” – Cumhuriyet Sağlık – Syf:4

2006

- 8- 7 Ocak 2006 – Engellilerin karne sevinci – Syf:3
 9- 18 Ocak 2006 – Özürlü Memurlar – Leyla Nur – Syf:6
 10- 3 Şubat 2006 – Özürlüler için eğitim – Cumhuriyet sağlık – Syf:2
 11- 17 Şubat 2006 – Bilişim, engelliler, istihdam... – Prof. Dr. Coşkun Özdemir – Syf:7
 12- 27 Şubat 2006 – TÜBİTAK’ta özürlüye baskı iddiası – Syf:6
 13- 12 Nisan 2006 – Engellilerin Yarışı – Syf:3
 14- 20 Nisan 2006 – Engelliler için türküler – Syf:6
 15- 6 Mayıs 2006 – Zihinlerdeki engeller kalksa – Syf:3
 16- 18 Haziran 2006 – Bir çay lütfen – Cumhuriyet Pazar – Syf:11
 17- 5 Temmuz 2006 – Korunmaya muhtaç çocukların durumu Syf:7
 18- 15 Temmuz 2006 – Otizmin ilacı erken eğitim – Hafta sonu Eki – Syf:15

- 19- 22 Temmuz 2006 – Sevgi için yola çıktık – Cumhuriyet Hafta Sonu – Syf:7
 20- 3 Eylül 2006 – Engelliler için tuvalet – Syf:3
 21- 5 Eylül 2006 – Otizm ve Hiperaktivite Aile günü – Syf: 9
 22- 17 Ekim 2006 – Özürlüye vergi ezizliği – Syf: 12
 23- 12 Kasım 2006 – Yürü be korkusuz sakat ecel seni bulacağı yeri bilir – (Cumhuriyet Dergi) – Syf:9
 24- 4 Aralık 2006 – Eşit Yaşam hakkı istediler – Syf:4
 25- 4 Aralık 2006 – Hükümet engelliye sorunlu – Syf:4
 26- 5 Aralık 2006 – Hedefini engelleyemediler – Syf:3
 27- 8 Aralık 2006 – Sanatla buluştular – Syf:7
 28- 14 Aralık 2006 – Engellilerin eğitimine eleştirel bakış (Gürşen Kafkas’ın köşe yazısı) Syf: 15
 29- 26 Aralık 2006 – Yurtta kalan zihinsel engelli kıza tecavüz – Syf:7

2007

- 30- 1 Ocak 2007 – Zihinsel özürlü iki gencin yaşamöyküsü film oluyor – Syf:3
 31- 6 Ocak 2007 – Engelli oylarına iktidar çengeli – Syf:18
 32- 17 Ocak 2007 – Engellilere dinci sömürü – Syf:7
 33- 27 Ocak 2007 – Koşmak için bacağı ihtiyacım yok – Hafta Sonu Eki – Syf:7
 34- 6 Şubat 2007 – Türkiye’de engelli olmak – Syf:15
 35- 4 Mart 2007 – Engelsiz yaşam alanları – Pazar Dergi – Syf:10
 36- 1 Nisan 2007 – O anne siz olsaydınız? – Cumhuriyet Pazar Syf: 4
 37- 3 Mayıs 2007 – Görme engelliler için umut ışığı – Son Sayfa
 38- 5 Mayıs 2007 – Engeller bir bir aşıyor – Syf:3
 39- 11 Mayıs 2007 – Engellilere 1 gün askerlik – Manşet Fotoğraf
 40- 25 Mayıs 2007 – Kaliteleriyle kazandılar – Syf:13
 41- 19 Haziran 2007 – Engeliyle dalga geçiyorlar – Syf:7
 42- 30 Haziran 2007 – Engellileri de kullandılar – Syf:1 ve 8
 43- 30 Haziran 2007 – Cesur olmama yardım edin – Cumhuriyet Hafta Sonu – Syf:6

- 44- 4 Ağustos 2007 – Görme engelli çocuklar için okul – Cumhuriyet Hafta Sonu – Syf:5
 45- 24 Ağustos 2007 – Asıl ‘özür’ yönetmelikte – Syf:7
 46- 29 Eylül 2007 – Engelli yurttaş hakkını bilmiyor – Syf:16
 47- 6 Ekim 2007 – Zihinsel Engelli Bakımı – Syf:9
 48- 6 Ekim 2007 – Avrupa Engelliler ve Türkiye – Syf:9
 49- 11 Kasım 2007 – Ferhat’ın Suçu Ne? – Syf:2
 50- 27 Kasım 2007 – Engellilere Engel olmayın – Syf:7
 51- 30 Kasım 2007 – Engelliye destek seçime kadarmış – Syf:4
 52- 1 Aralık 2007 – Engelliler için Avrupa İşbirliği – Köşe; Coşkun Özdemir Syf:16
 53- 3 Aralık 2007 – Engelliler ev mahkumu – Son Sayfa
 54- 4 Aralık 2007 – Engelliler alanlarda – Syf:3
 55- 5 Aralık 2007 – Üniversitelerden engelliye destek – Syf:6
 56- 8 Aralık 2007 – Yaşamın Gerçek Ritmi – İlk Sayfa Manşet – Cumhuriyet Hafta sonu Eki ve Sayfa:6
 57- 15 Aralık 2007 – Taslak kadınları ‘engelli’ sayıyor – Syf:9
 58- 25 Aralık 2007 – Önce yardım sonra haciz – Manşet
 59- 25 Aralık 2007 – Önce yardım Sonra haciz – Syf:8
 60- 29 Aralık 2007 – Öğrencilerden engellilere destek – Hafta Sonu eki Syf:5

2008

- 61- 2 Ocak 2008 – Engelliler için denize girdiler – Syf:3
 62- 2 Ocak 2008 – Engeli sporunu sakatlamayın – Syf:18
 63- 2 Ocak 2008 – Görme Engellilere sesli kitap – Son Sayfa
 64- 19 Ocak 2008 – Büyüyünce mavi olacaktım – Hafta Sonu Eki Röportaj Syf:6
 65- 11 Şubat 2008 – Özel Eğitimde İsrail modeli – Syf:3
 66- 2 Mart 2008 – Engellilere darbe – Syf:3
 67- 8 Mart 2008 – Özürlü Memurun emekliliği – Yahya Arıkan Köşe Yazısı – Syf:15
 68- 16 Mart 2008 – ‘Ya sosyal devlet ya ötanazi’ – Syf:15
 69- 5 Nisan 2008 – Haftada 1 Lira – Hafta Sonu Eki – Syf:5
 70- 20 Nisan 2008 – Engel tanımayan dansçılar – Syf:12
 71- 29 Nisan 2008 – 182 Engelli memur alınacak – Syf:3
 72- 30 Nisan 2008 – Honda yürütecek – Son Sayfa
 73- 6 Mayıs 2008 – Özürlü kardeşlere baskı – Syf:3

- 74- 10 Mayıs 2008 – ‘Engelsiz ve eşit bir yaşam istiyoruz’ – Syf:18
 75- 11 Mayıs 2008 – Engelleri kaldırın – Syf:6
 76- 16 Mayıs 2008 – Engellilerin askerlik heyecanı – Syf:8
 77- 17 Mayıs 2008 – Özürlülerin emekliliğinde yaş şartı yok – Yahya Arıkan Köşe Yazısı – Syf:17
 78- 14 Haziran 2008 – Görme engellilerden fotoğraf – Cumhuriyet Hafta Sonu – Syf:3
 79- 22 Haziran 2008 – Ölüm de yaşam kadar doğal – Cumhuriyet Pazar Eki – Syf:3
 80- 24 Haziran 2008 – Görme engelliler tarihi yolda – Syf:3
 81- 19 Temmuz 2008 – Engelleri aştılar, ama federasyona takıldılar – Syf:23
 82- 20 Temmuz 2008 – Koca Çınara vefa – Syf:10
 83- 20 Temmuz 2008 – Engellilerin kimlik kartı olacak – Syf:10

- 84- 24 Temmuz 2008 – Hem felç oldu hem de sanık – Syf:3
 85- 26 Temmuz 2008 – Mutlu Engelli Hattı – Syf:24
 86- 24 Ağustos 2008 – Engellerini karada bıraktılar – Son Sayfa
 87- 20 Eylül 2008 – Engelliye kurs – Syf:18
 88- 23 Eylül 2008 – Paralimpik Oscar Rekorumuzu geçti – Cumhuriyet Spor Eki – Syf:4-5
 89- 16 Ekim 2008 – Engelli öğrenciler Mauritius'ta – Syf:17
 90- 28 Ekim 2008 – Dans Engel Tanımaz – Son Sayfa
 91- 1 Kasım 2008 – Sosyal Engelliler – Köşe Yazısı: Orhan Erinc Syf:7
 92- 8 Kasım 2008 – Medya ve Engelliler – Köşe Yazısı Prof. Dr. Coşkun Özdemir – Syf:9
 93- 8 Kasım 2008 – Düşler engel tanımaz – Syf:16

2009

- 104- 1 Ocak 2009 – Her insanın yaşamı aynı değerdedir – Syf:3
 105- 10 Ocak 2009 – Hindistan'ın kahramanı Rıyoz – Hafta Sonu Eki – Syf:5
 106- 8 Şubat 2009 – Otistik çocuklar için merkez – Syf:3
 107- 14 Mart 2009 – Düşler de engeli aştı – Hafta Sonu Eki Syf:6
 108- 21 Mart 2009 – Engelliye sınav engeli – Syf:3
 109- 22 Mart 2009 – Yeşil Çay ve Down Sendromu – Son Sayfa
 110- 28 Mart 2009 – Onun adı Otizm – Hafta Sonu Eki Syf:5
 111- 30 Mart 2009 – Engelli ve yaşlılara eziyet – Syf:3
 112- 2 Nisan 2009 – Otizmde erken tanı önemli – Syf:3
 113- 18 Nisan 2009 – Engellilerden bakanlığa tepki Syf:18
 114- 6 Mayıs 2009 – Sabancı da engelliye kaynak bulamıyor – Syf:13
 115- 12 Mayıs 2009 – Tanık engellilerle buluştu – Syf:5
 116- 14 Mayıs 2009 – Engelleri aşmak için yürüdüler – Son Sayfa
 117- 15 Mayıs 2009 – Engellilere tenis eğitimi – Syf:3
 118- 24 Mayıs 2009 – Engellerine bir engel daha eklendi – Pazar Eki Syf:3
 119- 28 Mayıs 2009 – Anlamli ziyaret – Syf:18
 120- 20 Haziran 2009 – Engelliler için yüzecekler – Syf:16
 121- 27 Haziran 2009 – Rehabilitasyon merkezine engel – Syf:8
 122- 29 Haziran 2009 – Özürlü demokrasi ve yargı Köşe Yazısı M. Naci Ünver – Syf:2
 123- 3 Temmuz 2009 – Engelliler üzerinden 3 milyonluk vurgun – Syf:3
 124- 14 Temmuz 2009 – 'Yüzmek istiyoruz engel koyuyorlar' – Syf:19

2010

- 149- 2 Ocak 2010 – Engel tanımayan Aslanlar – Syf:19
 150- 10 Ocak 2010 – Engelli oyuncaklar – Pazar Eki Syf:10
 151- 23 Ocak 2010 – Engellilere mesaj hizmeti – Syf:3
 152- 10 Şubat 2010 – Hastaların çilesi bitmiyor – Syf:9
 153- 10 Şubat 2010 – Otizm riski anne yaşıyla artıyor – Son Sayfa
 154- 13 Şubat 2010 – Türk çocuklar öğrenme engelli değil – Syf:13
 155- 27 Şubat 2010 – Derneğime dokunma protestosu – İlk Sayfa
 156- 27 Şubat 2010 – Kas Hastalıkları derneği'nde nöbet var – Syf:3
 157- 1 Mart 2010 – Engelli çocuklardan gösteri – Syf:3
 158- 1 Mart 2010 – Kas hastaları için süre bugün doluyor Syf:3
 159- 2 Mart 2010 – Kas Hastalarına müjdeli haber Syf:3
 160- 26 Mart 2010 – Engellilerden tesis tepkisi – Syf:3
 161- 26 Mart 2010 – Sabancı Vakfının kadın, genç ve engelliye dönük projelerinin hibe tutarı 5.7 milyon TL'ye çıktı – Syf:13
 162- 29 Mart 2010 – Rehabilitasyon merkezinde skandal – Syf:3
 163- 2 Nisan 2010 – Engelli gence tecavüz iddiası – Syf:3
 164- 5 Nisan 2010 – İki çocuk tecavüzü iki dram – Syf:9
 165- 5 Nisan 2010 – Otistiklerin 'vosvos' keyfi – Syf:9
 166- 6 Nisan 2010 – Darp edilen engelli çocuk öldü – Syf:3
 167- 6 Nisan 2010 – Her 150 kişiden 1 i otistik – syf:20
 168- 19 Nisan 2010 – Engelli çocuklar buluştu – Son Sayfa
 169- 22 Nisan 2010 – Engelliler köşke çıktı – Syf:7

- 94- 8 Kasım 2008 – Bu yarışma engelli çocuklar için – Cumhuriyet Hafta Sonu Eki – Syf:5
 95- 11 Kasım 2008 – Engelli kıza tecavüz edildi – Syf:3
 96- 13 Kasım 2008 – Sorunu 'görme engelli çözdü' – Son Sayfa
 97- 1 Aralık 2008 – Holiganlar Engelli çocuğu yaraladı – Syf:13
 98- 1 Aralık 2008 – Şampiyon Aslanlar – Syf:17
 99- 2 Aralık 2008 – Taş atan holigan tutuklandı – Syf:3
 100- 3 Aralık 2008 – Engelleri aşamıyorlar – Syf:1 ve 3
 101- 3 Aralık 2008 – Engel tanımayan şampiyonlar – Syf:16
 102- 4 Aralık 2008 – Engelliye vaat var iş yok – Son Sayfa
 103- 5 Aralık 2008 – Dünya Engelliler gününde Sosyal Engelliler – Köşe Yazısı: Coşkun Özdemir – Syf:2

- 125- 16 Temmuz 2009 – Engeller bir bir aşıyor – Son Sayfa
 126- 17 Temmuz 2009 – Artık okula tek başına gidebilecek – Syf:3
 127- 17 Temmuz 2009 – Görme engelli Yusuf'un başarısı – Syf:9
 128- 20 Temmuz 2009 – 'Kadın öğretmen tecavüz etti' iddiası
 129- 4 Ağustos 2009 – Engelliler için robot bacak – Son Sayfa
 130- 22 Ağustos 2009 – Engelli çocuklara okul – Syf:15
 131- 23 Ağustos 2009 – Yardım Konserleri – Syf:7
 132- 24 Ağustos 2009 – '5 Milyon zihinsel engelli var' – Syf:3
 133- 9 Eylül 2009 – Engelli değil yelkenli – Syf:3
 134- 15 Ekim 2009 – Engellilere servis engeli – Syf:3
 135- 17 Ekim 2009 – Engelliler hiçe sayılıyor – Syf:9
 136- 17 Ekim 2009 – Kürekte engeller kalkıyor – Syf:16
 137- 17 Ekim 2009 – Otizmde eğitim mucize yaratıyor – Hafta Sonu – Syf:5
 138- 1 Kasım 2009 – Engel mi, o da ne? – Pazar Eki – Syf:1
 139- 6 Kasım 2009 – Niçin Haber yapıtıyorsun? – Syf:3
 140- 17 Kasım 2009 – Engelliye korumadan engel – İlk Sayfa
 141- 29 Kasım 2009 – Spor sadece ayakta yapılır sanıyordum – Pazar eki – Syf:1 ve 5
 142- 3 Aralık 2009 – 8 kişiden biri engelli – İlk sayfa
 143- 3 Aralık 2009 – Merhamet değil çözüm – Syf:3
 144- 4 Aralık 2009 – Engellilerin önünü açın – Syf:3
 145- 15 Aralık 2009 – '160 saatte öğretmen olunmaz' – Son Sayfa
 146- 19 Aralık 2009 – Eğitimli engelli de iş bulamıyor – Syf:3
 147- 19 Aralık 2009 – Engelli gençlerden kısa metrajlı film – syf:16
 148- 27 Aralık 2009 – Engelsiz Yılbaşı Partisi – Syf:15

- 170- 7 Mayıs 2010 – "Akupunktur kas hastalıklarını tedavi ediyor" kandırmacası – Bilim Teknik Eki İlk Sayfa ve Son Sayfa
 171- 10 Mayıs 2010 – Çelebi: Üretime katılmak istiyoruz – Son Sayfa
 172- 11 Mayıs 2010 – Chp engellileri unutmadı – Syf:3
 173- 13 Mayıs 2010 – İşaret diliyle nikah kıyacak – Syf:9
 174- 17 Mayıs 2010 – Engelliler ulaşım haklarını istediler – Syf:8
 175- 29 Mayıs 2010 – Tüm engeller Haliç'te aşıllacak – Syf:3
 176- 2 Haziran 2010 – Risk 35'ten sonra – Son Sayfa
 177- 11 Haziran 2010 – Otizm tamamen genetik değil – Son Sayfa
 178- 17 Haziran 2010 – Engelliler Kongresi Coşkun Özdemir Köşe yazısı – Syf:11
 179- 1 Temmuz 2010 – Engelleri komite kaldırdı – Syf:20
 180- 4 Temmuz 2010 – Otistikleri bir de Birsan'den dinleyin – Pazar Eki – Syf:8
 181- 9 Temmuz 2010 – Engeline yüzüne vurdu – Syf:3
 182- 12 Temmuz 2010 – Engelli çocuklar yüzme yarışması – Syf:3
 183- 14 Temmuz 2010 – Mutlu bilgisayarına kavuştu – Syf:7
 184- 18 Temmuz 2010 – Görme özürlüye polis dayaağı – Syf:4
 185- 18 Temmuz 2010 – Engelli puanları düşük yazılmış – Syf:4
 186- 24 Temmuz 2010 – 'Engelli' zihniyet – Fotoğraf haber – İlk Sayfa
 187- 30 Temmuz 2010 – Hedef Kupa – Foto haber Syf:3

ZAMAN GAZETESİ

2005

- 1- 1 Temmuz 2005 – 3 bin 7118 özürlü SHÇEK'ten hizmet bekleniyor
 2- 1 Temmuz 2005 – Tek konutu olan özürlü, emlak vergisinden muaf
 3- 10 Temmuz 2005 – İSMEK özürlülere sertifika verdi

- 4- 27 Temmuz 2005 – Engelli çocuklar ve ailelerinin yaşama umutları sönmesin
 5- 30 Temmuz 2005 – Belçika'dan gelen tekerlekli sandalye Zeynep Dursun'un yüzünü güldürdü

- 6- 1 Ağustos 2005 – Özürlüler, hayata küsmeyi bırakıp iş hayatına atılıyor
7- 4 Ağustos 2005 – Engelli genç kız askere çağırılmayacak
8- 10 Ağustos 2005 – Özürlü genç, yeni bir yaşam ümidiyle geldiği İstanbul'da hayatını kaybetti
9- 11 Ağustos 2005 – Misafir engelliler misket oynayıp kına yaktı
10- 14 Ağustos 2005 – Eminönü'nde engelliler için bilgisayar kursu açıldı
11- 25 Ağustos 2005 – Özürlü çocuğuyla sokağa atılan anne yardım bekliyor
12- 2 Eylül 2005 – Özürlü personel mecburiyetini şirketler kayıt dışıyla deliyor
13- 4 Eylül 2005 – Özürlülerin istihdamı projesi İstanbul'dan Anadolu'ya yayılıyor
14- 10 Eylül 2005 – Özürlülerin emekliliği ve 18 yaş
15- 14 Eylül 2005 – Her engelli, toplumu eğitmek gibi bir misyonla doğuyor
16- 15 Eylül 2005 – Yabancı dil bilen engelliler, Promosyon Fuarı'nda engel tanımıyor
17- 21 Eylül 2005 – Görme engelli ikizler, satranç turnuvalarında rakip tanımıyor
18- 25 Eylül 2005 Pazar Görme özürlü bir yarışçı
19- 2 Ekim 2005 – Zaman – Abdullah Aymaz köşe yazısı – Syf:26
20- 10 Ekim 2005 – Akülü Sandalyeye kavuşan Selma'nın ilk isteği – Syf:19
21- 11 Ekim 2005 – Kaynaştırma programı engelli öğrencileri toplumla bütünleştiriyor. – Syf:19

2006

- 37- 1 Ocak 2006 – Belediye Meslek kursları kapılarını özürlülere açıyor
38- 14 Ocak 2006 – Allah bizi birbirimizle tamamladı – Syf:27
39- 15 Ocak 2006 – Engelli çocuklarını internetten canlı izleyen ailelerin içi rahat – Syf:2
40- 17 Ocak 2006 – Göçük altında kaldığı madene 18 yıl sonra patron olarak döndü – Syf:25
41- 17 Ocak 2006 – Annelik engel tanımıyor – Syf:11
42- 22 Ocak 2006 – Otobüsler engellileri durakta bekleyecek – Syf:20
43- 2 Şubat 2006 – Özürlüler korusu kuruluyor – Syf:25
44- 11 Şubat 2006 – Syf:27 – Aslolan gözün değil kalbin görmesi
45- 12 Şubat 2006 – Syf:28 – Diyanet hutbeleri işitme engellilere işaret diliyle aktaracak elaman arıyor
46- 17 Şubat 2006 – Belediyeden görme özürlülere kabartma kitap – Syf:25
47- 18 Şubat 2006 – Darülaceze'nin engelli sakinlerinden boğaz sefası – Syf:5
48- 20 Şubat 2006 – Üniversite öğrencileri özürlü çocukları eğitecek – Syf:5
49- 21 Şubat 2006 – Çocuğumuz vaktinde konuşmuyorsa işitme veya zeka problemi olabilir – Syf:26
50- 25 Şubat 2006 – Duyamadım mı dediniz? – Cumartesi Eki – Syf:26
51- 27 Şubat 2006 – Engelli polis çocuklarına Cerrah'in eşinden akülü araba yardımı – Syf:19
52- 28 Şubat 2006 – Engelli çocuklar yüzme yarışında – Syf:25
53- 28 Şubat 2006 – Engelli aileler kendilerini suçlu görüyor – Syf:26
54- 1 Mart 2006 – Engellilere birey olduklarını hatırlattı – Syf:14
55- 1 Mart 2006 – Migros ve P&G – Şehir 'den zihinsel engelli sporculara özel olimpiyat desteği – Şehir Zaman Eki – Syf:25
56- 4 Mart 2006 – Sokaktaki engellilere sahip çıkıyor – Kadın Aile – Syf:24
57- 5 Mart 2006 – Engellilere özel sınıf projesi öğretmen yokluğuna takıldı – Şehir Eki – Syf:25
58- 6 Mart 2006 – Konuşma engelli üniversite öğrencisi 'Yazarlık okulu'nu başarıyla tamamladı – Şehir Eki – Syf:19
59- 13 Mart 2006 – Özürlü ve şehit yakını emlak vergisi ödemeyecek – Syf:11
60- 18 Mart 2006 – İşaret dili seçmeli ders oluyor
61- 30 Mart 2006 – 8 Yıl önce kaybolan zihinsel engelli genç Bakırköy'de bulundu – Zaman Şehir
62- 4 Nisan 2006 – Görme Engelliler sizin tarafınızdan nasıl görünüyor? – Syf:26
63- 9 Nisan 2006 – Engelliler kursu ilk mezunlarını verdi – Syf:20

- 22- 13 Ekim 2005 – Bağcılar'ın engelliler sarayı 250 kişiye istihdam sağlayacak – Syf:25
23- 14 Ekim 2005 – Bakırköy'de özürlülerin maaşları evlerine teslim ediliyor – Syf:19
24- 15 Ekim 2005 – K.Çekmece Belediyesinden özürlülere bayram.. – Syf:25
25- 4 Kasım 2005 – Engelli çocuk otomobilde yanarak hayatını kaybetti – Syf:3
26- 16 Kasım 2005 – Cahide Nineye 22yıl sonra tekerlekli sandalye hediyesi – Syf:23
27- 17 Kasım 2005 – Görme özürlüler ilk defa noterde tanısız işlem yaptırdı – Syf:19
28- 26 Kasım 2005 – Üstün zekalı çocuklar heba oluyor. – Syf:26
29- 3 Aralık 2005 – Engeller aşmak için var! – Syf:18
30- 3 Aralık 2005 – Engelliler çok programlı özel eğitim merkezleri ile 'öteki' olmaktan kurtulacak – Syf:19
31- 4 Aralık 2005 – 'Özürlülere anlamamak gibi önemli bir özrümüz var' – Turkuaz Eki – Syf:11
32- 4 Aralık 2005 – İşitme Engelliler futbol turnuvası başladı – Spor Eki – Syf:5
33- 7 Aralık 2005 – Saime Toptan şiir kitabının gelirini özürlülere bağışladı – Syf:20
34- 8 Aralık 2005 – Tuzladaki engelliler bir araya geldi Syf:25
35- 8 Aralık 2005 – İDO'da amalara özel kabartmalı tarife – Syf:20
36- 25 Aralık 2005 – Engelli gençlere bilişimcilerden ortak destek – Syf:24

- 64- 9 Nisan 2006 – Sadegül 'engel'leri koşarak aşıyor – Turkuaz Eki – Syf:3
65- 15 Nisan 2006 – Fiziksel engelliler için Kartal'da tesis kuruluyor – Syf:19
66- 17 Nisan 2006 – Engelli ailelerine her ay 328 YTL verilecek
67- 18 Nisan 2006 – Çocukları, sessiz dünyalarının sevinci oldu – Syf:25
68- 18 Nisan 2006 – Her 5 otistikten 4'ü erkek – Syf:26
69- 2 Mayıs 2006 – Engelliler, 'mektupla motive' aracı olmaktan rahatsız – Spor Eki – Syf:3
70- 7 Mayıs 2006 – Yeşil sahada engelli motivasyonu – Turkuaz Eki – Syf:10
71- 12 Mayıs 2006 – Engelli vatandaşlar bir günlüğüne asker oldu –
72- 13 Mayıs 2006 – Metin'i sağlıklı görmek için bütün servetimi verirdim – Cumartesi Eki – Syf:6
73- 18 Mayıs 2006 – Özürlüler davul zurna eşliğinde fidan dikti – Syf:25
74- 27 Mayıs 2006 – Kiptaş özürlüler için ev yapmaya başladı
75- 28 Mayıs 2006 – Özürlünün sigorta işveren payını devlet ödeyecek – Syf:11
76- 2 Haziran 2006 – Engelli öğrenciye evde eğitim imkanı – Syf:27
77- 5 Haziran 2006 – Akp'nin Bakırköy'deki seçmen yoklamaları hayra dönüşüyor – Syf:20
78- 11 Haziran 2006 – Esenyurt'ta engellileri sevindiren hediye – Syf:19
79- 14 Haziran 2006 – Sanatçılar, engellilere destek veriyor – Syf:24
80- 21 Haziran 2006 – Bü görme engelliler için sanal kütüphane kurdu – Syf:25
81- 25 Haziran 2006 – Belediyeden Nursena'ya büyük destek – Syf:20
82- 6 Temmuz 2006 – Engelli anaokulu öğrencileri karne aldı – Syf:20
83- 8 Temmuz 2006 – Özürlü çalıştırma zorunluluğuna kamu kurumları da uymuyor – Syf:7
84- 9 Temmuz 2006 – Postacı, evinden çıkmayan engellilere kitap götürecek – Syf:2
85- 9 Temmuz 2006 – Takdirlik öğrenciye 'gerizekalı' raporu – Syf:4
86- 10 Temmuz 2006 – Zeki öğrenciye gerizekalı raporuna eğitimci tepkisi – Syf:5
87- 11 Temmuz 2006 – Pendik belediyesinden 25 engelliye akülü araba – Syf:19

- 88- 12 Temmuz 2006 – Özürlü raporuyla yapılan soyguna IQ incelemesi – İlk Sayfa
- 89- 12 Temmuz 2006 – Özürlü raporu alınan çocuklar yeniden zeka testinden geçiyor – Syf:5
- 90- 13 Temmuz 2006 – Meb, rehabilitasyon merkezini kapattı – İlk Sayfa
- 91- 13 Temmuz 2006 – Zeki çocuklara gerizekalı raporu alan merkez kapatıldı – Syf:5
- 92- 15 Temmuz 2006 – Yaz okulları engelli çocuklara da spor öğretiyor – Syf:20
- 93- 16 Temmuz 2006 – Ümraniye belediyesinden bedensel engellilere yardım – Syf:16
- 94- 19 Temmuz 2006 – Engelliler, tekerlikli sandalyeye kavuştu – Syf:20
- 95- 20 Temmuz 2006 – Baba 50bin soruyu CD’ye okudu, ama oğlu ÖSS’de başarılı oldu – Syf:1
- 96- 20 Temmuz 2006 – Görme engelli Yıldırım E.A’lıkta 242. Oldu – Syf:27
- 97- 21 Temmuz 2006 – Ama gence başarı getiren CD’ler internette – Syf:4
- 98- 27 Temmuz 2006 – Görme engelliler Rodin’i öğreniyor – Syf:15
- 99- 29 Temmuz 2006 – Engelleri aşpı denizlerin şampiyon oldu – Syf:25
- 100- 30 Temmuz 2006 – Kırklareli’nde engelliye su yüzde 50 indirimli – Syf:2
- 101- 30 Temmuz 2006 – Geri zekalı siyasetin tam zamanı –Köşe Yazısı – Etyen Mahçupyan – Syf:15
- 102- 5 Ağustos 2006 – Özürlü memurun emekliliği – Köşe Yazısı: Ziya Perver – Syf:11
- 103- 6 Ağustos 2006 – İşkur, meslek kursuyla 32 özürlüye iş sahibi yaptı – Syf:20
- 104- 13 Ağustos 2006 – Görme engellilerden İsrail’in katliamını görmeyen dünyaya ve İsrail’e protesto – Syf:20
- 105- 13 Ağustos 2006 – Reina bir gecelik hasılatını engellilere bağışlıyor – Syf:20
- 106- 13 Ağustos 2006 – Türkiye, üstün zekasına sahip çıkamıyor – Turkuaz Eki – Syf:11
- 107- 21 Ağustos 2006 – Almanya’da çalışan işçi, yüzlerce engelliye sandalyeye kavuşturdu – Syf:19
- 108- 21 Ağustos 2006 – Aileler, çocuklarının zihinsel engelli olduğunu geç fark ediyor. – Syf:26
- 109- 22 Ağustos 2006 – Belediye özürlü dostu yarışında iddialı – Syf:20
- 110- 25 Ağustos 2006 – Engelliler aileleri ile birlikte kampa gitti – Syf:20
- 111- 30 Ağustos 2006 – Aşk engel tanımadı – Syf:27
- 112- 31 Ağustos 2006 – Görme engelli tanık hırsız sesinden tanıdı – Syf:27,
- 113- 31 Ağustos 2006 – Özürlü şampiyonası mehterle başladı
- 114- 5 Eylül 2006 – 26 bin Engelliye haciz korkusu sardı – Syf:14
- 115- 5 Eylül 2006 – Özürlülerin hayatını Mernis kolaylaştıracak – Sektörel Eki – Syf:4
- 116- 20 Eylül 2006 – 1,5yıldır aradığı kardeşini... – Syf:13
- 117- 1 Ekim 2006 – Mesleki eğitim alan özürlüye iş garantisi
- 118- 3 Ekim 2006 – Bir akülü engelli aracı, üç kişiyi hayatını değiştirdi
- 119- 18 Ekim 2006 – 23 Yıl sonra protez bacakla ayağa kalktı – Syf:16
- 120- 18 Ekim 2006 – Bedensel özürlülere İSMEK desteği – Syf:16
- 121- 19 Ekim 2006 – Sosyal güvencesi olan yoksul özürlüye devletten bakım desteği
- 122- 29 Ekim 2006 – SHÇEK engellileri de özel evlere yerleştirecek – Syf:13
- 123- 5 Kasım 2006 – Öğrenme aşkı engel tanımaz – Turkuaz Eki – Syf:4
- 124- 12 Kasım 2006 – Zihinsel özürlülerin eğitimi 18 Yaşından sonra da sürecek – Syf:16
- 125- 12 Kasım 2006 – Görme engellilerden yazarlara çağrı: Bana bir kitabını okur musun? – Turkuaz Eki – Syf:7
- 126- 14 Kasım 2006 – Ama çocukların vaktini müzik dinleyerek geçirmesi sakıncalı – Syf:31
- 127- 15 Kasım 2006 – Araştırmalara göre evde yapılan doğumlar özürlü sayısını arttırıyor – Syf:31
- 128- 15 Kasım 2006 – Zihinsel engelliler halı dokumayı öğreniyor
- 129- 1 Aralık 2006 – İSMEK engellilere özel kurs düzenledi – Syf:14
- 130- 2 Aralık 2006 – Görme engelli sanığa kitap okuma cezası – Syf:1 ve 2
- 131- 3 Aralık 2006 – Zihinsel engelli mehterana büyük alkış – Syf:15
- 132- 4 Aralık 2006 –Bedensel engelli genç özürlüler gününde evlendi – Syf:15
- 133- 4 Aralık 2006 – Engelsiz bir dünya için yürüdüler – Son Sayfa
- 134- 4 Aralık 2006 – Özürlü dostu belediyeler minik kız için ambulans bulamadı – Son Sayfa
- 135- 7 Aralık 2006 – Engellilerin sorunlar tek merkezde toplanacak – Syf:16
- 136- 24 Aralık 2006 – Engelli yaşama bir nefeslik ara
- 2007**
- 137- 14 Ocak 2007 – Engelli hayat koşusunda son durum: Birinci Emine – Pazar Eki – Syf:3
- 138- 24 Ocak 2007 – Özürlü kız yıllar sonra hiç görmediği babasına kavuştu – Syf:13
- 139- 3 Şubat 2007 – Kimse Yok mu Derneği engelli çocuklara umut oluyor – Syf:23
- 140- 6 Şubat 2007 – Özürlülerini yenip girişimci oldular – Syf:9
- 141- 15 Şubat 2007 – Özürlüleri işaret diliyle dolandırdılar – Son Sayfa
- 142- 16 Şubat 2007 – Zeki çocuğa gerizekalı raporu veren 90 doktora soruşturma – Syf:2
- 143- 18 Şubat 2007 – Anne bu adımı senin için atıyorum – Syf:2
- 144- 24 Şubat 2007 – Otizm sanıldığından daha sık görülüyor – Sağlık eki – Syf:2
- 145- 8 Mart 2007 – Görme engelli avukatlar ili yıldır özürlülere yasal haklarını anlatıyor – Syf:26
- 146- 13 Mart 2007 – Omurilik felçli olmasına rağmen annelik duygusu daha ağır bastı – Syf:25
- 147- 13 Mart 2007 – SSK, fenilketonürlü çocuklarını ekmeğini kesti – Syf:25
- 148- 16 Mart 2007 – İşitme engellilere ulusal işaret dili hazırlanıyor – Syf:2
- 149- 18 Mart 2007 – Furkan’ı çok sevdi – Syf:26
- 150- 21 Mart 2007 – Engelli çocuğa, evde okuma yazma dersi – Son Sayfa
- 151- 11 Nisan 2007 – Görme engelliler için sesli site hazırlandı – Syf:29
- 152- 6 Mayıs 2007 – 21 kromozomla hayata bağlanıyorlar – Pazar Eki – syf:10
- 153- 12 Mayıs 2007 – Engelli kardeşe asker ağabeyinden eğitim – Syf:3
- 154- 12 Mayıs 2007 – Duymuyor diye okuldan atılmak istenen genç kız resimde dünya 1.si – Syf:13
- 155- 17 Mayıs 2007 – Bedensel engelliler Atatürk Ormanı’ndaki piknikte eğlendi – Syf:28
- 156- 22 Mayıs 2007 – Özürlüler derneğinin CHP’li başkanına yolsuzluk suçlaması – Syf:14
- 157- 25 Mayıs 2007 – Engelliler potada boy gösterdi – Syf:39
- 158- 1 Haziran 2007 – Özürlülere vergi rehberi – Syf:11
- 159- 17 Haziran 2007 – Çiroz Özürlü kampı açıldı – Syf:33
- 160- 28 Haziran 2007 – Engelliler haklarını mutlu engelli hattından öğrenecek – Syf:27
- 161- 4 Temmuz 2007 – İşaret dilini bilen 81 tercüman bulunamadı – Syf:13
- 162- 12 Temmuz 2007 – Cam kızın zor kararı: Ağrılara dayanamıyorum, ayaklarımı kesin – Syf:13
- 163- 12 Temmuz 2007 – Belediyeden engellilere özel 50 yeni servis aracı
- 164- 30 Temmuz 2007 – Ama aşçıdan eşine yemek dersi – Syf:2
- 165- 3 Ağustos 2007 – Görme engelli çocuklar sokakta yürümeyi öğreniyor – Syf:14
- 166- 5 Ağustos 2007 – Engelliler de kamyon kullanabilecek – Syf:6
- 167- 12 Ağustos 2007 – Festival için hiç engel kalmadı Pazar eki – Son Sayfa
- 168- 21 Ağustos 2007 – Engelli çocuklar yaz okullarında moral depoluyor – Syf:26
- 169- 26 Ağustos 2007 – Protez kol ve bacakta ‘ithal şartı’ ısrarı Sosyal Güvenlik’e pahalıya mal oluyor – Syf:7

- 170- 5 Eylül 2007 – Dünya Barışı için Üsküp'ten İstanbul'a gelip, fidan dikti – Syf:4
- 171- 7 Eylül 2007 – Engelliye gümrüksüz otomobil çilesi – İlk Sayfa
- 172- 7 Eylül 2007 – Engelliye gümrüksüz otomobil çilesi – Syf:6
- 173- 9 Eylül 2007 – Görme engelli Şentürk Go-Kart yarışında 1. Oldu – Syf:2
- 174- 9 Eylül 2007 – Avrupa Konseyinin ilk görme engelli üyesi oldu – Syf:14
- 175- 9 Eylül 2007 – Olimpiyat ateşi önce engelliler için yanacak – Gençlik Eki – Syf:8
- 176- 23 Eylül 2007 – 'Peygamberimiz engelli sahabelere pozitif ayrımcılık uygulamıştı' Pazar Eki – Syf:1
- 177- 4 Ekim 2007 – Ücretsiz ÖSS Kursu amaları hayata bağladı – Syf:13
- 178- 5 Ekim 2007 – Çalışma aşkı engel tanımıyor – Syf:5
- 179- 7 Ekim 2007 – Engellilerle şirketlerin ucuz koltuk tartışması – Syf:3
- 180- 10 Ekim 2007 – Olimpiyatların en özel sporcusu Arabistan'dan – Syf:33
- 181- 19 Ekim 2007 – Ama gözleriyle Anadolu Lisesini kazandı – Syf:4
- 182- 31 Ekim 2007 – Üniversiteyi kazandı, merdiven engeline takıldı – Syf:5
- 183- 4 Kasım 2007 – Özürlülerin sorunları masaya yatırılıyor – Syf:27
- 184- 15 Kasım 2007 – Görme özürlüler yolunu sesli harita ile bulacak – Syf:2
- 185- 16 Kasım 2007 – Ampute Futbol Şampiyonası'nda Rusya'ya yenildik – Syf:33
- 186- 18 Kasım 2007 – Kas Hastası çocuğun tedavisini R.Carlos üstlenecek – Syf:2
- 187- 21 Kasım 2007 – Ampute Milliler gönüllerin şampiyonu – Syf:31
- 188- 22 Kasım 2007 – Engelliler akülü 600 sandalye – Syf:26
- 189- 24 Kasım 2007 – İşitme Engelli iki ablasını anlamak için öğretmen oldu – Syf:1 ve 6
- 190- 27 Kasım 2007 – Engelini Arthur Zico sayesinde aştı – Syf:31
- 191- 3 Aralık 2007 – İbrahim Öztürk Köşe Yazısı: Engelli insanlardan size ne – Syf:7
- 192- 3 Aralık 2007 – Uygar toplum özürülü vatandaşına destek olan toplumdur – Syf:22
- 193- 3 Aralık 2007 – En büyük hayali kızının konuştuğunu görebilmek – Syf:28
- 194- 3 Aralık 2007 – 8,5 milyon engellinin sorunu eğitim ve istihdam – Son Sayfa
- 195- 4 Aralık 2007 – Bağcılar Belediye'si 30 engelli öğrenciye akülü sandalye verdi – Syf:27
- 196- 4 Aralık 2007 – Engellilerin 'sema'sı beğenildi – Syf:27
- 197- 8 Aralık 2007 – İşitme Engelli öğrencilere özel teknikle flüt eğitimi – Syf:5
- 198- 10 Aralık 2007 – Engelliler kongresinde başörtüsü engeli – Syf:16
- 199- 15 Aralık 2007 – Çal Koray engeller ortadan kalksın – Cumartesi Eki Syf:7
- 200- 28 Aralık 2007 – Futbolun yıldızları özürülü sporcularla buluştu – Syf:35
- 201- 29 Aralık 2007 – Engelli oyuncuya kök hücre tedavisi için Amerikan usulü kampanya – Syf:23
- 202- 30 Aralık 2007 – 400 bebek kan testiyle zeka geriliği ve cücelikten kurtuldu–Syf:1ve 5
- 203- 30 Aralık 2007 – Elleriyle görüp satranç oynadılar – Syf:1 ve 5
- 225- 16 Mart 2008 – Görme engelli müezzin Kuran'ı 9 ayda ezberledi – Syf:3
- 226- 18 Mart 2008 – Protezlerine rağmen şampiyon oldu – Syf:3
- 227- 23 Mart 2008 – Çubukçu engellere alışılma kampanyasında – Syf:31
- 228- 15 Nisan 2008 – Düş çizgisinin ödülleri engelli projelerine – Son Sayfa
- 229- 18 Nisan 2008 – Özürlülere evde bakım tuttu, yoğun bir talep var – Syf:17
- 230- 19 Nisan 2008 – Valinin cazip teklifini kabul etmedi, fedakarlık dersi verdi – Syf:32
- 231- 23 Nisan 2008 – Engelli çocuğunu her gün kucağında okula götürüyor – Syf:2
- 232- 24 Nisan 2008 – Engelleri coşkularını gölgeleyemedi – Syf:4
- 233- 24 Nisan 2008 – Görme engellilere gönül gözü oldular – Son Sayfa
- 234- 27 Nisan 2008 – 27 Nisan 2008 Vali varmış, engel yok'muş' Emine Dolmacı Köşe Yazısı – Pazar Eki – Syf:7
- 235- 27 Nisan 2008 – Sağ ayağı aksayana indirim var, sol ayak özür kabul etmiyor – Pazar Eki – Syf:15
- 236- 4 Mayıs 2008 – 2yıllık programı tamamlayan adaylar engelliler için öğretmenlik yapabilecek – Syf:3
- 237- 5 Mayıs 2008 –Otizm yüksek basınçlı oksijen tüpüyle tedavi edilebiliyor – Syf:29
- 238- 5 Mayıs 2008 – Galatasaraylı engelliler tarih yazdı
- 239- 6 Mayıs 2008 – Engelliler için voltran oluşturuldu
- 240- 6 Mayıs 2008 – Özürlü kardeşler toplum baskısından şikayetçi
- 241- 7 Mayıs 2008 – Özürlü Mehterana Sosyal Bilimler Olimpiyatı model çalışma ödülü
- 242- 11 Mayıs 2008 – Anne olmak işte böyle bir şey – Syf:5
- 243- 11 Mayıs 2008 – Annelik engel tanımıyor: Göremiyorum ama kızımı yüreğimde hissediyorum – Syf:13
- 244- 16 Mayıs 2008 – 8 özürlü bir günlük askerliğin ardından tezkere aldı – Syf:32
- 245- 18 Mayıs 2008 – Engelli gençlerden voleybol gösterisi – Syf:18
- 246- 20 Mayıs 2008 – Engelliler için ayak kalemi Syf:2
- 247- 26 Mayıs 2008 – Cimbom, şampiyonlukta engel tanımıyor – Syf:33
- 248- 1 Haziran 2008 – Otistik oğlunu kendisi tedavi etti – Syf:3
- 249- 5 Haziran 2008 – Engellilere göz kulak olacak baston üretildi – Son Sayfa
- 2008**
- 204- 4 Ocak 2008 – Cam kemik hastası ikizlerini her gün sırtında okula taşıyor – Syf:21
- 205- 4 Ocak 2008 – Sonradan özürülü memurlar da erken emeklilik istiyor Syf:21
- 206- 6 Ocak 2008 – Spor tutkusu engel tanımıyor – Gençlik Eki
- 207- 9 Ocak 2008 – Sessizlerin dünyasını kimse merak etmiyor – Syf:19
- 208- 17 Ocak 2008 – Minik Emre, bakana böyle teşekkür etti – Syf:3
- 209- 19 Ocak 2008 – engellilerin dostu 'sandalye' kitap oldu – Cumartesi Eki – Syf:15
- 210- 21 Ocak 2008 – Ellerini ve bacağını kaybetti, kalem tutabilmek için protez kol istiyor – Syf:6
- 211- 21 Ocak 2008 – Engelli bakıcıları 'akıllı sınıf'ta eğitim görecektir – Syf:5
- 212- 24 Ocak 2008 – Yürüme engelli genç yangında hayatını kaybetti – Syf:27
- 213- 1 Şubat 2008 – Roberto Carlos tutkusu hastalığını unutturdu – Syf:2
- 214- 1 Şubat 2008 – Çıkardığı 'Cam Kız' dergisiyle ameliyat masraflarını karşıladı – Syf:3
- 215- 5 Şubat 2008 – Aileler, engelli çocuklarının eğitimini internetten izleyecek – Syf:26
- 216- 6 Şubat 2008 – Mahkeme hastane binasına zarar veren Carrefoursa inşaatını durdurdu – Syf:6
- 217- 9 Şubat 2008 – Acıbadem'de spastisite konseyine alınan Zeynep için ümit doğdu – Syf:31
- 218- 16 Şubat 2008 – Belediye özürlülere özel kütüphane kurdu – Syf:27
- 219- 27 Şubat 2008 – Asıl engel vücutta değil, kalpte olandır – Syf:31
- 220- 27 Şubat 2008 – Kalça çıkığındaki gecikmeden her yıl binlerce çocuk sakat kalıyor – Syf:31
- 221- 29 Şubat 2008 – 420 bin öğretmen, engelliler için eğitilecek – Syf:2
- 222- 29 Şubat 2008 – İşitme engelli çocuk ve aile eğitim merkezi açıldı – Syf:30
- 223- 9 Mart 2008 – Felçli oğluyla 5 yıldır sadece gözleriyle iletişim kuruyor – Syf:5
- 224- 10 Mart 2008 – Engellilere bakım yardımı fakir ailelerin yüzünü güldürdü – Syf:17

- 250- 14 Haziran 2008 – Engelli ÖSS adaylarına ücretsiz servis – Syf:33
- 251- 20 Haziran 2008 – Engelli kızımı sınav salonuna taşımama izin vermediler – Syf:4
- 252- 23 Haziran 2008 – Engelli gençlere e-yüksekokul ile meslek sahibi olma imkanı – Syf:5
- 253- 5 Temmuz 2008 – Babalar engelli çocuğu kabullenmekte zorlanıyor – Syf:29
- 254- 6 Temmuz 2008 – İşitme engellilere özel Kur'an kursu – Syf:2
- 255- 6 Temmuz 2008 – 'Gerizekalı' ve 'eşkıya' hakareti hukukçuları ayağa kaldırdı – Syf:16
- 256- 6 Temmuz 2008 – Hastalık engel değil, son nefese dek Allah rızası içi çalışacağım – Syf:29
- 257- 9 Temmuz 2008 – Mahalle çocuklarını engelli gösterip devleti 200 trilyon soymuşlar – Syf:1 ve 13
- 258- 11 Temmuz 2008 – Rehabilitasyon merkezleri suçlu Milli Eğitim Bakanlığı'na yükledi – Syf:2
- 259- 13 Temmuz 2008 – Bosnalı ve Sırp Engelli gençler sporda buluştu – Syf:28
- 260- 16 Temmuz 2008 – Görme engellilerin sanal alemde gönül köprüsü – Syf:2
- 261- 19 Temmuz 2008 – Engelli Eğitim Merkezi'ne yolsuzluk operasyonu – Syf:3
- 262- 19 Temmuz 2008 – Torunu öğrenim kredisi alıyor diye yaşlı kadına özürülü yardımı vermediler – Syf:3
- 263- 20 Temmuz 2008 – Özürülü vatandaş kimlik kartı – Syf:3
- 264- 20 Temmuz 2008 – Dostluğa engel yok – Gençlik Eki – Syf:7
- 265- 1 Ağustos 2008 – Uzay terapisi engellilere umut oldu – Syf:2
- 266- 13 Ağustos 2008 Down Sendromunda erken teşhis umudu – Syf:2
- 267- 16 Ağustos 2008 – Özürülü kayınbiraderini döverek öldürdü – Syf:4
- 268- 18 Ağustos 2008 – Lütfen kolumu kesmeyin ben zaten engelliyim – Syf:1 ve 6
- 269- 23 Ağustos 2008 – 8 kardeşin hepsi zihinsel engelli – Syf:6
- 270- 24 Ağustos 2008 – Elleriyle gören genç, spor ve bilgisayarda rakip tanımıyor – Son Sayfa.
- 271- 24 Ağustos 2008 – Ellerini karada bırakıp daldılar – Son Sayfa
- 272- 25 Ağustos 2008 – 2bin görme engelli internette kitap okuyor – Syf:2
- 273- 25 Ağustos 2008 – Engelli aracından KDV alınır mı? – Syf:11
- 274- 7 Eylül 2008 – Kimisi gazi kimini felçli ama hepsinin kalbinde madalya gizli – Pazar Eki – Son Sayfa
- 275- 4 Eylül 2008 – Görme engelli 8 kardeşe kaymakam ev aldı – Syf:3
- 276- 8 Eylül 2008 – Engelli öğrenciler kaynaşarak okuyacak – Syf:3
- 277- 9 Eylül 2008 – Engelli öğrenci okul heyecanına yenildi – Syf:4
- 278- 16 Eylül 2008 – Engelliler metrobüste tadilat istiyor – Syf:5
- 279- 17 Eylül 2008 – Hastaneye atakta göturdükleri kızları bir daha yürüyemedi – Syf:3
- 280- 19 Eylül 2008 – Özel eğitim verilen engelli sayısı 14 kat arttı – Syf:4
- 281- 30 Eylül 2008 – Belediye engellileri bayramda sevdiklerine kavuşturdu – Syf:27
- 282- 5 Ekim 2008 – Engelleriyle Türkiye kadar madalya çıkardılar – Gençlik Eki Syf:5
- 283- 9 Ekim 2008 – En şöhretlisi 'tek ayaklı Krampon'lar çıktı – Syf:30
- 284- 10 Ekim 2008 – Kibritle oynayan özürülü çocuk evini yakıtı – Syf:15
- 285- 14 Ekim 2008 – Engellilerin sorunlarına en fazla yer veren gazetelere ödül – Syf:2
- 286- 4 Kasım 2008 – Bayrampaşalı engelliler arabalarıyla – Syf:27
- 287- 5 Kasım 2008 – Avrupa'da da elleri ranzaya bağlı çok engelli gördüm – Syf:5
- 288- 9 Kasım 2008 – Devlet hem görevini hem engelliye yok sayıyor – Gençlik Eki – Syf:7
- 289- 24 Kasım 2008 – Özürleri, öğretmen olmalarına engel yapıldı – Syf:1 ve 4
- 290- 24 Kasım 2008 – Öğretmen emekli olmaz, ömür boyu çalışır – Syf:4
- 291- 25 Kasım 2008 – İşitme engelliler için yeni bir umut – Syf:25
- 292- 27 Kasım 2008 – Engelleri havuzda yüzme sevincini gölgeleyemedi – Syf:29
- 293- 27 Kasım 2008 – Görme engelliler gönüllü okuyucu oluyor – Son Sayfa
- 294- 29 Kasım 2008 – Zihinsel Engelli çocuğunuzdan utanmayın eğitime hemen başlayın – Syf:29
- 295- 30 Kasım 2008 – Galatasaraylı basketçiler engelleri aşip finale kaldı – Syf:27
- 296- 3 Aralık 2008 – Engelliler gününde 2 farklı fotoğraf – Syf:1 ve 4
- 297- 3 Aralık 2008 – Engelli vekil bürokrasiye ateş püskürdü: Tembel ve ahlaksızlar Syf:4
- 298- 3 Aralık 2008 – Engelsiz bir dünya için Taksim'e yürüdüler Syf:4
- 299- 4 Aralık 2008 – Fiziki engeller eve hapsediyor – Syf:14
- 300- 6 Aralık 2008 – Rampaların hakkından engelli mimar geliyor – Cumartesi Eki – Syf:3
- 301- 9 Aralık 2008 – Engelli çocukların annelerinin dayanışması – Elif Şafak Köşe Yazısı – Syf:11
- 302- 27 Aralık 2008 – 'Benim çocuğum da yaramazlık yapabilseydi diye çok imrendim – Syf:26
- 303- 30 Aralık 2008 – Maltepe Engelli Eğitim Merkezi hizmete açıldı – Syf:24
- 318- 11 Nisan 2009 – Başbakan Erdoğan'dan GS forması – Syf:32
- 319- 29 Nisan 2009 – Engellilere özel park kart geliyor – Syf:28
- 320- 2 Mayıs 2009 – Evinde engelli çocuğu olan anne erken emeklilik hakkı kazandı – Syf:2
- 321- 4 Mayıs 2009 – Engelsiz aslanlar yine Avrupa şampiyonu – Syf:25
- 322- 6 Mayıs 2009 – Engelli çalıştırmayan işyerlerine 3 yılda 57Milyon TL ceza kesildi – Syf:2
- 323- 10 Mayıs 2009 – Fedakar anne, emekleyerek oğlunu okula gönderiyor – Syf:3
- 324- 16 Mayıs 2009 – Kadın ve engelliler sosyal hayata eşit katılırsa gerçek demokrasiye ulaşılır – Syf:2
- 325- 3 Haziran 2009 – Cam kemik hastası genç kız, kendi buluşuyla ayağa kalktı – Syf:29
- 326- 13 Haziran 2009 – İşitme engelli Kenan, artık duyabiliyor – Syf:29
- 327- 17 Haziran 2009 – Engelliler için kaldırımlardan önce bakışların düzelmesi gerek – Syf:29
- 328- 25 Haziran 2009 – Vurmalı sazlar, zihinsel ve fiziksel engellilere umut oldu – Son Sayfa
- 329- 29 Haziran 2009 – Sessiz çığlığımıza kulak verin – Syf:2
- 330- 3 Temmuz 2009 – Sağlam çocuklara özürülü raporuyla 3 milyon liralık vurgun – Syf:5
- 331- 8 Temmuz 2009 – Metrobüs kesinlikle faydalı ama eksiklikleri de var – Syf:26
- 304- 4 Ocak 2009 – Türkiye'nin zihinsel dönüşüm merkezi – Pazar Eki – Syf:2
- 305- 10 Şubat 2009 – Eğitim her engeli aşar projesi ile hayalleri gerçek olacak – Syf:3
- 306- 18 Şubat 2009 – Görme engelli genç bürokrasiyi yendi öğretmenliğe başladı – Syf:3
- 307- 2 Mart 2009 – Diyanet görme engellilere bedava Kur'an dağıtıyor – Syf:2
- 308- 16 Mart 2009 – Görme engellilere kayan kursu – Syf:2
- 309- 18 Mart 2009 – Engelli çocuğu olanlara mücadele gücü veren en güzel rehber: Kutlay Bebek – Syf:27
- 310- 21 Mart 2009 – Engelliler YSK'ya tepkili: Sorunlarımız çözülmedi, oy hakkımız savsaklanıyor – Syf:17
- 311- 21 Mart 2009 – Evinde yatalak engelli ve yaşlıya bakan devletten para isteyebilir – Syf:8
- 312- 24 Mart 2009 – Türkiye'nin ilk engelli Kur'an kursu yakında faaliyete geçecek – Syf:29
- 313- 26 Mart 2009 – YSK engelliler de mağdur etti 400bin kişi oy kullanamayacak – Syf:15
- 314- 26 Mart 2009 – Matematik yarışması görme engelli matematik dahisi çıkardı – Syf:29
- 315- 27 Mart 2009 – Engeller kalktı, Naşite okuluna kavuştu – Syf:2
- 316- 27 Mart 2009 – Görme engelliler para ölçere kavuştu – Syf:6
- 317- 5 Nisan 2009 – Fenerbahçe, engelliler için yarıştı – Syf:27

- 332- 15 Temmuz 2009 – Hamilelikte kilo korkusuyla az yemeyin çocuğunuz özürli olabilir – Syf:25
 333- 24 Temmuz 2009 – ÖSS’de derece yapan engelli burs istedi – Son Sayfa
 334- 29 Temmuz 2009 – İtme engelliler Keloğlan masallarını Konuşan Parmaklarla öğrenecek – Syf:26
 335- 4 Ağustos 2009 – Esenler belediyesi yaşlı ve engelli vatandaşların evlerini temizliyor – Syf:24
 336- 5 Ağustos 2009 – Primi hazine ödevince özürliye iş kapısı açıldı – Syf:11
 337- 9 Ağustos 2009 – Engelli dostu havalimanına teşvik – Syf:9
 338- 13 Ağustos 2009 – Görme engelli Sercan, rehberlik öğretmeni olacak – Syf:2
 339- 15 Ağustos 2009 – Enkaz altından dünya şampiyonluğuna – Syf:2
 340- 20 Ağustos 2009 – Küçük engellilere ücretsiz eğitim imkanı – Syf:2
 341- 28 Ağustos 2009 – Zihinsel engelli öğrencilere özel sınıf müjdesi – Syf:1 ve 2
 342- 30 Ağustos 2009 – Sokaktaki görme engelli çalgıcılar çete kısıcında – Syf:5
 343- 1 Eylül 2009 – Görme engelli Sercan’ın en büyük hayali gerçekleşti – Syf:3
 344- 7 Eylül 2009 – Onları en çok camideki engeller yıpratıyor – Syf:2
 345- 28 Eylül 2009 – Engelli bakım parası için maaşlarını eksik gösteriyorlar – Syf:3

2010

- 360- 27 Ocak 2010 – Özürli, katılım payı ödemedi serbest diş hekimine tedavi olabilecek – Syf:27
 361- 31 Ocak 2010 – Eğitim engelleri aşıyor – Syf:1 ve 3
 362- 31 Ocak 2010 – Spastik ikizler masajla ayağa kalktı – Syf:25
 363- 6 Şubat 2010 – engelli orkestrasına SHÇEK Tavsiyesi – Syf:2
 364- 12 Şubat 2010 – Engelli vatandaşlara turizm şirketlerinde iş verecek – Syf:30
 365- 18 Şubat 2010 – Otizmin erken farkına varılması için nelere dikkat edilmeli – Syf:31
 366- 19 Şubat 2010 – Akülü aracını tamir edeyim derken işyeri sahibi oldu – Cuma Eki – Syf:2
 367- 20 Şubat 2010 – Engelleri garsonluk yaparak aşacaklar – Syf:2
 368- 28 Şubat 2010 – Azim varsa engel yok – Pazar Eki – Syf:1 ve 6
 369- 6 Mart 2010 – Bir sayfa İstiklal marşı
 370- 16 Mart 2010 – Diyarbakır’lı çocuklar engelli akranlarına oyuncak yapıyor – Syf:26
 371- 17 Mart 2010 – Engelli çocuklar kendi kendilerine zarar vermiş – Syf:2
 372- 20 Mart 2010 – Bizi fark et arabayı doğru yere park et – CumaErtesi Eki – Syf:12
 373- 21 Mart 2010 – İtme engelli sporcular yabancı dil öğreniyorlar – Syf:10
 374- 22 Mart 2010 – Görme engelliler için hastane ve cami yolu kabartma olacak – Syf:2
 375- 23 Mart 2010 – Görme engellilere üniversite sınavında kabartmalı yazı müjdesi – Syf:2
 376- 26 Mart 2010 – engellilerin ulaşımında yaşadığı işkence Marmaray’la sone eriyor – Syf:17
 377- 29 Mart 2010 – 5 yılda 3bin engellinin diş tedavisini yaptılar – Syf:3
 378- 31 Mart 2010 – Engelliler için Yeşilköy İlköğretim ve iş okulu açıldı – Syf:28
 379- 4 Nisan 2010 – Engelliler dikeyyor, dünya giyiyor – Syf:2
 380- 10 Nisan 2010 – Milli Eğitim, engelliler için 5 bin kontenjan ayırdı – Syf:3

- 346- 1 Ekim 2009 – Türkiye’nin en sessiz okulunda bebekler de eğitim alacak – Syf:1 ve 2
 347- 17 Ekim 2009 – Bu da ‘Sessiz Adam!’ – CumaErtesi Eki – Syf:12
 348- 18 Ekim 2009 – Görmediğimin farkında değilim – Syf:12
 349- 24 Ekim 2009 – Özürli de üst düzey bürokrat olabilecek – Syf:2
 350- 26 Ekim 2009 – Kıtaları aşan Cimbom’a engel yok – Syf:27
 351- 28 Ekim 2009 – Engelsiz Aslanlara coşkulu karşılama – Syf:34
 352- 7 Kasım 2009 – Özürli emekli aylığının hesaplanması diğerlerinden farklı değil – Syf:11
 353- 10 Kasım 2009 – İstanbul’da 24 bin vatandaşa evde bakım ücreti ödeniyor – Syf:28
 354- 26 Kasım 2009 – Bade, 150 engelli çocuğu bayram için giydirdi – Syf:29
 355- 30 Kasım 2009 – Engelliler evi çağrı merkezi oluyor – Syf:1 ve 7
 356- 3 Aralık 2009 – Engelli 250 çocuk hayata kulaç attı – Syf:2
 357- 3 Aralık 2009 – Görebilseydim, okumadık kitap bırakmazdım – Syf:2
 358- 5 Aralık 2009 – Türkiye’nin engel tanımayan tek sema grubu – Syf:29
 359- 12 Aralık 2009 – Çağrı engel tanımıyor – CumarErtesi Eki – Syf:12

- 381- 21 Nisan 2010 – Eğitim engelleri aşıyor: 1 yılda 14 okul açıldı – Syf:3
 382- 24 Nisan 2010 – görme engelliler, kabartma kitaptan şiir okudu – Syf:3
 383- 25 Nisan 2010 – Birbirlerine göz kulak oluyorlar – Son Sayfa
 384- 25 Nisan 2010 – Otistik çocuklardan unutulmayacak şov – Pazar Eki – Son Sayfa
 385- 27 Nisan 2010 – Özürlilerden sınav için ücret alınmayacak – Syf:2
 386- 1 Mayıs 2010 – Özürli otoda vergi kolaylığı – Syf:11
 387- 1 Mayıs 2010 – Görme engelli kaptan dalgalara meydan okuyor – Cumartesi Eki – Syf:8
 388- 8 Mayıs 2010 – Engelli çocuğu olan aile destek arar – Syf:34
 389- 9 Mayıs 2010 – Tüm engelli anneleri ödülü hak ediyor – Syf:3
 390- 11 Mayıs 2010 – Engelli aileleri zorluklarla nasıl başa çıkmalı? – Syf:28
 391- 12 Mayıs 2010 – Küçük mucitten 7,5 liralık protez – Syf:2
 392- 23 Mayıs 2010 – Adliyeye düşen engellileri parmaklarıyla kurtarıyor – Syf:2
 393- 28 Mayıs 2010 – Fahri polis olan engelliler İstanbul trafiğini denetledi – Syf:33
 394- 12 Haziran 2010 – Engelli Fadime’nin gönüllü öğretmeni oldu – Syf:2
 395- 13 Haziran 2010 – Siyah-Beyaz aşk hikayesi – Pazar Eki – Syf:2
 396- 19 Haziran 2010 – Görme engellilerin buruk mutluluğu – Syf:1 ve 2
 397- 12 Temmuz 2010 – Engelleri ‘kürek’le aşıyorlar – Syf:3
 398- 18 Temmuz 2010 – Konyaspor felç kalan Poljac’ı kupaya götürdü – Syf:27
 399- 22 Temmuz 2010 – Milyonlarca engelli, yaşlı ve çocuk anayasa değişikliğini bekliyor – Syf:1 ve 15
 400- 22 Temmuz 2010 – Özürli istihdam engelini aşıyor – Syf:10
 401- 24 Temmuz 2010 – Engelli bateristin 26 yıllık aşk hikayesi – Syf:9
 402- 28 Temmuz 2010 – Felçlilere nefes müjdesi – Son Sayfa

SABAH GAZETESİ

2005

- 1- 3 Temmuz 2005 – İşaret diliyle 'Sizi Seviyorum' dedi
- 2- 14 Temmuz 2005 – Van Gölü Canavarı yine döndü
- 3- 16 Temmuz 2005 – Çocuk sevgisi engel tanımaz
- 4- 24 Temmuz 2005 – Engelli çocuğa devlet güvencesi
- 5- 2 Ağustos 2005 – Makbule bebeğe yardım teklifleri yağıyor
- 6- 3 Ağustos 2005 – Boyumuza göre ATM istiyoruz
- 7- 9 Ağustos 2005 – Polis özürünü vurdu
- 8- 11 Ağustos 2005 – Tanay umuda uçtu
- 9- 28 Ağustos 2005 – Hiçbir engel tatil keyfini kaçıramadı
- 10- 30 Ağustos 2005 – Aşı kurbanları
- 11- 31 Ağustos 2005 – Neredeydiniz
- 12- 12 Eylül 2005 – Engel tanımaz
- 13- 12 Eylül 2005 – Zihinsel özürü kızını taşıırken okumayı söktü

2006

- 27- 3 Ocak 2006 – Avşar özürü için oynadı
- 28- 3 Ocak 2006 – Futbol engel tanımıyor
- 29- 7 Ocak 2006 – Engelleri aşip sahneye adım attılar
- 30- 12 Ocak 2006 – Akraha evliliğinde sakatlığa son
- 31- 15 Ocak 2006 – Ebru'nun ATM zaferi
- 32- 16 Ocak 2006 – Korkunç iddia Oğlumu hastane sakat bıraktı
- 33- 17 Ocak 2006 – Alper'in durumu çaresiz ya diğerleri
- 34- 18 Ocak 2006 – Engelliler için en iyi başkan Dağlar
- 35- 20 Ocak 2006 – Seyyar bayi hayallerini çaldı
- 36- 24 Ocak 2006 – Sakatlar 'sakat'a ne der
- 37- 20 Şubat 2006 – Omuriliğe kök hücre tedavisi mucize mi skandal mı
- 38- 21 Şubat 2006 – Felçliler bir gün yürüyecek
- 39- 22 Şubat 2006 – Omurilik deneyleri paralı olursa Türkiye'nin tıp itibarı azalır
- 40- 23 Şubat 2006 – Fizik tedavi bağımlılıktan kurtarır
- 41- 4 Mart 2006 – Otizm ve Tedavisi – Bengi Semerci Sözüer (köşe Yazısı) Günaydın Eki – Syf:17
- 42- 5 Mart 2006 – Engel Tanımayan porselen ustası – Pazar Eki – Syf:6
- 43- 8 Mart 2006 – ÖTV indirimindeki 'Sakat' uygulama Başbakan'ı şaşırttı – Syf:23
- 44- 12 Mart 2006 – Nefes aldığım sürece her şeyi yapabilirim – Pazar Eki – Syf:20
- 45- 17 Mart 2006 – At üstünde mucize yöntem
- 46- 17 Mart 2006 – 8 milyon özürüyle buluşuyoruz
- 47- 17 Mart 2006 – Özürü olmak hayatı yaşamaya engel olamaz
- 48- 17 Mart 2006 – Türkiye özürü için yapılan en büyük kongreye hazırlanıyor
- 49- 17 Mart 2006 – Zehra bir özürüyle evlenebilir mi? – Günaydın Eki – Syf:25
- 50- 18 Mart 2006 – Tv'ye konu olan büyük aşk kötü sonla bitti – Syf:3
- 51- 19 Mart 2006 – Oğlum özürü diye hiçbir zaman isyan etmedim. – (Mehmet Ali Şahin) Röportaj – Syf:12
- 52- 9 Nisan 2006 Yalova'nın 'engel' tanımayan basketçisi – Pazar Eki – Syf:20
- 53- 26 Nisan 2006 – Engellilere destek olmak için küpe aldı – Günaydın Eki – Syf:3
- 54- 26 Nisan 2006 – Meclis beyaz bastona alıştı – Günaydın Eki – Syf:10
- 55- 6 Mayıs 2006 – Kartal, Grupa'dan fark yedi – Syf:42
- 56- 6 Mayıs 2006 – Baki muradına erdi – Syf:42
- 57- 7 Mayıs 2006 – İkinci hayali gerçek oldu – Syf:4
- 58- 11 Mayıs 2006 – Fotoğraf – Syf:26
- 59- 12 Mayıs 2006 – Hayatını kızına adadı yılın annesi seçildi – Syf:16
- 60- 20 Mayıs 2006 – Engeller vız gelir – Syf:39
- 61- 21 Mayıs 2006 – Engelli hayaller gerçeğe dönüştü – Günaydın Eki – Syf:13
- 62- 27 Mayıs 2006 – Engelli vatandaşa kurasız ev müjdesi – Syf:32
- 63- 28 Mayıs 2006 – Özel eğitimde garantili iş fırsatı – İşte İnsan Eki – Syf:1ve 2
- 64- 1 Haziran 2006 – Engelli çocuklara eğitim yardımı – Syf:4
- 65- 11 Haziran 2006 – Körler için görme makinası – Syf:4

- 14- 20 Eylül 2005 – İki çocuğunu uykuda öldürdü
- 15- 30 Eylül 2005 – Bazen ölüveriyorlar
- 16- 3 Ekim 2005 – Azmiyle örnek oldu
- 17- 7 Ekim 2005 – Evladına nasıl kızarım
- 18- 26 Ekim 2005 – Maksat engellinin hakkı yenmesin
- 19- 1 Kasım 2005 – Ne güzel şeymiş bu çikolata
- 20- 3 Kasım 2005 – Balerin Ebru şimdi dansa kalkıyor
- 21- 8 Kasım 2005 – Sakatlardan bağış
- 22- 10 Aralık 2005 – Engellilerin sema grubu
- 23- 18 Aralık 2005 – Başbakan sözünü tuttu hayalleri gerçek oldu
- 24- 28 Aralık 2005 – Futbol aşkı başkadır
- 25- 29 Aralık 2005 – Bu çocukların motivasyona ihtiyacı var
- 26- 29 Aralık 2005 – Çocuğa inanılmaz vahşet

- 66- 14 Haziran 2006 – Yağmur çocuklara müzikle terapi – Günaydın Eki – Syf:13
- 67- 17 Haziran 2006 – Onların aşkı Türk filmlerini aratmıyor – Cumartesi Eki – Syf:4
- 68- 19 Haziran 2006 – Engelli maçında arbede – Syf:6
- 69- 19 Haziran 2006 – Sanatçılar hayırlı bir iş için sahnede – Günaydın Eki – Syf:14
- 70- 21 Haziran 2006 – Engelsiz eğitim için bir araya geldiler – Günaydın Eki – Syf:2
- 71- 29 Haziran 2006 – Felçli hasta hareketi yeniden öğreniyor – Günaydın Eki – Syf:10
- 72- 18 Temmuz 2006 – Gözleri bir günlüğüne düğününde açıldı – Son Sayfa
- 73- 26 Temmuz 2006 – Engellilere bedava tıraş – Syf:26
- 74- 30 Temmuz 2006 – Görme engelli çocukların internetteki ışığı siz olun – İşte İnsan Eki – Syf:1 ve 13.
- 75- 19 Ağustos 2006 – Engelli ama azmi büyük – Syf:15
- 76- 19 Ağustos 2006 – Down Sendromlu hastalar da yazdı – Cumartesi Eki – Syf:2
- 77- 21 Ağustos 2006 – Birlikte yaşayıp acıları güzelliğe çevireceğiz – Günaydın Eki – Syf:4
- 78- 30 Ağustos 2006 – Dostluğa milli engel – Syf:37
- 79- 5 Eylül 2006 – Bedensel engelliler için hayat şimdi daha kolay – Günaydın Eki – Syf:10
- 80- 9 Eylül 2006 – Özürülerden huzurevi sakinlerine ritim gösterisi – Syf:18
- 81- 11 Eylül 2006 – Ebru TESYEYEV için sahne alacak – Günaydın Eki – Syf:9
- 82- 17 Eylül 2006 – Ölüme atladı, kitaplarla yeniden doğdu – Syf:6
- 83- 17 Eylül 2006 – Müziğin lisansı sınır tanımıyor – İşte İnsan eki – Syf:17
- 84- 21 Eylül 2006 – Engelliye 'ayıp' – Syf:2
- 85- 1 Ekim 2006 – Engelliler konfederasyon çatısı altında birleştirildi – Syf:20
- 86- 1 Ekim 2006 – Ekol Lojistik'ten sosyal sorumluluk projeleri – İşte İnsan – Syf:14
- 87- 15 Ekim 2006 – MSD'den 'kendini engelleme' eğitimi – İşte İnsan Eki – Syf:12
- 88- 17 Ekim 2006 – Geri zekalı çıktım iyi mi? Hıncal Uluç köşe yazısı – Syf:19
- 89- 24 Kasım 2006 – Özürü çocuklara söyleyecek – Günaydın Eki – İlk Sayfa
- 90- 26 Kasım 2006 – Asansör kilitlenince bir arada mahsur kaldılar – Syf:4
- 91- 3 Aralık 2006 – İşte gözü kapalı sevgi – Syf:1-4
- 92- 3 Aralık 2006 – Hayata parmak uçlarıyla tutundu – Syf:6
- 93- 3 Aralık 2006 – Bu gemi özür kabul etmiyor – Turgay Noya Köşe yazısı – Pazar Eki – Syf:14
- 94- 3 Aralık 2006 – Hepimiz bir gün engelli olabiliriz – Pazar Eki – Syf:14
- 95- 4 Aralık 2006 – Özürüler yaşama sevinciyle aramızda – Syf:20
- 96- 8 Aralık 2006 – Kitabını CD'ye oku göremeyenler dinlesin – Cuma Eki – Syf:5
- 97- 20 Aralık 2006 – Attan çifti yedi görmeye başladı – Syf:4

2007

- 98- 7 Ocak 2007 – Bir sabah düzelir umudu – İlk Sayfa, Devamı 16 ve 17’de
- 99- 9 Ocak 2007 – Özürlü çocuğunuzu cüce yapmayı hayal etmeyin! – Günaydın Eki – Syf:8
- 100- 21 Ocak 2007 – Engelleri ancak bilinçli İK aşabilir – İşte İnsan – Syf:1 ve 8
- 101- 27 Ocak 2007 – Engellere rağmen – Cumartesi Eki – Syf:3
- 102- 13 Şubat 2007 – Engelli manken basketbolla hayata döndü – Syf:7
- 103- 15 Şubat 2007 – Sultan’dan engelli çocuklara destek – Günaydın Eki – Syf:3
- 104- 18 Şubat 2007 – Sessiz dünyanın kapıları açılıyor – İşte İnsan Eki – Syf:15
- 105- 19 Şubat 2007 – Depremden sağ çıktı hayata sporla sarıldı – Syf:4
- 106- 26 Şubat 2007 – O bir yüzme şampiyonu – Syf:1 ve 5
- 107- 26 Şubat 2007 – Engelliler için camiye asansör – Syf:5
- 108- 3 Mart 2007 – Spastikler uzay giysisiyle yürüyor – Syf:4
- 109- 3 Mart 2007 – Bu köpekler engelliler için ATM’den para çekiyor – Syf:4
- 110- 4 Mart 2007 – Otistik çocuğa sörfle tedavi – Son Sayfa
- 111- 4 Mart 2007 – Görmeyen pilot 55 gün uçacak – Son Sayfa
- 112- 6 Mart 2007 – Evdeki özürlü kızımı selden kurtardı – Syf:26
- 113- 19 Mart 2007 – Hayata yeniden gülümsedi – Syf:5
- 114- 22 Mart 2007 – Engelli Mert’in evine öğretmen – Syf:4
- 115- 24 Mart 2007 – 7 kurşunla gelen rehabilitasyon merkezi – Syf:20
- 116- 27 Mart 2007 – Felçten sonra iki çocuk sahibi oldu – Syf:4
- 117- 30 Mart 2007 – Bu okulda engel yok – Syf:18
- 118- 9 Nisan 2007 – Beyni çözen Türk Hawking’e büyük onur – Syf:20
- 119- 11 Nisan 2007 – Bağırdım ama şoför işitme engelliydi – Syf:4
- 120- 16 Nisan 2007 – Özürlüye vergi affı önerisine red geldi – Engelsiz Ekonomi Cemalettin Gürsoy köşe yazısı – Syf:11
- 121- 17 Nisan 2007 – Kırılan bacaklar ve kollar için ‘Şiş Kebap ‘ tedavisi – Günaydın Eki – Syf:8
- 122- 18 Nisan 2007 – Engelliler balık keyfi yaptı – Syf:27
- 123- 22 Nisan 2007 – 23 Nisan neşesi engel tanımadı – Syf:18
- 124- 22 Nisan 2007 – Engelliler için büyük yatırım – İşte İnsan Eki – Syf:1 ve 7
- 125- 23 Nisan 2007 – İşitme Engelli genç kız şofben kurbanı oldu – Syf:3
- 126- 24 Nisan 2007 – Zihinsel engelliler için söyleyecek – Syf:2
- 127- 28 Nisan 2007 – Özürlü miniklerden coşkulu kutlama – Syf:19
- 128- 1 Mayıs 2007 – Sıla’dan işitme cihazı – Syf:2
- 129- 3 Mayıs 2007– Felçli kadın yangında öldü
- 130- 10 Mayıs 2007 – Annem sensin – Syf:23
- 131- 10 Mayıs 2007 – Ege Arda yeni cihazla yine duyabilecek – Syf:22
- 132- 13 Mayıs 2007 – Hayatını kas hastası 3 çocuğuna adadı – Syf:6
- 133- 13 Mayıs 2007 – Çocuklarıma koşarak sarılmayı çok isterim – Syf:6
- 134- 16 Mayıs 2007 – Özürlüler için ilk tıp kongresi Aralıkta Syf:4
- 135- 27 Mayıs 2007 – Sağır dilsiz tecavüz Syf:3
- 136- 5 Haziran 2007 – İyileşir, iyileşmez yine dalaçağım Günaydın Eki – İlk Sayfa
- 137- 9 Haziran 2007 – Tırın önüne takıldı, otoyolda 6km. Gitti – Syf:7
- 138- 10 Haziran 2007 – Pendik’te 30 engelli akülü araca kavuştu Syf:17
- 139- 15 Haziran 2007 – Otistik okulunda ahiret soruları – Syf:1 ve 23
- 140- 17 Haziran 2007 – Özel çocukların özel anneleri – Syf:6
- 141- 17 Haziran 2007 – Florya’daki özürlüler kampı açıldı – Syf:16
- 142- 20 Haziran 2007 – Çelik’ten Yök’e dokundurma – Syf:20

2008

- 184- 12 Ocak 2008 – Kızına bakana ev bağışlayacak – Syf:1 ve 7
- 185- 15 Ocak 2008 – Sadece engelli işçilerin çalıştığı fabrikayı biz değil Japon fark etti – Syf:12
- 186- 20 Ocak 2008 – Özürlüleri videosuyla zayıflatıyor – Syf:7
- 187- 25 Ocak 2008 – İşitme cihazı dağıtımı başlıyor – Syf:5
- 188- 31 Ocak 2008 – 9 yaşında otistik süper çocuk – Son Sayfa
- 189- 1 Şubat 2008 – İşitme engelli sevgililerin aşk cinayeti – Syf:3

- 143- 24 Haziran 2007 – Yaşamamı Tanrı istedi – İlk Sayfa Sabah’ta Devamı Pazar Eki – Syf:10 ve 11
- 144- 25 Haziran 2007 – Tekerlekli sandalye almak isteyen ehliyetini de getirsin – Engelsiz Ekonomi – Cemalettin Gürsoy – Syf:10
- 145- 26 Haziran 2007 – Hasta, hamile ve özürlülere sıcak izni – Syf:4
- 146- 27 Haziran 2007 – Otizm protokol altında – Syf:14
- 147- 4 Temmuz 2007 – Ona engel yok – Syf:40
- 148- 6 Temmuz 2007 – Engellilere her türlü desteği vereceğim – Syf:6
- 149- 15 Temmuz 2007 – Protez Adam’ın müthiş zaferi – Syf:1 ve 18
- 150- 17 Temmuz 2007 – Mucize adam yağmura yenildi – Syf:23
- 151- 1 Ağustos 2007 – Sandalyesini 18 gün kullanabildi – Syf:3
- 152- 2 Ağustos 2007 – Rüyasında hep dans ediyor – Syf:5
- 153- 21 Ağustos 2007 – Avşar kızı güvendi, engelli tenisçiler de onu sevindirdi – Günaydın Eki – Syf:13
- 154- 22 Ağustos 2007 – Özgürlüklerine yeniden kavuşuyorlar – Syf:5
- 155- 24 Ağustos 2007 – Kolsuz İspanyol Cebelitarık’ı yüzerek geçti – Syf:6
- 156- 14 Eylül 2007 – 55Milyon Dolar ‘geç’ tazminatı – Syf:4
- 157- 18 Eylül 2007 – Engel tanımadı – Syf:23
- 158- 19 Eylül 2007 – Ağzıyla ok atan milli sporcu olimpiyatlar için protez istiyor – Syf:21
- 159- 29 Eylül 2007 – James’i Türk doktorlar kurtardı – Syf:22
- 160- 30 Eylül 2007 – Engel tanımayan gençler İşte İnsan Eki – Son Sayfa
- 161- 9 Ekim 2007 – Engelli kızımın rahmi alınmalı – Syf:7
- 162- 16 Ekim 2007 – İnsan kör, sağır nasıl yaşar? İşte hayata sarılışım öyküsü – Balçicek Pamir – Syf:17
- 163- 19 Ekim 2007 – Özürlüler kongresi İstanbul’da yapılacak – Syf:26
- 164- 21 Ekim 2007 – Danimarkalı bilişim şirketinin tüm personeli otistiklerden oluşuyor – İşte İnsan Eki İlk Sayfa Devamı: 2’de
- 165- 25 Ekim 2007 – Tecavüzcü engelli kızı böyle karşıladı – Syf:3
- 166- 6 Kasım 2007 – Özürlü öğrenciler için ‘Sıra Sende ‘ kampanyası – Syf:26
- 167- 14 Kasım 2007 – Yarışmayı bitiren her engelli çocuğa madalya – Syf:16
- 168- 15 Kasım 2007 – Sağlam yattı felçli uyandı – Syf:7
- 169- 15 Kasım 2007 – Görme özürlülere ‘Teknolojik göz’ – Syf:7
- 170- 15 Kasım 2007 – Doğumda felç oldu 39 bin YTL alacak – Syf:20
- 171- 16 Kasım 2007 – Felçliler için umut – Syf:4
- 172- 18 Kasım 2007 – Görme engelliler okullarını bırakmıyor – Syf:26
- 173- 25 Kasım 2007 – Engeli de çalışma aşkı da doğuştan – Syf:20
- 174- 28 Kasım 2007 – İngiliz, Türk’ü felç etti 700 Sterlin ödedi – Syf:5
- 175- 1 Aralık 2007 – Seninle her şeye varım – Cumartesi Eki – Syf:8
- 176- 4 Aralık 2007 – Engellilerin ailelerinden genelde protesto – Syf:16
- 177- 4 Aralık 2007 – Engelleri kim kaldıracak? – Engellilere özel okul – Bakandan acı itiraf – Syf:18
- 178- 7 Aralık 2007 – Karanlık koridorda yürüme testi yaptı – Syf:22
- 179- 16 Aralık 2007 – Bayramlık mutluluğu – Syf:23
- 180- 23 Aralık 2007 – Engelli vatandaşlara belediyeden destek – Syf:22
- 181- 25 Aralık 2007 – Foto – İlk Sayfa
- 182- 25 Aralık 2007 – Iraklı zihinsel engelli bir çocuğu evlatlık aldı – Syf:22
- 183- 27 Aralık 2007 – Foto – Syf:1 ve 23

- 190- 1 Şubat 2008 – Doktorlar ‘otistik’ teşhisi koydu işitme engelli çıktı – Syf:7
- 191- 3 Şubat 2008 – Feryatlarını işiten yok – Syf:4
- 192- 3 Şubat 2008 – Bursa’da engelli çocuklar içi kültür sanat şenliği – İşte Kariyer Eki – Syf:6
- 193- 6 Şubat 2008 – Alışveriş merkezi inşaatına durdurma – Syf:13
- 194- 13 Şubat 2008 – Protezi %25 avantaj sağlıyor – Son Sayfa

- 195- 15 Şubat 2008 – Zihinsel engelli tecavüz bebeğini doğuracak – Syf:3
- 196- 22 Şubat 2008 – Ötenazi istiyorum – Syf:1 ve 19
- 197- 2 Mart 2008 – Engellilerin Saime annesi
- 198- 2 Mart 2008 – Ötenazi istedi arayan çıkmadı – Syf:7
- 199- 8 Mart 2008 – Emekliye ve özürliye emlak vergisi şoku – Syf:17
- 200- 21 Mart 2008 – Engelli yarışmasına 300 başvuru – Günaydın Eki – Syf:1 ve 4
- 201- 22 Mart 2008 – Yağmur Adamlar – Cumartesi Eki – Syf:1 ve 12
- 202- 29 Mart 2008 – Reform uzlaşmayla geldi çok mükemmel diyemeyeceğim Fotoğraf – Syf:13
- 203- 6 Nisan 2008 – Okuması için üçüz seferberlik – Syf:1 ve 5
- 204- 21 Nisan 2008 – ‘Çok sağlıklı’ dediği bebek özürli doğdu aile dava etti – Syf:21
- 205- 6 Mayıs 2008 – Avrupa’nın engelsiz aslanları – İlk Sayfa
- 206- 7 Mayıs 2008 – Yürüyemez denen kadın felci yendi – Syf:4
- 207- 11 Mayıs 2008 – Ünlüler görme engelli çocuklar için masal okudu – Günaydın – Syf:5
- 208- 13 Mayıs 2008 – Özürliye pozitif ayrımcılık – Syf:24
- 209- 18 Mayıs 2008 – Engelliler için yapılan evlerin teslimi başlıyor – Pazar Eki Syf:15
- 210- 21 Mayıs 2008 – Görme engellileri sevindiren karar – Syf:16
- 211- 24 Mayıs 2008 – Aşkları engel tanımadı – Syf:6
- 212- 25 Mayıs 2008 – DigiTürk’ten engellilere %50 indirim kampanyası – Syf:17
- 213- 26 Mayıs 2008 – Özürliye 6 günlük tatil fırsatı – Syf:8
- 214- 12 Haziran 2008 – Geri zekalı Galatasaray – Hıncal Uluç Yazısı – Syf:19
- 215- 19 Haziran 2008 – Özel merkezde özürli çocuğa işkence iddiası – Syf:6
- 216- 29 Haziran 2008 – Parkta sigara istedi polis vurdu, felç oldu – Syf:16
- 217- 4 Temmuz 2008 – Yol üstü genelevleri fotomontaj çıktı – Syf:4
- 218- 8 Temmuz 2008 – Görme engelli şarkıcı sazını hırsıza kaptırdı – Syf:3
- 219- 8 Temmuz 2008 – Kendisi gibi engellilere iş imkanı sağlıyor – Günaydın – Syf:1ve 8
- 220- 9 Temmuz 2008 – Prens engelliler için kazma salladı – Syf:5
- 221- 14 Temmuz 2008 – Yasa çıkarsa Gökhan’ın eğitim umudu sönecek – Syf:4
- 222- 14 Temmuz 2008 – Engelli polis çocukları hayatı hayvanlarla öğrenecek – Syf:4
- 223- 17 Temmuz 2008 – Ayakta ilk fotoğraf – Syf:2
- 224- 17 Temmuz 2008 – Engelliler Yaşam Evi’nin temeli atıldı – Syf:14
- 225- 9 Ağustos 2008 – Engelli minikler için yaz kampı – Syf:16
- 226- 9 Ağustos 2008 – Gülşen görme engelli çocuklar için kitap okudu- Günaydın Eki – İlk Sayfa
- 227- 27 Ağustos 2008 – Engelli sporcular Pekin’ e gidiyor – Günaydın Eki – Syf:5
- 228- 28 Ağustos 2008 – Özürli evlatlarını 20 yıl zincirleyip bodruma kapadılar – Son Sayfa
- 229- 31 Ağustos 2008 – Bilerek özürli çocuk doğurdu – Syf:1 ve 20
- 230- 1 Eylül 2008 – Engel tanımayan sporcular Pekin’i de fethetmeye hazır – Syf:34
- 231- 1 Eylül 2008 – Engel tanımayan sporcular Pekin’i de fethetmeye hazır
- 232- 7 Eylül 2008 – 4 bin engelli sporcu Pekin’de yarışmaya başladı – Syf:7
- 233- 10 Eylül 2008 Bir çocuğum var otistik
- 234- 11 Eylül 2008 – Her şeyi oğlum için istedim – Syf:1 ve 25
- 235- 13 Eylül 2008 – Babam gidince evdeki hayat söndü – Cumartesi Eki – Syf:10 ve 11
- 236- 21 Eylül 2008 – Çatlak binada fizik tedavi – Syf:16
- 237- 28 Eylül 2008 – 144 engel eğitime açılacak – İşte İnsan Eki – Syf:1 ve 6
- 238- 11 Ekim 2008 – Engelsiz medya buluşması bugün – Syf:18
- 239- 20 Ekim 2008 – İşitme engellilere işaret dili eğitimi – Syf:14
- 240- 11 Kasım 2008 – Hayvanla otizm terapisi – Syf:5
- 241- 11 Kasım 2008 – Bazı özürli doktor raporuyla hayata bağlanabilir – Syf:5
- 242- 16 Kasım 2008 – Semray’ın eli en büyük icar – Syf:4
- 243- 16 Kasım 2008 – Asıl büyük engel toplumun zihninde – (Esra Tüzün Yazı dizisi – 1) – Syf:24
- 244- 17 Kasım 2008 – Aynı sıralarda engelleri aşmayı öğreniyorlar – (Yazı dizisi – 2) – Syf:19
- 245- 18 Kasım 2008 – Son engel bürokrasi – (Yazı dizisi – 3) – Syf:19
- 246- 19 Kasım 2008 – Ailedeki büyük endişe: Biz ölünce ne olacak (Yazı dizisi – 4) – Syf:19
- 247- 21 Kasım 2008 – Avrupa kıtasını temsil edecekler – Syf:35
- 248- 1 Aralık 2008 – Özürli miniklere çok özel bakım merkezi – Syf:6
- 249- 1 Aralık 2008 – Engelliler için ilk huzurevleri yolda – Syf:6
- 250- 2 Aralık 2008 – Kalbimiz sizinle – Syf:34
- 251- 3 Aralık 2008 – Aslan kükkredi 7 kıta titredi – Syf:33
- 252- 3 Aralık 2008 – Ampute Şampiyonası’nda Millilerden güzel start – Syf:35
- 253- 4 Aralık 2008 – Küçük Gökçek’ler Ankara’da Fotoğraf – Syf:23
- 254- 5 Aralık 2008 – Şirvan’da umut kavgası – Syf:5
- 255- 14 Aralık 2008 – Hem eşinin hem özürli oğlunun hakkını arıyor – Syf:4,
- 256- 19 Aralık 2008 – Foto – Syf:15
- 257- 21 Aralık 2008 – Görme engelliler için kültür merkezi – Syf:16,
- 258- 28 Aralık 2008 – Yeni yıla yüzleri gülerek giriyorlar – Syf:7
- 259- 28 Aralık 2008 – Özel derbi aslan’ın – Syf:33
- 260- 28 Aralık 2008 – Engellilere fon desteği – Syf:1 ve 7
- 278- 2 Nisan 2009 – engelliler 3’te 1’i oy verebildi – Syf:23
- 279- 8 Nisan 2009 – Engelli üyeye mecliste engel – Syf:22
- 280- 8 Nisan 2009 – Ben bu sandalyede aylarca oturdum – Günaydın Eki – Syf:1 ve 3
- 281- 11 Nisan 2009 – Üstünzekalı çocuğa özel eğitim şart – Cumartesi Eki – Syf:19
- 282- 11 Nisan 2009 – Koltuk değneğiyle dans etmeye yedi yaşında başladım – Günaydın Eki – Syf:3
- 283- 21 Nisan 2009 – 8.5 milyon engelli düşler bahçesine Çankaya’dan girdi – Syf:19
- 284- 22 Nisan 2009 – Hayrünisa Gül bu engelleri aşar mı? Sevilay Yükselir köşe yazısı – Syf:20
- 285- 26 Nisan 2009 – Tosun Paşa engellileri güldürdü – Günaydın Eki – Syf:9
- 286- 3 Mayıs 2009 – Engelliler için Haydi Gülümse kampanyası – Syf:19
- 287- 4 Mayıs 2009 – Engelsiz aslanlar – Syf:33
- 288- 5 Mayıs 2009 – Aşı yüzünden felç iddiasına 30 bin TL – Felç kalan eski manken6bin dolar tazminat aldı – Syf:4
- 289- 10 Mayıs 2009 – 9 Milyon engellinin farkında mısınız? – Syf:4
- 290- 10 Mayıs 2009 – Dışişleri konutunda ‘Gesi Bağları’ – Syf:4
- 2009**
- 261- 10 Ocak 2009 – Görmüyor ama azmiyle öğretiyor – Syf:15
- 262- 11 Ocak 2009 – Şirvan artık oturup elini oynatabiliyor – Syf:4
- 263- 11 Ocak 2009 – Engellilere istihdam sağlayacak eğitim – İşte İnsan – Syf:1 ve 7
- 264- 13 Ocak 2009 – Hamilelikte otizm testi tepki yarattı – Syf:4
- 265- 17 Ocak 2009 – Bana göre kral olan engelliler – Cumartesi Eki – Syf:1 ve 4
- 266- 17 Ocak 2009 – Kızım engelli ama çocuk doğurmak istiyor Syf:6
- 267- 16 Şubat 2009 – Engellilere tecavüz – Syf:3
- 268- 18 Şubat 2009 – Berrak’a ABD’de teşhis konacak – Syf:4
- 269- 23 Şubat 2009 – Engelli vekil Ayva’dan sandıkta engel’ isyanı – Syf:21
- 270- 24 Şubat 2009 – Baletin yeni engeli para – Syf:6
- 271- 25 Şubat 2009 – Felçli hastalara yardımcı robot – Syf:4
- 272- 26 Şubat 2009 – Kök hücre tedavisiyle yeniden hissediyor – Syf:4
- 273- 4 Mart 2009 Çocukların okuldaki başarısı nasıl artırılabilir
- 274- 24 Mart 2009 – Engellilere özel okul sınavı vizesi – Syf:7
- 275- 27 Mart 2009 – Mucize adımlar – Syf:4
- 276- 30 Mart 2009 – Engelliye, yaşlıya seçim eziyeti – Syf:7
- 277- 1 Nisan 2009 – Engelliye panelde ‘merdiven engeli’ – Syf:4

- 291- 10 Mayıs 2009 – Kazada felç kaldı, iki yıl sonra kazada öldü – Syf:4
- 292- 10 Mayıs 2009 – Netron, engelli öğrencileri eğitecek – İşte İnsan Eki – Syf:2
- 293- 14 Mayıs 2009 – Mc Donalds engelleri kaldıran projeye dünyaya örnek oldu – Syf:15
- 294- 17 Mayıs 2009 – Özürlü çocuklar için ses veriyoruz
- 295- 19 Mayıs 2009 – Foto – Syf:23
- 296- 21 Mayıs 2009 – Eğlence engel tanımaz Günaydın Eki – Syf:1 ve 7
- 297- 28 Mayıs 2009 – Görme engelliler için kitap okuyacak – Syf:2
- 298- 11 Haziran 2009 – Müzeyyen Senar’a özel şoförlü engelli aracı – Syf:6
- 299- 14 Haziran 2009 – Mustafa, Türkiye’ye dönmek istiyor – Syf:23
- 300- 16 Haziran 2009 – Engelliye yol kazası – Syf:1 ve 6
- 301- 16 Haziran 2009 – Mine narinin mezuniyet sevinci
- 302- 17 Haziran 2009 – Sevgi, engel ve yokluk tanımıyor – Syf:23
- 303- 21 Haziran 2009 – Engelli gençler iş hayatıyla tanıştırıldı – Syf:7
- 304- 24 Haziran 2009 – Yolculuk engeli kalkıyor – Syf:1 ve 25
- 305- 27 Haziran 2009 – Yılmadı, yıkılmadı sağlığına kavuştu – Syf:7
- 306- 4 Temmuz 2009 – Malkoçoğlu’nun dirilişi – Syf:7
- 307- 4 Temmuz 2009 – Otistik oğluyla birlikte 7 km yüzerek rekor kırdılar – Cumartesi Eki – Syf:11
- 308- 5 Temmuz 2009 – Veliye ‘Geri zekalı’ cezası – Syf:5
- 309- 6 Temmuz 2009 – Rehabilitasyon çetesini şüpheli anne çöktü – Syf:6
- 310- 25 Temmuz 2009 – Felç geçiren Kazakistanlı genç kıza altın gözkapağı – Syf:20
- 311- 28 Temmuz 2009 – Görme engelliler futbol şampiyonası – Yavuz Donat – Syf:25
- 312- 31 Temmuz 2009 – Kaderiyle birlikte ismini değiştirdi, yüzü güldü – Syf:4
- 313- 2 Ağustos 2009 – Umut’un sönen ışığı 160 bin TL – Syf:1 ve 21
- 314- 4 Ağustos 2009 – Fazla ders çalıştı, sakat kalıyordu – Syf:4
- 315- 10 Ağustos 2009 – UFO’ları kanıtlamak için NASA’yı hackledi – Syf:21
- 316- 11 Ağustos 2009 – Teshisi konulamadan mucize eseri iyileşti – Syf:4
- 317- 12 Ağustos 2009 – Müdür odaları özel sınıf oluyor – Syf:15
- 318- 12 Ağustos 2009 – Deniz kokusunu ve çiğköfte yağurmayı çok özledim – Syf:18
- 319- 12 Ağustos 2009 – Sağ koluyla en son kızının saçını okşadı
- 320- 13 Ağustos 2009 – Tek koluyla hayata tutundu – Syf:1 ve 21
- 321- 16 Ağustos 2009 – Malkoçoğlu’nun ‘don’ sendromu – Günaydın – İlk Sayfa
- 322- 17 Ağustos 2009 – Masalları ve ninnileri enkaz altında söyledi – Syf:20
- 323- 22 Ağustos 2009 – İtme engelliler ilk kez hutbeyi hissett – Syf:28
- 324- 23 Ağustos 2009 – Hırsızlar kol-bacak çalışıyor! Cemalettin Gürsoy köşe yazısı – Syf:23
- 325- 23 Ağustos 2009 – Engelsiz kariyere ilk sanal adım – İşte İnsan eki – Syf:4
- 326- 27 Ağustos 2009 – 800 minik için mucize – Syf:1 ve 22
- 327- 31 Ağustos 2009 – Naklen vurgun – Syf:1 ve 21
- 328- 1 Eylül 2009 – Naklen vurguncu suçta da ‘engel’ tanımamış – Syf:20
- 329- 5 Eylül 2009 – Şampiyon gazi – Syf:1 ve 22
- 330- 5 Eylül 2009 – Müzik Egesu’nun umudu oldu – Cumartesi Eki – Syf:12
- 331- 6 Eylül 2009 – 14cm kısa olan ayak bir gecede uzadı! Cemalettin Gürsoy köşe yazısı – Syf:23
- 332- 7 Ekim 2009 – Göz ameliyatı tek elle yapılabilir mi? – Syf:6
- 333- 13 Ekim 2009 – Kolları olmayan gence dikiş kursu önerdiler – Syf:4
- 334- 16 Ekim 2009 – Tarih yazdılar, yazacaklar – Syf:33
- 335- 20 Ekim 2009 – Hasta haklarını savunacak- Syf:4
- 336- 26 Ekim 2009 – Kalem tutabilsin diye parmakları uzatılacak – Syf:20
- 337- 3 Kasım 2009 çocuktur geçer demeyin uzman yardımı önemli
- 338- 10 Kasım 2009 – Sağırılar için konuşmalar anında gözlük ekranında – Syf:12
- 339- 15 Kasım 2009 – 184 bin kişiyi sakat bırakan canavar – Syf:27
- 340- 16 Kasım 2009 – Ötenazi için İsviçre’ye gidecek – Syf:1 ve 5
- 341- 16 Kasım 2009 – Belediyeden 40 engelliye tekerlekli sandalye – Syf:16
- 342- 17 Kasım 2009 – Siyasetimiz ve demokrasimiz özürlü olmasın – Syf:22
- 343- 22 Kasım 2009 – YÖK engeli kaldırdı kardeşler buluştu – Syf:29
- 344- 22 Kasım 2009 – Bir özürlüler şurası daha kısır geçti – Cemalettin Gürsoy – Syf:29
- 345- 23 Kasım 2009 – Gazinin sevgisi engelleri aştı – Syf:26
- 346- 27 Kasım 2009 – 38 bin özürlü vatandaşa 2010’da memurluğun kapısı açıldı – Syf:8
- 347- 29 Kasım 2009 – Psikolojik işkence –Cemalettin Gürsoy köşe yazısı – Syf:23
- 348- 29 Kasım 2009 – Harabe köşk engelli çocuklara umut oldu – Syf:26
- 349- 29 Kasım 2009 – Sevisiyle 15 ay yaşatabildi – Syf:1 ve 18
- 350- 30 Kasım 2009 – Büyükşehir belediyeleri engelli sınavında kaldı – Syf:19
- 351- 1 Aralık 2009 – Özürlüler yurdunda işkence vahşeti – Syf:7
- 352- 2 Aralık 2009 – İşte özürlülere yapılan işkence fotoğrafları – Syf:18
- 353- 3 Aralık 2009 – Başbakana ulaşamıyorum – Engele inat yaşama kulaç – Syf:16
- 354- 3 Aralık 2009 – Ajitasyon yapmıyoruz, salya sümük ağlatmıyoruz – Günaydın – Syf:11
- 355- 4 Aralık 2009 – Hamide ödülleriyle ailesine ev aldı – Syf:1 ve 20
- 356- 6 Aralık 2009 – Öğretilmiş çaresizlik! Cemalettin Gürsoy köşe yazısı – Syf:23
- 357- 6 Aralık 2009 – felç eden dal kazasına takipsizlik: Suçlu fırtına – Syf:26
- 358- 6 Aralık 2009 – Engelli kadınların işi zor Türk erkeği fiziksel takıntılı – Günaydın Eki – Syf:4
- 359- 13 Aralık 2009 – Hayatı Boston’da berraklaştı – Syf:4
- 360- 14 Aralık 2009 – Engelliler dublörleri kaldırdı kosa kendilerini anlattı – Syf:11
- 361- 15 Aralık 2009 – Artvin’e 4. Faslı gelin – Syf:4
- 362- 20 Aralık 2009 – Evde bakıma 600 lira maaş – Cemalettin Gürsoy köşe yazısı – Syf:1 ve 25
- 363- 20 Aralık 2009 – 38 bin özürlüye devlet kapısı aralandı Cemalettin Gürsoy köşe yazısı – Syf:25
- 372- 17 Ocak 2010 – Cinsiyet değiştiren erken emekli olur – Cemalettin Gürsoy – Syf:25
- 373- 20 Ocak 2010 – Engelliler için duraklara asansör – Syf:24
- 374- 24 Ocak 2010 – Tutuklu bile olsa özürlünün maaş alması engellenemez – Cemalettin Gürsoy köşe yazısı – Syf:23
- 375- 30 Ocak 2010 – Onun engeli yok: okuyor, çalışıyor, basket oynuyor – Syf:19
- 376- 30 Ocak 2010 – Nasılsa öğrenir demeyin – Cumartesi Eki İlkur Kocaman köşe yazısı – Syf:11
- 377- 2 Şubat 2010 – Bedensel engelli beden eğitimi mezunu – Syf:6
- 378- 7 Şubat 2010 – Ayakkabı boyacısına özürlü maaşı yok – Cemalettin Gürsoy köşe yazısı – Syf:23
- 379- 19 Şubat 2010 – İspirtohane’de sanata engel kalmadı – Syf:14
- 2010**
- 364- 3 Ocak 2010 – Hep birinciydi şimdi yaşam sınavında – Syf:16
- 365- 4 Ocak 2010 – Güneş ışığıyla çalışan HD İmplant dönemi – Syf:4
- 366- 10 Ocak 2010 – Ağır özürlü çocuğu olan anne erken emekli olur – Cemalettin Gürsoy köşe yazısı – Syf:23
- 367- 10 Ocak 2010 – Tek gözü görmeyen kişilerde ehliyet alır – Syf:23
- 368- 11 Ocak 2010 – Haberdeki Umut ışığı – Yavuz Baydar – Syf:16
- 369- 12 Ocak 2010 – Vali Baba’dan eğitim desteği – Syf:17
- 370- 14 Ocak 2010 – Felçli hastalara umut protein tedavisinde – Syf:7
- 371- 16 Ocak 2010 – Otizm yakın takibe alındı – Syf:4

- 380- 21 Şubat 2010 – Körlere expres hizmet – Cemalettin Gürsoy – Syf:24
- 381- 21 Şubat 2010 – Bahar dalları ekibinden engelli çocuklara da istek – Günaydın Eki – Syf:10
- 382- 23 Şubat 2010 – Onlar engel tanımıyor – Syf:24
- 383- 28 Şubat 2010 – 45 TL için tekerlekli sandalye ile cezaevine – Syf:22
- 384- 28 Şubat 2010 – Özürlüye ücretsiz diş tedavisi – Syf:22
- 385- 7 Mart 2010 – Engelliler bilgisayar ekranında gözleriyle yazı yazabilecek – Syf:11
- 386- 7 Mart 2010 – Farklı tanımlar özürlü sorunlarını öteliyor – Cemalettin Gürsoy köşe yazısı – Syf:25
- 387- 8 Mart 2010 – Demetin açıklaması twitterdan
- 388- 14 Mart 2010 – YÖK’de engelleniyor – Cemalettin Gürsoy – Syf:23
- 389- 17 Mart 2010 – Yıldızlardan engellilerle düet – Syf:1 ve 20
- 390- 20 Mart 2010 – Eğitim her engeli aşar – Syf:26
- 391- 20 Mart 2010 – Renklere dokunarak karanlığı aşılıyorlar – Cumartesi Eki – Syf:7
- 392- 21 Mart 2010 – Vakıftan özürlüye yardım komedisi – Cemalettin Gürsoy köşe yazısı – Syf:29
- 393- 21 Mart 2010 – Baba-kız Atasoylar aynı filmde buluştu – Günaydın – Syf:7
- 394- 26 Mart 2010 – Binlerce kadın genç ve engellinin hayatı nasıl değişecek
- 395- 27 Mart 2010 – Engel tanımayan festival – Cumartesi Eki – Syf:1 ve 9
- 396- 28 Mart 2010 – Bürokratik engeller gardınızı düşürmesin – Cemalettin Gürsoy – Syf:25
- 397- 29 Mart 2010 – Derbinin en mutlu taraftarı – Syf:1 ve 7
- 398- 30 Mart 2010 – Engelli dansçılar sahnede – Günaydın eki Syf:11
- 399- 3 Nisan 2010 – Sizde otizmin farkına varın – Cumartesi Eki Syf:16
- 400- 11 Nisan 2010 – Kolu ve bacağı protezli Şafak BM’nin sözcüsü – Syf:23
- 401- 11 Nisan 2010 – Özürlü aracından sürücü şerhi kalksın çifte standart olmasın – Syf:25
- 402- 12 Nisan 2010 – Bir türkü söyledi ölümden kurtuldu – Syf:4
- 403- 22 Nisan 2010 – 25 yılda özürlüler için ne değişti
- 404- 25 Nisan 2010 – Dünya turu için tanıtma fonu istedi – Syf:6
- 405- 25 Nisan 2010 – 16 bin engellinin gözü Milli Eğitim’de – Cemalettin Gürsoy – Syf:27
- 406- 27 Nisan 2010 – Topu 2 kere zıplatmıyorlar – Syf:37
- 407- 4 Mayıs 2010 – İl Özel İdaresi’nden engellilere diş tedavisi – Syf:16
- 408- 10 Mayıs 2010 – Bilimden gelecek sesi bekleyen çocuklar – Syf:4
- 409- 11 Mayıs 2010 – Tek bacağı olmayan köpek engellileri üzdü – Syf:27
- 410- 11 Mayıs 2010 – Üst üste 4. Kez Aslan – Syf:37
- 411- 13 Mayıs 2010 – Dünya ve Avrupa Şampiyonu – Syf:20
- 412- 14 Mayıs 2010 – Engellilere hizmet jest değil görevdir – Bu günü unutmayacaklar Syf:27
- 413- 16 Mayıs 2010 – Vali, seçimin ödülünü aldı – Syf:4
- 414- 16 Mayıs 2010 – Özürlüler seslendi: ‘Bi bakar mısınız?’ – Syf:34
- 415- 19 Mayıs 2010 – Otizmin farkında olmalıyız – Sait Gürsoy – Syf:20
- 416- 23 Mayıs 2010 – Erdoğan’ın kızları engellileri okutacak – Syf:7
- 417- 23 Mayıs 2010 – Çare fanusu kurmakta – Cemalettin Gürsoy – Syf:23
- 418- 25 Mayıs 2010 – Görme özürlü mimar, özürlüler için İstanbul’da – Syf:17
- 419- 30 Mayıs 2010 – Aynı hayata farklı bakışlar – Cemalettin Gürsoy – Syf:27
- 420- 6 Haziran 2010 – Cezayı kaçan değil kaçmayan ödüyor – Cemalettin Gürsoy – Syf:32
- 421- 11 Haziran 2010 – Özürlüler vakfı Anadolu turunda – Syf:19
- 422- 13 Haziran 2010 – Yasa tamam icraat sakat – Cemalettin Gürsoy – Syf:27
- 423- 14 Haziran 2010 – Koruma kurşunuyla yaralanıp felç oldu – Syf:5
- 424- 20 Haziran 2010 – üç kişiden biri okuryazar değil – Cemalettin Gürsoy Syf:28
- 425- 27 Haziran 2010 – Terör baskısı 16bin kişiyi sakat bıraktı * Cemalettin Gürsoy – Syf:27
- 426- 4 Temmuz 2010 – Hurda makineden 62bin sakat çıktı – Cemalettin Gürsoy – Syf:23
- 427- 5 Temmuz 2010 – Engel tanımayan 2 yaşam öyküsü – Syf:7
- 428- 13 Temmuz 2010 – Özürlülerin havuz keyfi – Syf:15
- 429- 18 Temmuz 2010 – Maliye’nin özür miladı:1 Ekim 2008 – Syf:23
- 430- 23 Temmuz 2010 – Özürlü çocuklar için ‘Gülümseten Pazar’ Syf:30
- 431- 24 Temmuz 2010 – Ünlülerin kıyafetleri yardım için satılacak – Syf:6
- 432- 28 Temmuz 2010 – “Cam kıza” özel giysi – Syf:4
- 433- 30 Temmuz 2010 – Aşk, felce galip geldi – Syf:1 ve 25
- 434- 30 Temmuz 2010 – Engelli çocuklar için hem eğitim hem eğlence

EK 4. HİZMETLER TEMASINA AİT HABER ÖRNEĞİ

Engelliye vaat var iş yok

Kamuda engelliler için ayrılan kontenjanın yüzde 82'si boş. Özel sektör ise cezaya çarptırılmamak için engelli yurttaşları işe alır gibi göstererek sigorta yapıyor

MELTEM YILMAZ

Kamu kurumlarında çalıştırılması gereken engelli personel sayısı 72 bin olmasına karşın, yalnızca 9 bin 966 engellinin istihdam edildiği, kadroların yüzde 82'sinin boş olduğu belirlendi. Özel sektörün ise kontenjan açığı 10 bin engelliye "görmediği" ortaya çıktı. Türkiye Sakatlar Derneği Başkanı **Şükrü Boyraz**, özel şirketlerin cezaya çarptırılmamak için engelli yurttaşları işe alır gibi göstererek onlara sigorta yapımı ve ellerine ayda 100-200 YTL verdiğini, bu durumun engellilerin istih-

damının önünde engel oluşturduğunu kaydetti. Türk Sağlık-Sen'in Devlet Personel Başkanlığı verilerine dayanarak 3 Aralık Dünya Engelliler Günü nedeniyle yaptığı araştırma, kamu kurumlarında istihdam edilmesi gereken engelli personelin yalnızca yüzde 18'inin çalıştırıldığını, kadroların yüzde 82'sinin boş bırakıldığını ortaya çıkardı.

İş-Kur'un 2007 Temmuz'a ait verilerine göre, özel sektörde engellilere ilişkin açık kontenjan sayısının 10 bin 670 olduğu ortaya çıkmıştı. Türkiye Özürlüler Eğitim ve Dayanışma Vakfı (ÖZEV) Eğitim Uzmanı **Soner Gültekin**, özel

sektörde kaç engellinin istihdam edildiğinin belirlenemediğini ancak 50 kişinin üzerinde işçi çalıştıran özel sektörün yüzde 3 oranında engelli çalıştırması gerektiğini, bunu yapmamak için de işçi sayısını ya düşük gösterdiği ya da kurumu kendi içinde böldüğünü kaydetti.

'İSTEDİĞİM YALNIZCA İŞ'

Türkiye Sakatlar Derneği Başkanı Boyraz da Türkiye genelinde engelli istihdamı oranı olan yüzde 3'ün yalnızca yüzde 1'ini özel sektörün istihdam ettiğine dikkat çekerek, "Diğer taraftan tam donanımlı engellilerimize de, ça-

lıştıkları işyerleri tarafından zam ya da terfi verilmeyerek kariyerleri engelleniyor" diye konuştu.

Yüzündeki ve vücudundaki yanıklar nedeniyle yüzde 55 özürlü olan **Kenan Koç** (48), çok sayıda iş bulma kurumu ve İstanbul'daki tüm belediyele- re gitmesine engelli olduğu gerekçesiyle iş bulamadığını söyledi. 1988'de evinde çıkan yangında yüzü ve vücudu yanan üç çocuk babası Koç, "İnsanlar beni gördüklerinde iş vermek istemiyorlar. Ailem iş bulamadığımız için mahvolmanın eşliğine geldi. İstedğim yalnızca iş" diye konuştu.

EK 5. YAPABİLİRLİKLER TEMASINA AİT HABER ÖRNEĞİ

Doğuştan görme engelli Nefise'nin ÖSS başarısı

■ Erhan GÖGEM / DHA

KIRIKKALE'de görme engelli 19 yaşındaki Nefise Aktaş, ÖSS'de 329 puan alarak Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bölümü'nü kazandı. ÖSS'ye bu yıl ikinci kez girdiğini söyleyen, doğuştan iki gözü de görmeyen Nefise Aktaş, geçen yıl ÖSS'de 318 puan aldığını ancak tercihlerini yüksek puanlı yerlere yaptığı için üniversiteye yerleşemediğini söyledi. Sınava çok çalışarak hazırlandığını anlatan Nefise Aktaş, "Tercihlerimi de daha dikkatli ve özenle yaparak Yıldız Teknik Üniversitesi'ne girmeye hak kazandım. Çok mutluyum" dedi. Ailesinin maddi durumunun iyi olmadığını belirten Aktaş, kendisine burs sağlanmasını istedi.

EK 6. İSTİSMAR TEMASINA AİT HABER ÖRNEĞİ

Ellerini kullanarak yürüyebilen 6 kardeşin babası, komşuların 'çocuklarını bağla' demesi üzerine zor durumda kaldı

Özürlü kardeşlere baskı

CEP TELEFONU HASTALIK YAYIYOR

İstanbul Haber Servisi - Baz istasyonlarının insan sağlığına olan zararları bilim çevrelerince tartışılırken, açılan davaların bilirkişi sorunu nedeniyle sonuçta bağlanamadığı belirtiliyor. Güatr ve Tiroid Kanseri Derneği Başkanı Prof. Cumali Aktolun, "Cep telefonlarının beyinde köşe tümörüne yol açtığı, tiroid fonksiyonlarını yavaşlattığı biliniyor" dedi. "Nükleer Onkoloji" adlı kitabın yazarı Aktolun, baz istasyonları gerekçesiyle açılan birçok dava olmasına karşın davaların sonuçlanamamasını "Türkiye'de baz istasyonları ile ilgili uzman bilirkişilerin bulunmaması" ile açıkladı. Aktolun, "Baz istasyonları için insanlar öncelikle GSM operatörlerini uyarınlar, sonuç alınmazsa yasal yollara başvuruda bulunsunlar" dedi.

Hatay'ın Kırıkhan ilçesine bağlı Demirkonak köyünde yaşayan 4'ü kız 6 kardeş nörolojik hastalıkları nedeniyle ellerini kullanmadan yürüyemiyor. (Fotoğraf: AA)

► Komşularının "maymun gibi yürüyen çocuklarınız, çocuklarınızı korkutuyorlar" dediğini belirten baba Reşit Ulaş, çocuklarının dışlanmalarından, itilip kakılmalarından, korkunç bir yaratık gibi görülmelerinden bıktığını söyledi. Ulaş, çocuklarının sağlıklarına kavuşmasından umudu kestiğini belirtti.

KIRIKHAN / ADANA (AA) - Hatay'ın Kırıkhan ilçesine bağlı Demirkonak köyünde, nörolojik hastalık nedeniyle ellerini kullanmadan yürüyemeyen, çevrede "dört ayaklı insanlar" ve "maymun kardeşler" diye tanınan Ulaş ailesinin 6 çocuğunun, "toplumsal baskılara" maruz kaldıkları bildirildi. Baba Reşit Ulaş, komşularının korktukları gerekçesiyle çocuklarını bağlamalarını istediğini söyledi.

Akrabası olan eşiyile köylerindeki iki odalı evde 6'sı engelli 10 çocuğuyla yaşayan baba Reşit Ulaş (69), çevredekilerden baskı gördüklerini belirterek, bir baba olarak acı çektiği yetmezmiş gibi bir de çevreden baskı gördüğünü dile getirdi. Baba Ulaş, "Komşularım, 'maymun gibi yürüyen çocuklarınız, çocuklarınızı korkutuyorlar' diyerek, onları iple bağlamamı istiyorlar. Bir baba evlatlarını nasıl iple bağlar. Çocuklarını hayvan mı bağlayayım?" diye konuştu. Çocuklarının dışlanmalarından, itilip kakılmalarından, korkunç bir yaratık gibi görülmelerinden bıktığını belirten Ulaş, çocuklarının artık normal insanlar gibi yürümelerinden ve konuşmalarından umudu kestiğini söyledi. Hayatta kalan 14 çocuğundan birini geçen aylarda kanserden kaybettiğini anlatan Ulaş, "İki odalı evimizde, 6'sı engelli, 10 çocuğumuzla yaşıyoruz. 3 de evli kızım var. Bir evli kızım daha vardı onu geçen aylarda kanserden kaybettik. Bir babanın duyduğu en büyük acı evlat acısıdır" dedi.

Bilim insanları tartışıyor

İngiliz ve Alman bilim adamlarının da araştırma konusu olan Kırıkhanlı Ulaş ailesinin çocuklarının durumuyla ilgili, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Biyoloji ve Genetik Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Osman Demirhan, "genetik bozukluğa", aynı fakültenin Fizyoloji Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ü. Tan, "Darwin" teorisi atıfta bulundu.

EK 7. SOSYAL SORUMLULUK TEMASINA AİT HABER ÖRNEĞİ

www.texasholdemerit.com

ALKIŞLAR HEPİNİZE

ESİRGEMEden...

**Düetler
ağlattı**

Emel Sayın, bedensel engelli Yıldız Suna Aktürk ile sahneye çıktı.

Sibel Can, "Lale Devri" adlı şarkısını görme engelli Şilay Turhan ile seslendirdi.

Nülüfer'e "Anlat Arkadaşım" şarkısında görme engelli Sevdâ Bozbay eşlik etti.

Seren Aksu'ya "Söz" adlı şarkısında eşlik eden down sendromlu 11 kişilik koro, izleyicilerden büyük alkış aldı.

Geliri engelli çocuklar yararına kullanılacak "ESİRGEME"den... adlı albümün lansmanı önceki gece yapıldı.

Devler sahnede

Engelli çocukların şarkılarını iyileştirmeyi hedefleyen Galatasaray Derneği, MİKA-De'nin iştirakiyle "ESİRGEME"den... adlı bir albüm hazırladı. Ayda Pekkan, Seren Aksu, Nülüfer, Emel Sayın, Yavuz Bingöl, Levent Yüksel, Mor ve Ötesi, Tüfekçi Sadakat, Sibel Can, Olgun Şimşek ve Oktay Kaynarca'nın engellilerle şarkı söylediği albümün lansmanı TİM Maslak Show Center'da yapıldı.

Herkese duyulandı

Projeye destek veren sanatçılar, albümde de kendilerine eşlik eden engelli partnerleriyle canlı performans sergiledi. Emel Sayın'a "Sorma" adlı şarkısında eşlik eden bedensel engelli Yıldız Suna Aktürk, yapıldı konuşmasıyla izleyicileri duygulandırdı: "Biz engelli değiliz, engelleniyoruz. Fırsatlar verildiğinde neler yapabileceğimizi göstermek için bu gece yapıldı." ■ 2'de

e-veli • cepli

FD7 nivasada

EK 8. ETKİNLİKLER TEMASINA AİT HABER ÖRNEĞİ

İşsiz engelliye tazminat ödensin

DÜNYA Engelliler Günü dolayısıyla yurdun dört bir yanında çeşitli etkinlikler düzenlendi. ■ **Ankara**'da Kızılay'da toplanan engelliler, krizden daha çok etkilendiklerini dile getirdiler. Engelliler Konfederasyonu Genel Başkanı Turhan İçli, Muhtaçlık Kanunu'nun işlevini yitirdiğini savunarak, "İşsiz her engelliye asgari ücret düzeyinde tazminat ödenmeli" dedi. "Sadaka değil, tazminat istiyoruz" sloganı atan engelliler, TBMM'ye kadar yürüdüler.

■ **Denizli** Çatalçeşme Oda Tiyatrosu'nda düzenlenen etkinlikte ise engelli öğrenciler, şiirler okudu, oyunlar ve skeçler oynadı. Tekerlek-

li sandalye üzerinde halk oyunları gösterisi sunan engelli öğrencilerin gösterisi büyük beğeni topladı.

■ **Manisa**'da da 100'e yakın engelli kırmızı karanfillerle şehir merkezinde sessiz yürüyüş yaptı.

■ **Muğla**'nın Bodrum İlçesi'nde 300 engellinin katılımıyla yürüyüş düzenlendi. Etkinliğe hiçbir belediye başkanı, kaymakam ve bürokratin katılmaması dikkat çekti.

■ **Erzurum**'da Atatürk Anıtı önündeki tören alanına ulaşmak için merdiven çıkmak zorunda kalan engelliler sıkıntı yaşadı. Tekerlekli sandalyeli vatandaşlar çevredekilerin yardımıyla törenin yapıldığı alana çıkabildi. ■ **DHA**

EK 9. TANI TEMASINA AİT HABER ÖRNEĞİ

Aileler, çocuklarının zihinsel engelli olduğunu geç fark ediyor

Pınar Acar | Ankara

Zihinsel engelli çocuğa sahip ailelerin büyük bir kısmı çevrelerinden sosyal destek görmüyor. Aileler, çocuklarına yönelik gelecek kaygısı, kaza ya da yaralanma korkusu yaşıyor. Ege ve Dokuz Eylül üniversitelerinin yaptığı araştırmada ortaya çıkan bir diğer ilginç sonuç ise, anne babaların çoğu çocuklarının engel durumunu çok geç fark ediyor.

Ege Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi Uygulama-Araştırma Hastanesi, zihinsel engelli çocuk sahibi ailelerin yaşadıkları güçlüklerle yönelik bir araştırma yaptı. Araştırma, İzmir'de zihinsel engelli çocuklara yönelik eğitim veren 3 özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde eğitim gören toplam 180 zihinsel engelli çocuk sahibi anne baba üzerinde gerçekleştirildi.

Çalışmada, ailelerin çocuklarının engel durumunu geç fark ettiği ortaya çıktı. Ailelerin yüzde 36,4'ü çocuklarındaki engeli 1 yaşına kadar fark ederken, yüzde 22,7'sinin 5 yaşından sonra anlayabildiği saptandı. Çocukların engelinin yüzde 63,6'sının doğuştan, yüzde 15,5'inin hastalıktan kaynaklandığı tespit edilirken, yüzde 20,9'unun ise sebebinin bilinmediği sonucuna ulaşıldı.

Araştırmaya katılan ailelerin eşleri ile yakınlık durumları incelendiğinde, eşlerin yüzde 12,7'sinin yakın akraba (amca, hala, teyze, dayı çocukları), yüzde 21,8'inin ise uzaktan akraba olduğu belirlendi.

Ailede yaşanan sorunlar incelendiğinde; ailelerin yüzde 37,3'ünün hiçbir zaman sosyal çevreden destek görmedikleri, yüzde 44,5'inin suçlama ve suçlanma duygusunu nadiren,

yüzde 39,1'inin aile sorunları hakkında düzenli olarak konuşma ve danışmanlık ihtiyacı hissetmeyi ara sıra yaşadıkları tespit edildi.

Araştırmada, ailelerin yüzde 45,5'i çocuğun tedavi aşamasındaki zorlukları, yüzde 43,6'sı hayal kinklığını, yüzde 41,8'i çocuğun engeli hakkında davranışını kontrol etmede zorluk çekmeyi çoğu zaman; yüzde 54,5'i gelecek kaygısını, yüzde

48,2'si çocuğa ilişkin sürekli bir kaza ya da yaralanma korkusunu her zaman yaşadıklarını kaydetti.

Yapılan çalışmalarda, zihinsel engelli çocuğa sahip ailelerin çocuklarının engel türünü ve derecesini dikkate almadan yoğun beklenti içerisinde oldukları, buna bağlı olarak normal çocuğa sahip ailelere göre kaygı düzeylerinin yüksek olduğu ortaya çıktı.

FOTOGRAF: ÜNAL İVANELİ

Araştırmada çocukların engelinin yüzde 63,6'sının doğuştan olduğu ortaya çıktı.

EK 10. TANI İFADELERİNİN YANLIŞ KULLANIMI TEMASINA AİT HABER ÖRNEĞİ

EK 11. TERAPİ TEMASINA AİT HABER ÖRNEĞİ

GÜNAYDIN

ECEM'İN MÜZİKLI TERAPİSİ UMUT OLDU

Yağmur çocuklara müzikle terapi

Ecem, şimdi 8 yaşında. Babası Adnan Çakır'ın talimatı ile bu merkezde otizmli çocuklara müzikle terapi veriyor.

Minik kızı Ecem'in 3 yaşında otistik olduğunu öğrenen baba, terapi için doktor doktor dolaşmak yerine bir merkez kurdu. Konusunda uzman kişileri bu merkezde bir araya getiren Adnan Çakır, şimdi kızı dışında tam 140 çocuğun da bakımıyla ilgileniyor

Otizm nedir? Belirtileri ve tedavi yöntemleri nelerdir?

Yağmur Çocuklar Psikolojik Danışmanlık ve Özel Eğitim Merkezi Müdürü Selim Parlak, otizmi kısaca şöyle açıklıyor: "Otizm genetik faktörlerin yanı sıra doğum öncesi ve sonrası bazı çevresel etkenlerden kaynaklanıyor. Otizmli bir beyin bölgesi çalışmamasıyla birlikte, beyin pek çok bölgesini ilgilendiren bir sistemin bozulduğu düşünülmektedir. Son yıllardaki bir görüşe göre de, genlere bağlı olarak beyin gelişiminde meydana gelen sorunlar, otizmde görülen çok çeşitli belirtiler ve davranış bozukluklarına yol açmaktadır. Otizm, sosyal ve iletişim becerilerinin gelişmesini engellediği için, otistik özellikler taşıyanların yüzde 75'i öğrenme ve iletişim güçlüğü çeker."

Uygun tedavi ve eğitim ile otistik çocukların yaşamlarının bazı alanlarında bağımsızlık gösterebilmelerine dikkat çeken Selim Parlak, "Küçük bir grup tarafından normal gelişim

gösterebilir. Ebeveynler, uygun tekniklerle otistik çocuklarının becerilerini geliştirebilir, kendi güçlerini kullanmalarını cesaretlendirebilirler" dedi.

PES ETMEYİN

"Çevredekilerin panığı, korku ve öfkesi otizmin kodu ve öfkesini tırmandırır" diyor Selim Parlak, bazı eğitim çabaları içinde ne yazık ki bu kısır döngüyü görmezden gelen ve teorik temelden yoksun manipülasyonlara rastlandığına dikkat çekti. Konuyla ilgili olarak Parlak şu örneklerden gösterdi:

"Ofke nöbeti geçiren bir otistige bağlamak, elini kolunu bağlamak, (kendine zarar vermemesi düşünülerek) yapışa da bunu yapan kişinin o andaki korku ve öfkesine ne denli hakim olabileceği belli değildir) ceza vermek, 'odur' adı altında verilen bir ihtiyaç maddesinden yoksun bırakma tehdidinde bulunmak, (seni beğenmiyorum, seker alamayacağsın, bugün gezme yok, vb.) geçici bir süre için davranış yönlendirip biçimlendirse bile bu kalıcı bir gelişim eğitimi değil, bir korkunun başka bir korkuya üstün gelmesidir. Bunların yanı sıra ifade edilmesi gereken çok önemli bir güçlük de otizmin şimdi ve burada olan süreç algılamıyor gibi davranmasıdır. Aile bireyleri ve pek çok eğitmen bu durumu nasıl oluşabileceği hakkında çözümlemec bir bakış açısına sahip olmalıdır."

SAGLIK SERVİSİ

Türkiye, ünlü aktör Dustin Hoffman'ın oynadığı 'Rain Man' (Yağmur Adam) filminde otizmle tanıştı. Çakır Ailesi ise kızları Ecem nedeniyle 6 yıl önce tanıştı otizmle. Ecem'in iki yaşına gelmesine rağmen konuşmamasından şüphelenen aile, birçok doktorun kapısını aşındırarak bunun nedeni araştırması. O günlerle ilgili baba Adnan Çakır, "Ödyoloji testleri yaptırdık. Tüm check-up'lerden geçtik. Ancak bize herhangi bir tanı konulmadı ve ileri de bu durumun düzeleceği söylenildi" diyor.

Yaşlarıyla karşılaştırıldığında; kızlarında davranışsal anlamda da çok büyük bir problem fark edemediklerini belirten baba Çakır, yazıktaki doktor arkadaşlarının tavsiyesiyle Ankara'ya gittiklerini ve sonrasında o güne kadar ismini hiç duymadıkları otizmle tanıştıklarını anlatıyor.

Yapılan ilk tahlillerin ardından İstanbul'da da birçok merkeze gittiklerini kaydeden Çakır, "Otizm tanıma kızı için gün geçtikçe kesinleşirken, benim ve eşimin konunun ciddiyeti ile ilgili hâlâ bir fikri yoktu. Bunun bizi ömür boyunca sürecektir zorlu bir maratona sürüldüğünü çok sonra fark ettik" diye konuşuyor.

HER TEDAVİYE GÖTÜRDÜK

Teşhisten sonra kızlarının ilerleyen yıllarda sosyal hayata adapte olabilmeleri ve kendi kendine hayatına devam edebilmeleri için terapi seanslarına katılmaya başladıklarını kaydeden Çakır, "Kimi

duysak gidiyorduk, 'yeni bir yöntem geliştirildi' dediklerinde hemen uygulama için götürüyorduk. Ancak Ecem bunların hiçbirine yanıt vermiyordu" diyor.

MÜZİGE CEVAP VERDİ

Bir gün yine terapi için gittikleri merkezde tesadüfen müzikle terapi veren Hakan Bey ile tanıştıklarını ve kızlarının onun uyguladığı yöntemle cevap vermeye başladığını dile getiren Çakır, "Ecem bugün 8 yaşında ve konuşabiliyor. OCEM'de ikinci sınıfa devam ediyor" diyerek mutluluğunu dile getiriyor.

Çakır, "Bir merkezde Ecem'in müzikle terapiye tepki verdiğini ve bizimle iletişimi kurmaya başladığını gördük. Böylelikle diğer çocuklara da yardımcı olmak adına ilk merkezimizi Fulya'da açtık" dedi.

Bugün 140 çocuğun her biri konusunda uzman terapistlerle eğitim aldığı Yağmur Çocuklar Psikolojik Danışmanlık ve Özel Eğitim Merkezi'nin ikinci şubesi için hazırlıkların hızla devam ettiğini belirten Çakır, çocuklara yönelik müzikle terapi, konuşma terapisi, fizyoterapi, okuma yazma, hippo terapi, jimnastik ve grup eğitimi verdiklerini söylüyor.

AİLE TERAPİSİ ŞART

Ayrıca ailelere danışmanlık hizmeti verdiklerinin de altını çizen Adnan Çakır, kendi deneyimlerini de ailelerle paylaştıklarını ifade etti. Yağmur Çocuklar Psikolojik Danışmanlık ve Özel Eğitim Merkezi'nde down sendromu, hiperaktivite, zihinsel engelliler, disleksi, işitme ve öğrenme güçlüğü çekenlere de eğitim veriliyor.

SAGLIK SORU

■ Prof. Dr. Teyfik Hakkı'nın 10. yıl sonu

■ Aile Hekimi Dr. Tülin Hastalık Konu

■ Türkiye Aile S

■ Prof. Dr. Hakkı merak etmişler

Tüm soruların

Cinsel

Prof. D

Cinsel

çöz

✓ Ben

bekarım

son ill

penis

mayd

Söy

mayd

uzması

görülm

serleşti

ile kull

sertleş

halinde

sertleş

geriye

çıkır

C

siyor

n ola

uza

toru

nir

ruy

ma

bu

la

EK 12. EĞİTİM TEMASINA AİT HABER ÖRNEĞİ

SABAH SAYFA 4

GÜNÜN İÇİNDEN

Engelli Mert'in evine öğretmen

Aksöz adlı zihinsel engelliler eğitmeni, hafta içi her gün Mert'in evine giderek günde 3 saat eğitim veriyor.

ÖZEL PROGRAM HAZIRLANDI

İlçe Milli Eğitim Müdürü Erdal Kahya, Mert'in ailesinin yardım istediğini belirterek, "Gerek rehber öğretmen, gerek özel eğitim öğretmeni ile, yaklaşık 1.5 aydır evde eğitim veriyoruz" şeklinde konuşurken anne İnci Alp ise çocuğunun evde eğitim almasından dolayı çok mutlu olduklarını söyledi. **Mustafa BAYRAK**

Sekiz yaşındaki engelli Mert'e evinde eğitim vermesi için Milli Eğitim özel bir öğretmen görevlendirdi

Artvin'in Arhavi ilçesinde bedensel ve zihinsel engelli Mert Alp, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün görevlendirdiği bir öğretmenden evinde eğitim alıyor. 8 yaşına gelince eğitim alırken yaşlarıyla birlikte okula gitmesine rağmen yaşlarıyla birlikte okula gitmeyecek Mert'in ailesi, İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden yardım istedi. İlçe Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilen Özel Eğitim Yönetmeliği kapsamında, Mert'i evinde eğitmek için bir öğretmen görevlendirdi. Mansur

Mert ve öğretmeni Mansur Aksöz her gün 3 saat birlikte çalışıyor.

İM haberleri

EK 13. YARDIMCI ARAÇ GEREÇLER VE TEKNOLOJİ TEMASINA AİT
HABER ÖRNEĞİ

İDO'dan âmâlara özel kabartmalı tarife

İstanbul Deniz Otobüsleri (İDO), görme engelli yolcularının ulaşım bilgilerini öğrenmelerine kolaylık sağlamak için kabartmalı tarife hazırladı. Braille alfabesi ile yazılmış özel tarife 3 Aralık Dünya Özürlüler Günü'nde hayata geçirildi. Görme engelliler için özel tarife uygulaması, İDO'nun engellilerin ulaşım alanındaki tüm ihtiyaçlarına cevap verme amacıyla başladığı çalışmaların ilk aşamasını oluşturuyor. İDO, görme engelli yolcuların deniz ulaşımından daha rahat faydalanabilmeleri amacıyla Türkiye'de bu alanda bir ilke imza attı. İstanbul Deniz Otobüsleri Genel Müdürü Dr. Ahmet Paksoy tarafından görme engelliler için özel olarak hazırlanmış kabartma tarifeyi ilk olarak AK Parti İstanbul Milletvekili Lokman Ayva inceledi. Ayva, tarife hakkında, "İDO'nun hazırladığı bu özel tarife ile görme engelliler deniz ulaşımı konusunda sağlıklı bilgiye daha kolay ulaşacak." dedi. İDO Genel Müdürü Dr. Ahmet Paksoy, Braille alfabesi ile yazılmış tarifenin engellilerin yaşadığı fırsat eşitsizliklerini ortadan kaldırmak için başlatılan projenin ilk adımı olduğunu belirtti. Bu şekilde diğer kurum ve kuruluşlarına da örnek olmayı hedeflediklerini ifade eden Paksoy, böyle bir hizmeti sağlamaktan ötürü onur duyduklarını dile getirdi. **Ayşegül Doğan, İstanbul**

EK 14. ERİŞİLEBİLİRLİK TEMASINA AİT HABER ÖRNEĞİ

Anıtkabir özürlülere uygun hale getirilsin

DEVLET Bakanı Nimet Çubukçu, Dünya Özürlüler Günü dolayısıyla, özürlü vatandaşlarla Anıtkabir'i ziyaret etti. Atatürk'ün kabrine çelenk konulması ve saygı duruşunda bulunulmasının ardından Çubukçu ile Türkiye Sakatlar Konfederasyonu Başkanı Faruk Öztimur, Anıtkabir Özel Defteri'ni imzaladı. Bu arada, Anıtkabir'in merdivenlerini çıkmakta zorluk çeken tekerlekli sandalyeli ve koltuk değnekli özürlülere, arkadaşları ve Anıtkabir'de görevli askerler yardımcı oldu. Bazı özürlüler, merdivenlerden çıkamayarak çelenk konulması ve saygı duruşuna katılamayınca, Anıtkabir'in bir an önce özürlülerin ziyaretine uygun olarak dizayn edilmesini istediler.

■ ANKARA

EK 15. POZİTİF AYRIMCILIK TEMASINA AİT HABER ÖRNEĞİ

Özürlü sahabilerin kitabı yazıldı

L Hz. Peygamber (sas) döneminde yaşayan ve Allah Rasulü'nü gören Müslümanların hayatıyla ilgili bugüne kadar pek çok kitap yazıldı. Sahabilerin kıssaları dilden dile dolaştı. Ancak bugüne kadar pek üzerinde durulmayan bir konuyu Prof. Dr. Ali Seyyar araştırdı. 28 özürlü sahabinin hayatını ve Hz.

Muhammed'in (sas) onlara yaklaşım biçimini 'Yıldızlar Engel Tanımaz' adıyla kitaplaştırdı. "Peygamberimiz özürlülere pozitif ayrımcılık uygulayan ilk kişidir." diyen Seyyar, Allah Rasulü'nün engelli sahabilerle şakalaştığını, onlara özel bir şefkat ve ilgi gösterdiğini vurguluyor. H.Salih Zengin'in haberi Zaman Pazar'da

EK 16. ÖTANAZİ TEMASINA AİT HABER ÖRNEĞİ

Tuğrul hoca ötanazi için sırasını bekliyor

5 yıl önce geçirdiği trafik kazası sonrası yatalak olan resim öğretmeni Cankurt, İsviçre'de ötanazi yaptırmak için kuyrukta

Tuğrul Cankurt, 5 yıl önce geçirdiği trafik kazasının ardından kendi bedenine hapsoldü. O da çareyi "ölüm turisti" olmakta buldu. İsviçre'deki bir kliniğe yaptığı ötanazi başvurusu kabul edilen Cankurt, sıra bekliyor.

'ÖNCE MÜCADELE ET'

Yıllarca Tunceli başta olmak üzere Türkiye'nin çeşitli illerinde resim öğretmenliği yapan 51 yaşındaki Tuğrul Cankurt, 5 yıl önce Polatlı'da trafik kazası geçirdi. Tam 55 gün yoğun bakımda kaldı, vücudunun yüzde 97'sini kullanamaz hale geldi. Sadece başını, biraz da sağ elini oynatabiliyordu. Ailesi, yaşamını kolaylaştıracak cihazlar almak istedi. Ancak sosyal gü-

SABAH
ERHAN
ÖZTÜRK

ra yapmayan yatağın sadece 90 TL'sini karşıladı.

Cankurt, iyileşmeyeceğini öğrenince eşinin "Tipta bir sürü gelişme var. Önce mücadele et, iyileşmezsen tekrar konuşuruz" demesine rağmen bakıma muhtaç olmanın acısıyla "Ötanazi istiyorum" diye ilan verdi.

Böylece tüm dikkatleri üzerine çeken Tuğrul Cankurt'un isteğini İsviçre'de bir klinik kabul etti. 4 Mart'taki başvurudan sonra yazışmalar yapıldı, derneğe üyelik için 200 frank, ötanazi için 6 bin 700 frank ve refakatçi masraflarıyla birlikte 15 bin lirayı bulan para yatırıldı. Geçen ay klinikten, "Dünyanın birçok yerinden talep var. Ötanazi turizmi yapacağız. Sizin başvurunuz da bu çerçevede değerlendirilerek, gerekli işlemler kısa sürede size bildirile-

'Vakit geldi mi diye soruyor'

TUĞRUL Cankurt, şimdi kliniğe çağrılacağı günü bekliyor ve her telefon çaldığında "Vakit geldi mi?" diye heyecanlanıyor. Maaşının 1000 lira olduğunu, bunun 600 lirasını medikal malzemelere ayırdığını anlatan Cankurt, "Bu masrafları devlet bana bir yıl sonra ödüyor. 500 TL'lik tuvalet sandalyesi için dava açtım. Tekerlekli sandalyeyi de dava açıp alabildim. Artık ölümü bekliyorum" diyor.

KAYNAKÇA

- AAIDD (2010). *Intellectual Disability: Definition, Classification, and Systems of Supports (Eleventh edition)*. Washington, DC: American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (AAIDD). Author.
- Abberley, P. (2002), ‘‘Work, disability, disabled people and European social theory’’, in Barnes, C., Oliver, M. and Barton, L. (Eds), *Disability Studies Today, Polity*, Cambridge, pp. 120-38.
- Amundson, R. (1992). Disability, Handicap, and the Environment, *J. Soc. Phil.* (23)105.
- Antonak, R.F. & Livneh, H. L. (2000). Measurement of attitudes towards persons with disabilities. *Disability and Rehabilitation*, 22 (5), 211–224.
- Aspis, S. (1997). Self-advocacy for people with learning difficulties: does it have a future? *Disability & Society* 12(4), 647–654.
- Arkan, . (2002). Sosyal model çerçevesinde zrlle yaklaşım. *Ufkun tesi Bilim* 2(1).
- Avcıoğlu, H. (2010). İşitme Yetersizliği Olan ğrenciler. Ed. Diken, İ.H. *zel Eğitime Gereksinimi Olan ğrenciler ve zel Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aziz, A., (1982). *Toplumsallaşma ve Kitlesele İletişim*. Ankara: A Basın Yayın Yüksek Okulu Yayınları
- Ballan, M.S., (2008). Disability and sexuality within social work education in the USA and Canada: The social model of Disability as a Lens for Practice. *Social Work Education* 27(2) 194–202.
- Barnes, C. (1992) Qualitative Research: Valuable or Irrelevant? *Disability, Handicap and Society*, 7(2) 115–124.
- Barnes, C., Mercer, G. & Shakespeare, T. (1999). *Exploring Disability: a sociological introduction*. Cambridge Polity Press.
- Barut, Y. ve Vural, M. (2011). *zel Eğitimde Yasal Düzenlemeler*. Özel Eğitim. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Baş, T., & Akturan, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Bilgin N. (2006). *Sosyal bilimlerde içerik analizi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Bloor, M & Wood, F. (2006). *Keywords in qualitative methods*. London: Sage Pub.
- Bodur, F. (1997). *Yerel basında ynetim ve rgt yapısı*. Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir.

- Bricher, G. (2000). Disabled people, health professionals and the social model of disability: Can there be a research relationship? *Disability & Society*, 15(5), 81–793
- British Council of Disabled People. (1981) *The Social Model of Disability*. Derby. <http://www.bcodp.org.uk/about/research.shtml>. Erişim tarihi: Şubat, 2012.
- Burchardt, T. (2004). Capabilities and disability: the capabilities framework and the social model of disability. *Disability and Society*, 19(7), 735–751.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö. E, Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (3. Baskı). Pegem Akademi
- Cohen, L, Manion, L, & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. New York: Routledge.
- Coleridge, P. (1993). *Disability, liberation and development*. In association with Action on Disability and Development, Oxford, UK, OXFAM.
- Connors, C. & Stalker, K. (2007). Children's experiences of disability: Pointers to a social model of childhood disability. *Disability & Society*, 22(1), 19-33.
- Davis, K. (1993). *The Crafting of Good Clients*, In: J. Swain, V. Finkelstein, S. French & M. Oliver (Eds) *Disabling Barriers—Enabling Environments*, London: Sage Pub.
- Deal, M. (2007). Aversive disablism: subtle prejudice toward disabled persons. *Disability & Society*, 22(1), 93–107.
- Demiray, U. (2004). Kitle İletişim Çözümleme Yöntemleri *Yayımlanmamış Ders Notları*. Anadolu Üniversitesi.
- DeWeaver, K. L. (1995). *Developmental disabilities: definitions and policies in encyclopedia of Social Work*, ed. R. L. Edwards, , Washington: NASW Press
- Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders IV-TR / DSM-IV-TR (2007). Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayımsal El Kitabı (2007), Amerikan Psikiyatri Birliği/2000. *Psikiyatride hastalıkların tanımlanması ve sınıflandırılması el kitabı*, 4. Baskı (DSM-IV-TR), Çeviren Köroğlu E, Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Disability Discrimination Act* (2005) <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/13/contents>, Erişim tarihi 01.04.2011.
- Dowse, L., (2001). Contesting practices, challenging codes: Self advocacy, disability politics and the social model. *Disability & Society*, 16(1), 123–141.
- Elliman, L. (2011) *Asperger's syndrome – Difference or disorder?*

- http://www.thepsychologist.org.uk/archive/archive_home.cfm?volumeID=24&editonID=197&ArticleID=1797 vol 24 no 2 february 2011. Erişim tarihi 02.04.2011.
- Emerson, E. (1992). *What is Normalisation?*, In: H. Brown & H. Smith (Eds) *Normalisation: A Reader for the Nineties*. London: Tavistock.
- Freund, P. (2001). Bodies, disability and spaces: The social model and disabling spatial organisations. *Disability & Society*, 16(5), 689–706
- Gay, L.R., Mills, G.E. and Airasian, P. (2006). *Educational Research: Competencies for Analysis and Application (8th. ed.)*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Gleeson, B. (1999). *Geographies of Disability*. Routledge, London.
- Goodley, D. (2000). *The Politics of Resilience: Self-advocacy in the lives of people with learning difficulties, for disability, Human Rights and Society Series*. Buckingham, Open University Press.
- Goodley, D. (2001). Learning difficulties, the social model of disability and Impairment: challenging epistemologies. *Disability & Society*, 16(2), 207–231
- Gökçe O. (2001). *İçerik çözümlemesi*. Konya: Sel-Ün Yayınları
- Gökmen, F. (2007). Türkiye’de özürlü haklarının gelişimi. *Öz-veri*, 4(2).
- Gürsel, O. (2010). Görme Yetersizliği Olan Öğrenciler. Ed. Diken, İ.H. *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güz, N. (2005). *Haberde Yönlendirme ve Kamuoyu Araştırmaları*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Howard, V.F., Williams, B. & Lepper, C.E. (2011). *Özel Gereksinimi Olan Küçük Çocuklar: Eğitimciler, Aileler ve Hizmet Verenler İçin Bir Başlangıç* (Very Young Children with Special Needs: A Foundation for Educators, Families, and Service Providers). Çev. Ed. Gönül Akçamete. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Janwitz, M., (2000). *International Encyclopedia of the Social Sciences*. New York: Macmillan and Free Press.
- Karçkay, K., (2002). Toplumsal Bir Kimlik Olarak Özürlülük. *Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi*, Ankara: Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı.
- Kimberlin, S. E. (2009). Political science Theory and Disability. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 19:26–43
- Llewellyn, A., & Hogan K. (2000). The Use and Abuse of Models of Disability. *Disability & Society*, 15(1): 157-165.

- Macdonald, S. J. (2009) *Dyslexia*. Published online 28 May 2009 in Wiley InterScience (www.interscience.wiley.com). DOI: 10.1002/dys.391. Erişim tarihi 03.04.2011
- Malec, J. F., & Moessner, A. M. (2006) Replicated positive results for the VCC model of vocational intervention after ABI within the social model of disability. *Brain Injury*, 20(3), 227–236.
- Marshall, C., & Rossman, G. B. (2006). *Designing Qualitative Research (4 th ed.)*. Thousand Oaks, CA: Sage Pub.
- Matshedisho, R. (2007). Access to higher education for disabled students in South Africa: a contradictory conjuncture of benevolence, rights and the social model of disability. *Disability & Society*. 22(7), 685–699.
- Matthews, N. (2009) Contesting representations of disabled children in picture-books: visibility, the body and the social model of disability. *Teaching in Higher Education*, 14(3), 229-239.
- McCaughey, T.J., & Strohmer, D.C. (2005). Prototypes as an indirect measure of attitudes toward disability groups. *Rehabilitation Counselling Bulletin*, 48(2), 89-99.
- McOuat, R.C. (2011). Inclusion: Classroom Teachers' Perspectives and Experiences in a Bourdieusian Framework. *Unpublished Doctoral Dissertation*. Chapel Hill: University of North Carolina. UMI Number: 3477482
- Mercieca, D., & Mercieca, D. (2010). Opening Research to Intensities: Rethinking Disability Research with Deleuze and Guattari. *Journal of Philosophy of Education*, 44(1), 79-92.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. 31.05.2006 tarih ve 26184 Sayılı Resmi Gazete.
- Mitchell, P., Parsons, S. & Leonard, A. (2007). Using virtual environments for teaching social understanding to 6 adolescents with autistic spectrum disorders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 37, 589–600.
- Moore, D., Cheng, Y., McGrath, P., & Powell, N.J. (2005). Collaborative virtual environment technology for people with autism. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 20(4), 231–243.
- NAC. (2009). National Autism Center National Standarts Report. http://www.nationalautismcenter.org/ecard/2009_NSR/. Erişim tarihi: 1

- Haziran 2012.
- Oliver, M. (1995). Counseling disabled people: A counselor's perspective. *Disability and Society*, 10, 261–279.
- Oliver, M. (1996). *Understanding Disability: From theory to practice*. UK: Basingstoke Macmillan.
- Osgood, C.E. (1959). The Representational Model and Relevant Research Methods. In: I. de S. Pool (ed.), *Trends in Content Analysis*. Urbana, IL: University of Illinois Press.
- OZİDA (2008). *Toplum Özürlülüğü Nasıl Anlıyor?* Ankara: T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayını
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2006). *31.05.2006 tarih ve 26184 Sayılı Resmi Gazete*.
- Özgökçeler, S., & Alper, Y. (2010). Özürlüler Kanunu'nun Sosyal Model Açısından Değerlendirilmesi. *İşletme ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 33–54.
- Özkalp, E., (2000) *Sosyolojiye Giriş*, Eskişehir: Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, s.515-516.
- Priestley, M. (1998). Constructions and creations: idealism, materialism and disability theory, *Disability & Society*, 13(1), 75–94.
- Racea, D., Boxall, K., & Carson, I. (2005). Towards a dialogue for practice: reconciling Social Role Valorization and the Social Model of Disability. *Disability & Society*, 20(5), 507–521.
- Resmi Gazete (2005). *Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*. Kanun no: 5378, Kabul Tarihi: 1.7.2005
- Schalock, R.L. & Kiernan, W.E. (1990). *Habilitation Planning for Adults with Developmental Disabilities*. New York: Springer-Verlag.
- Severin, W.J. & Tankard, J.W. (1994) *İletişim Kuramları: Kökenleri, Yöntemleri ve Kitle İletişim Araçlarında Kullanımları*. Çev. A.A. Bir & S. Sever. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Kibele Sanat Merkezi
- Shakespeare, T. (1993). Disabled people's self-organisation: A new social movement, *Disability Handicap & Society*, 8(3), 249–264.
- Shaw Trust – Ability at work (2005) *Disability and employment statistics*. <http://www.shaw-trust.org.uk/page/6/89/>. Erişim tarihi: Şubat, 2011.
- Silver, A., (2010). Beliefs of latina-american mothers of a child with a developmental

- disability: an investigation of three theoretical models of disability, mothers experiences and service use. *Unpublished Clinical Dissertation*. San Francisco: Alliant International University. UMI Number 3405295.
- Social Model (2002). *Social Model* www.southamptoncil.demon.co.uk/membership.htm (Erişim Tarihi, 15.04.2011).
- Swain, J., Griffiths, C. & Heyman, B. (2003). Towards a social model approach to counselling disabled clients. *British Journal of Guidance & Counselling*, 31(1)
- Swain, J., Finklestien, V., French, S., & Oliver, M. (1993). *Disabling Barriers – Enabling Environments*. SAGE: London.
- Taşdemir, A., ve Kuş, Z. (2011). Yenilenen İlköğretim Programı ile İlgili Ulusal Gazetelerde Yayınlanan Haberlerin içerik Analizi, *Kuram ve Uygulamada Eğitimi Bilimleri Dergisi*, 11(1), 155-177.
- Taylor, R. (2005). Can the social model explain all of disability experience? Perspectives of persons with Chronic Fatigue Syndrome. *American Journal of Occupational Therapy*, 59(5) 497–506.
- Thomas, C. (2004). How is disability understood? An examination of sociological approaches, *Disability & Society*, 19(6), 569–583.
- TÜİK (2003). *Türkiye Özürlüler Araştırması / 2002*, Ankara: Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 2004.
- UPIAS (1976; 2006) *Fundamental Principles of Disability*. Union of the Physically Impaired Against Segregation.
- Uysal, H. (2011). Fiziksel Yetersizliği/Süreğen Hastalığı Olan Öğrenciler. Ed. Diken, İ.H. *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tregaskis, C. (2004). Applying the social model in practice: Some lessons from countryside recreation. *Disability & Society*, 19(6), 601-611.
- Vanhala, L. (2006). Fighting discrimination through litigation in the UK: The social model of disability and the EU anti-discrimination directive. *Disability & Society*, 21(5), 551–565.
- Vural, A.M. (1998) Yerel Basın Okurlarının Bilgi Elde Etmede Tercih Ettiği İletişim Kanalları. *Kurgu Dergisi*, 15, 154–174.
- Winter, J.A. (2004). Toplumsal bir sorun çözümleyici olarak özürlü hakları hareketinin

- gelişimi (Çev. Mehmet Ergün). *Öz-veri*, 1(2), 341 – 356.
- Wolfensberger, W. (1983). Social Role Valorisation: A proposed new term for the principle of normalization. *Mental Retardation*, 21(6), 234–239.
- Woodill, G. (1994). *The social semiotics of disability*, In: M.M. Rioux & M. Bach (Eds) Disability is Not Measles, New Research Paradigms in Disability, pp. 201–226 , Toronto, Ont., L’Institut Roehrer.
- Yazbeck, M., McVilly, K., & Parmenter, T.R. (2004). Attitudes towards persons with intellectual disabilities. *Journal of Disability Policy Studies*, 15(2), 97-111
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.